

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

13^E JAARGANG

WOENSDAG 5 DECEMBER 1928

No. 675

**STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ
„NEDERLAND” - Amsterdam
ROTTERDAMSCH LLOYD
Rotterdam**

MAIL-, PASSAGIERS- EN
VRACHTBOOTDIENST
HOLLAND—JAVA vice versa
via SUEZ KANAAL

JAVA—NEW YORK LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië en de
Oostkust van Noord-Amerika in
samenwerking met andere Maat-
schappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN
Geregelde dienst tussen Neder-
landsch-Indië, Rangoon en Calcutta.

JAVA—PACIFIC LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië, Singa-
pore en de Westkust van Noord-
Amerika.

Het Handelsblad

100 JAAR

het familieblad
der beschaafde
kringen. Elke
adverteerder
weet wat dat
zeggen wil!

Algemeen Handelsblad
Afd. Advertentiën - Amsterdam

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**
ROTTERDAM · AMSTERDAM · DEN HAAG
KAPITAAL f 50.000.000
RESERVE f 20.000.000

DEPOSITO'S
CHEQUE REKENINGEN MET RENTEVERGOEDING
ALLE BANKZAKEN

STORK

Afdeeling Ketelbouw

Reservoirs

in alle afmetingen

Toestellen

voor de chemische

Industrie met bij-

behoorende

Pijpleidingen

HENGELO

Poorters- Toeback

30 ct. per half ons.

Nederlandsche Hypotheekbank
Opgericht te Veendam in 1890.

Directie: Mr. M. J. BOS
Mr. J. WILKENS.

Kapitaal f 4.000.000,—
Reserves ruim f 2.200.000,—
Hypotheek f 55.000.000,—
Pandbrieven f 52.000.000,—

**4 1/2 % Pandbrieven
à 99 1/2 %**

Bij omwisseling tegen ingetrokken
5 1/2 % Pandbrieven is de koers tot
15 DECEMBER a.s. 1/2 % lager.

R. MEES & ZONEN

A^o 1720

Bankiers en Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

⦿

Safe-Deposit

Bezorging van alle
Verzekeringen

RUHRGAS AKTIENGESELLSCHAFT ESSEN

UITGIFTE van \$ 1.500.000.- 6½ pCt. Verzekerde Sinking Fund Obligatiën, Serie A

(deel uitmakende van eene leening groot \$ 12.000.000.—)

Van bovengenoemde \$ 12.000.000.— zijn door de Heeren DILLON, READ & Co.
en HALSEY, STUART & Co., Inc. op 8 November 1928 te New York
\$ 8.900.000.— geëmitteerd en \$ 1.600.000.— reeds elders in Europa geplaatst.

Ondergeteekenden berichten, dat zij de inschrijving op bovengenoemde uitgifte openstellen te hunne kantoren te AMSTERDAM, ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE, alsmede ten kantore van de Heeren DE BAS & Co. te 's-Gravenhage, op:

VRIJDAG, 7 DECEMBER 1928

van 9½ uur 's voormiddags tot 4 uur 's namiddags

tot den koers van **94 pCt.** Amsterdamsche usance plus opgelopen rente van 1 October 1928 tot den dag van betaling.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.
MENDELSSOHN & Co. AMSTERDAM.
PIERSON & Co.
AMSTERDAMSCHЕ CREDIET-MAATSCHAPPIJ.
R. MEES & ZONEN.

AMSTERDAM
ROTTERDAM, 3 December 1928.

Lessen over den Handel

door

J. GROOTEN

Prijs f 8.— Geb. f 8.90

Alom verkrijgbaar
bij den Boekhandel

en bij

Nijgh & van Ditmar's Uitg.-Mij
Rotterdam

De Vestigingsfactoren der Katoenindustrie in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika

door

Dr. J. WISSELINK

Prijs ingenaaid f 6.—

Moge dit gave en rijpe werk de belangstelling vinden die het verdient. Wetenschap, industrie en arbeid zijn door de verschijning ervan gelijkelijk gediend.

Prof. VOLMER in
„De Naamlooze Vennootschap”.

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers Mij. - Rotterdam.

10 talen!

„Het grootste talenblad
van Europa”

De Spiegel van Handel en Wandel

Hoofdredacteur: Dr. E. E. J. Messing
Walenburgerweg 49, Rotterdam
Administratie: Wijnhaven 113, R'dam

De beste aanvulling
van alle taalstudie!

f 5.— per jaar
proefnummer gratis

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

13^e JAARGANG

WOENSDAG 5 DECEMBER 1928

No. 675

INHOUD.

	Blz.	
DE HERZIENING DER RIJKSTELEFOONTARIEVEN (Het interlocale tarief) door <i>Mr. G. H. Dijkmans van Gunst</i>	1068	
Verzekeraar tegenover Verzekerde door <i>Mr. B. Kist</i>	1070	
Het vraagstuk der Havenschappen in het licht der critiek II (Slot) door <i>Mr. Dr. H. J. D. van Lier</i>	1073	
Bestuurshervorming in Engeland door <i>Prof. Mr. C. W. de Vries</i>	1075	
Het Muntprogram voor 1929 door <i>Mr. C. W. Ritter</i>	1075	
De Trusts en Kartels en het vraagstuk der publiciteit door <i>Prof. Dr. H. Frijda</i>	1077	
Internationaal wolcongres te Parijs door <i>Mr. H. L. de Beaufort</i>	1079	
De stijging van de geldrente in de Vereenigde Staten en de haussespeculatie aan de beurs door <i>A. A. van Sandick</i>	1079	
AANTEKENINGEN:		
De nieuwe Engelsche bankstaat	1080	
BOEKAANKONDIGINGEN:		
W. Randolph Burgess: The Reserve Banks and the Money market, bespr. door <i>Dr. F. H. Repelius</i>	1081	
MAANDCIJFERS:		
Rijkspostspaarbank	1082	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN..... 1082—1090		
Geldkoersen.	Bankstaten.	Goederenhandel.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Assistent-Redacteur: *H. M. H. A. van der Valk*.Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

4 DECEMBER 1928.

In den toestand van de geldmarkt komt nog weinig verandering. De vraag naar geld blijft nog steeds groot en het aanbod is zeer beperkt. Deze week was er natuurlijk meer vraag naar geld voor de maandswisseling, maar ook overigens blijft de markt zeer vast. Vooral de zeer vaste geldmarkt in New-York, waardoor hier geld onttrokken wordt, ten eerste door directe uitzettingen, maar vervolgens ook door overplaatsing van remboansen voor Duitschland, doet het aanbod van geld hier sterk inkrimpen. Wissels waren deze week dan ook weder moeilijk te plaatsen en meestal moest $4\frac{7}{16}$ à $4\frac{1}{2}$ pCt. worden toegestaan. De prolongatierente schommelde tusschen $4\frac{1}{2}$ à $4\frac{3}{4}$ pCt. en callgeld liep bij de maandswisseling op van $3\frac{3}{4}$ à 4 tot $4\frac{1}{2}$ à $4\frac{3}{4}$ pCt.

* * *

De invloed der maandswisseling komt in de weekbalans van de Nederlandsche Bank tot uiting in een belangrijke stijging van den post beleeningen, die van bijna *f* 98,4 miljoen met bijna *f* 21 miljoen opliep tot ruim *f* 119,2 miljoen. Deze stijging komt hoofdzakelijk voor rekening van de effectenbeleeningen bij de Hoofdbank.

De post binnenlandsche wissels is na den vorigen weekstaat nog een weinig teruggelopen, en wel van ruim *f* 73,7 miljoen op ruim *f* 73,6 miljoen.

De rekening van het rijk vertoont een verschuiving van ruim *f* 15 miljoen. Het saldo in rekening-courant van bijna *f* 6,5 miljoen van den vorigen weekstaat heeft namelijk plaats gemaakt voor een renteloos voorschot van bijna *f* 9 miljoen.

De post papier op het buitenland vertoont een toename van bijna *f* 9 miljoen; de diverse rekeningen onder het actief daalden met bijna *f* 3 miljoen. In den metaalvoorraad vertoont alleen de post zilveren munt een wijziging van eenige beteekenis, t.w.: een daling van ruim *f* 0,6 miljoen.

De bankbiljetten in omloop wijzen een stijging aan van ruim *f* 36,5 miljoen en bedragen thans bijna *f* 855 miljoen tegenover ruim *f* 818 miljoen een week tevoren. De rekening-courant-saldi van anderen stegen met bijna *f* 4,4 miljoen.

Het beschikbaar metaalsaldo verminderde met bijna *f* 7,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt ruim 51.

* * *

De wisselmarkt bleef deze week zonder veel verandering. De stemming was eerder nog iets flauwer dan de vorige week; in de koersen kwam echter weinig verandering. Dollars 2.49, 2.48 $\frac{7}{8}$, 2.48 $\frac{15}{16}$. Londen 12.07 $\frac{5}{8}$, 12.07 $\frac{7}{8}$. Marken 59.36, 59.34. Ook de overige wisselkoersen liepen ongeveer evenwijdig; alleen was Kopenhagen iets flauwer 66.58, 66.55 en Madrid iets vaster 40.13 $\frac{1}{2}$, 40.20.

LONDEN, 3 DECEMBER 1928.

In het begin van de vorige berichtperiode was de geldmarkt zeer vast en zij had zich dan ook voorgesteld gedurende de eerste dagen van verleden week een flink bedrag van de Bank van Engeland te moeten leenen, op Maandag en Dinsdag werden echter op vrij ruime schaal wissels uit de markt genomen.

Deze aankopen hadden echter niet plaats op Woensdag, zoodat op dien dag een matig bedrag van de Bank van Engeland moest opgenomen worden.

De laatste 2 dagen van de maand November was de positie gemakkelijk blijkbaar reeds in anticipatie van het groote bedrag aan gouvernements dividenden, op Zaterdag betaalbaar.

In overeenstemming hiermede bleef de toon in de discontomarkt vast gedurende de eerste dagen van de week, maar verzwakte later tot $4\frac{5}{16}$ voor prima bankaccepten, terwijl de nieuwe schatkistpromessen Vrijdag nauwelijks hooger dan $4\frac{1}{4}$ pCt. werden toegewezen.

De regeering geeft een verdere serie $4\frac{1}{2}$ pCt. Treasury Bonds uit, nl. per 1932/34 voor de conversie in hoofdzaak van de in Februari 1929 vervallende 5 pCt. Nat. War Bonds en $4\frac{1}{2}$ pCt. Treasury Bonds.

Een korte obligatie dus ter vervanging van een korte obligatie, terwijl de rentebesparing daaruit voortvloeiende slechts van geringe beteekenis kan zijn.

DE HERZIENING DER RIJKSTELEFOON-TARIEVEN.

Het interlocale tarief.

Het locale telefoongesprek doorloopt bij zijn afwikkeling slechts één telefoonnet, het interlocale gesprek meer dan één net.¹⁾ Het *net* is de eenheid, waaruit de telefonische opbouw van Nederland is opgetrokken.

Voor een goed begrip van de vraagstukken, die zich ten aanzien van de interlocale telefoontarieven voordoen, is het gewenscht allereerst dezen opbouw wat nader te bezien. Het telefoonnet is een technische en een economische eenheid; als technische eenheid kenmerkt het zich door een van de interlocale verschillende technische opbouw en verkeersafwikkeling; als economische eenheid wordt het bepaald door de economische saamhang van het gebied, waarover het zich uitstrekt. Dit gebied kan zijn het gebied eener gemeente, of een deel — de kern — daarvan; er kunnen in één gemeente meerdere netten zijn, of wel het net kan zich uitstrekken over meerdere gemeenten (streeknetten). Voor een goede telefonisatie is allereerste voorwaarde, dat de ligging en afgrenzing der netten juist gekozen wordt en dat in de keuze economische en technische eischen in evenwicht worden gebracht. Te veel en te kleine, of te weinig en te groote netten, beide toestanden geven economische en technische bezwaren. In ons land zijn eerder te veel dan te weinig netten, hetgeen uit een technisch oogpunt onvoordeelig is en bovendien den drang naar ruimere grenzen voor het locale verkeer doet ontstaan, een drang die zich veelal uit in den wensch naar de vestiging van zgn. streeknetten.

Al spelen bij de vestiging van een net en de bepaling zijner afgrenzing naast economische, technische eischen een rol, het spreekt vanzelf, dat bij strijd de eerste den doorslag moeten geven. Bij de beslissing in deze economische vragen doet zich telkens de behoefte gevoelen aan een betrouwbaren grondslag, aan een *economisch-geographische kaart van ons land*, waaruit uit een oogpunt der verkeersbehoeften, economische samenhang van eerste en verdere orden blijkt. Zulk een kaart zal op den duur een onmisbaar hulpmiddel blijken te zijn.

De vestiging van een telefoonnet is ter bevoegdheid van den Minister van Waterstaat. Volgens de bepalingen van het Rijkstelefoonreglement heeft een net eigenlijk geen vaste grenzen. Dat neemt niet weg, dat elk net een vaste kern heeft, die het eigenlijke net uitmaakt en waarvan de grenzen, in verband met de plaatselijke economische toestanden, door den Directeur-Generaal der P. en T. worden vastgesteld. In vele gevallen — in de kleinere netten — wordt deze kern afgegrensd door een cirkelomtrek getrokken uit een bepaald gekozen punt, in andere netten wordt hij bepaald in overeenstemming met de plaatselijke omstandigheden; de kern heeft soms zeer eigenaardige vormen bv. op plaatsen die in een lange streek langs een verkeersweg zijn gebouwd. Doel der afgrenzing is de kern van het net te doen samen vallen met een gebied van economischen samenhang der eerste orde, waarbij de communale samenhang als type geldt. De zoeven genoemde economisch-geographische kaart is ook hier een noode te ontberen hulpmiddel.

Zij, die binnen de kern, het minimum tariefsgebied, wonen, betalen naar het thans geldende tariefsysteem, als jaarlijksche vergoeding voor hun aansluiting een vaste som, zij, die daarbuiten wonen betalen bovendien jaarlijks een afstandsgeld van f 2,— per 100 M. over den hemelsbreed gemeten afstand tusschen hun perceel en het minimum-

¹⁾ Er wordt afgezien van bijzondere gevallen, die hier niet terzake doen.

tariefsgebied¹⁾. Men heeft hier dus op den grondslag der zelfkosten een differentiatie in tarief naar den afstand, een differentiatie, die in het gebruikersbelang noodig en gemotiveerd is ten einde den gemiddelden prijs van aansluiting en daarmee het abonnementsbedrag, voorzover die kosten daarvan deel uitmaken, niet te hoog op te voeren. Het ligt in de bedoeling, het genoemde bedrag van f 2,— te verlagen tot f 1,50. In ons land bestonden op 31 Dec. 1927 173.455 hoofdaansluitingen, waarvan 16.907 buiten het minimumtariefsgebied. Van de verlaging van het afstandsgeld verwacht men terecht een bevordering van de telefonisatie van het platteland. Als ander middel ter bevordering van dit doel zoude men kunnen overwegen de minimum tariefsgebieden te vergrooten. Men zoude dan evenwel den regel moeten prijsgeven, dat het minimumtariefsgebied alleen den economischen samenhang van eerste orde omvat, hetgeen zeer ongewenscht zoude zijn en verstrekkende gevolgen ten aanzien van de onderscheiding tusschen locale en interlocale telefonie zou kunnen hebben. Bovendien zoude de vergrooing ondienstig zijn met het oog op het algemeene gebruikersbelang. Immers de kosten van een locale aansluiting zouden er door moeten stijgen. Bij den huidige telefonischen opbouw van ons land moet de telefonisatie van het platteland bereikt worden door een juiste tariefpolitiek ten aanzien van de afstandsgelden.

* * *

Tusschen de telefoonnetten wordt het interlocale verkeer afgewikkeld. Het tarief der interlocale telefonie kenmerkt zich door vierderlei differentiatie: naar gespreksaantal, duur, afstand en rangorde. In de geschiedenis van de ontwikkeling der telefoontarieven kan men minder gedifferentieerde fasen aanwijzen, die veel overeenkomst vertoonen met het vaste abonnementstarief en het klassegerepreken-tarief der locale telefonie. In tegenstelling evenwel met het uiteenloopen der inzichten aangaande het meest juiste tariefsysteem ten aanzien van deze laatste, bestaat ten aanzien van de vraag der juistheid der viervoudige differentiatie van het tarief der interlocale telefonie eenstemmigheid. Inderdaad is dan ook dit tarief geheel aan den aard van het interlocale verkeersmiddel aangepast. De noodzaak om terwille van een zoo laag mogelijken kostprijs het aantal beschikbare geleidingen zoo economisch mogelijk te bepalen en ze zoo doelmatig mogelijk te benutten, de omstandigheid, dat elk gesprek afzonderlijk door een telefoonbeambte wordt tot stand gebracht en voor zijn goed verloop bewaakt, de sterke onderlinge afwijking van de afstanden, die de interlocale gesprekken doorloopen en tenslotte het noodzakelijke van het „zijn beurt afwachten” (wat in sommige gevallen bij den gebruiker den wensch doet ontstaan hooger in de rangorde van gegadigden te worden geplaatst), dit alles maakt een zeer gedifferentieerd tarief mogelijk en noodzakelijk. In alle landen bestaat het dan ook, zij het met onderlinge afwijkingen van ondergeschikten aard, in den daareven aangegeven, gedifferentieerden, vorm.

Overal ziet men het streven om de noodzakelijk beperkte middelen der interlocale telefonie tot hun maximum rendement op te voeren en daarnaast om het gebruik van het verkeersmiddel zoo gelijkmatig mogelijk over het geheele etmaal te verdeelen. Ons Rijkstelefoonreglement (artt. 21 en 32) kent daartoe het middel der abonnementsgesprekken²⁾. In dit verband moet ook genoemd worden het instituut der

¹⁾ Woont men verder dan 5 KM. van het centraal bureel dan worden de kosten hooger. Men kan dan niet eens een aansluiting eischen.

²⁾ Om een indruk te geven van de werkzaamheid van dit middel zij vermeld, dat in dit jaar van 1 Januari—31 October door 24 gegadigden abonnementsgesprekken werden gevoerd.

huur- en uurlijnen (artt. 7 en 31), dat voor de drukste interlocale sprekers eigen lijnen ter beschikking stelt en zoo ertoe bijdraagt verkeersopstopping op de algemeene lijnen te voorkomen¹⁾. In andere landen heeft men bovendien nog het middel van verminderde interlocale gesprekken in verkeerszwakke uren. Ten onzent heeft men dit middel gekend van 1897 tot 1904. De in andere landen daarmede bereikte resultaten schijnen niet groot te zijn.

Wanneer het verminderen van het tarief per gesprek voor bepaalde uren, zonder meer, het verkeer niet voldoende naar die uren blijkt te trekken, zou men, door het instellen van abonnementen tegen gereduceerd tarief, voor een bepaald aantal (bv. 100) interlocale gesprekken per maand, geldig voor de verkeerszwakke uren, kunnen probeeren, of dit wellicht in meerdere mate het geval zoude zijn, indien het gevoel voor elk gesprek apart te moeten betalen als remmende psychologische factor zich minder doet gevoelen.

Uit het voorgaande volgt, dat het voorstel van den Nijverheidsraad om aan interlocale veelsprekers, die in een tijdsverloop van een maand meer dan 500 gesprekken voeren, voor het aantal boven de 500 een verminderden prijs in rekening te brengen, geen waarborgen inhoudt, dat daardoor niet juist de verkeersdrukke in ongewenschte mate in de drukke uren zal toenemen. Uit een oogpunt van een goede interlocale verkeersregeling zou men er, bij verkeersopstopping eerder toe kunnen komen, aan hem, die per dag meer dan een bepaald aantal interlocale gesprekken aanvraagt een *verhoogd* tarief in rekening te brengen. Hier zou dan de tariefshoogte niet worden bepaald door meerdere zelfkosten, maar door de eischen eener goede verkeersregeling en moeten verhinderen, dat bepaalde sprekers ten naedele van anderen te veel van de interlocale lijnen gebruik maken. De gedachte mag wellicht aanvankelijk wat vreemd aandoen, ze zal misschien iets aannemelijker worden, indien men bedenkt dat men in het tarief der dringende gesprekken eveneens een tarief werkt, welks meerdere hoogte niet door meerdere zelfkosten wordt bepaald. Ook dit tarief werkt door zijn hoogte verkeersregelend, in dit geval door het gesprek met het grootere belang vóór te doen gaan.

* * *

Ten slotte vereischt de differentiatie der interlocale tarieven naar den afstand nog eenige nadere beschouwing.

Een overzicht over de ontwikkeling dezer differentiatie geeft het volgende staatje.

Datum van inwerking-treding van het tarief.	Afstanden boven 15 KM.	Afstanden t/m. 15 KM.
1 Juli 1904	f 0.30	
28 November 1910	„ 0.30	f 0.20
1 October 1916	„ 0.35	„ 0.25
29 April 1918	„ 0.40	„ 0.30
1 Maart 1919	„ 0.45	„ 0.35
1 Januari 1920	„ 0.50	„ 0.35
31 Mei 1925	„ 0.50	„ 0.20

In het Nederlandsche interlocale tarief heeft de differentiatie naar den afstand hare intrede gedaan in 1910. Voor afstanden tot 15 KM. is toen een tarief van 20 cent per 3 minuten ingevoerd. Dit bedrag is tijdens den wereld-oorlog gaandeweg gestegen en in 1925 tot het aanvankelijke peil teruggebracht. De afstand is dezelfde gebleven. Thans is gelijk men weet een verzere differentiatie in overweging, in dien zin, dat voor afstanden t/m. 7½ KM. een tarief zou gelden van 10 cent, voor

¹⁾ In 1927 waren er in ons land 9 uurlijnen en 28 uurlijnen.

afstanden t/m. 15 KM. 20 cent, voor afstanden t/m. 35 KM. 35 cent en daarboven het volle tarief.

Ten aanzien van dit voornemen zijn verschillende wenschen geuit. Men bepleit of invoering van nog meerdere zônes, of wel men verklaart, dat de geprojecteerde zônes in het algemeen wel juist zijn, maar voor de bepaalde streek, wier belangen men voorstaat, juist niet ruim genoeg om het centrum, waarop de streek is aangewezen, tegen een goedkoop tarief (b.v. dat van 10 cent) te bereiken. Tenslotte wordt ook de algemeene verlaging van alle interlocale tarieven bepleit. Deze laatststevens wensch kan hier, als vallende buiten het afstandsvraagstuk, buiten beschouwing blijven.

Voor een juist standpunt ten aanzien der beide andere bedenke men, dat de differentiatie der interlocale tarieven naar den afstand een tweeledig doel heeft, namelijk een algemeen-economisch en een tarief-technisch doel. Uit een algemeen-economisch oogpunt is het gewenscht om de streken, die economisch op een bepaald centrum zijn aangewezen (en omgekeerd dit centrum op die streken), maar die daarmede geen economischen samenhang van eerste orde (dat lokaal verkeer wettigt) hebben, tegen een lager interlocaal tarief met dat centrum in gemeenschap te brengen. Hier dient dus het verlaagde tarief als tusschenschakel tusschen het locale en het algemeene interlocale tarief.

De differentiatie naar den afstand heeft evenwel ook een tarief-technische zijde. In dit verband wordt zij gerechtvaardigd en geëischt door het gebruikersbelang, dat voorschrijft stelling met de zelfkosten te doen betalen in overeenstemming met de zelfkosten van den hem bewezen dienst. Een tarief, gebaseerd op den kostprijs, zonder tariefzônes, zou den één bevoordeelen, den ander daarentegen te veel doen betalen.

Overweegt men nu aan de hand van het vorenstaande de geuite wenschen, dan komt men tot de volgende slotsom.

Het is inderdaad gewenscht om, voor zoover het tarief voor kortere afstanden beoogt een tusschenschakel te vormen, bij het trekken der zônes niet te star aan cirkelomtrekken vast te houden. Het doel is het erkennen van bestaanden economischen samenhang. Het is dus zeer wel denkbaar, dat men voor de eene streek de grens wat ruimer trekt dan voor de andere, en ook, dat men soms van den cirkelomtrek geheel afziet en dus mutatis mutandis tewerk gaat als bij de vaststelling van het minimum-tariefgebied van een net. Men staat hier voor een vraagstuk van economisch-geographischen aard, bij welks oplossing de bovengenoemde kaart belangrijke diensten zou kunnen bewijzen.

Geheel anders is het evenwel met den wensch naar het inleggen van meerdere zônes. Het is inderdaad een eisch van goede tarifiëering, dat tarief en zelfkosten zooveel mogelijk verband houden. Evenwel, een tarief is en blijft een eenheidsprijs. De bovengenoemde eisch zou, werd ze geheel bevredigd, het tarief als eenheidsprijs doen verdwijnen. Een zoover doorgevoerde differentiatie is practisch natuurlijk onbereikbaar. Ze is ook om allerlei redenen, die thans niet nader kunnen worden overwogen, ongewenscht. Een goed tarief moet het midden zoeken tusschen zelfkostenbelichaming en eenheidseisch. En nu dunkt mij, dat dit midden met de invoering der voorgenoemen tariefzônes vrijwel is gevonden. Men bedenke bovendien, dat het invoeren van verdere differentiatie hier den noodzaak met zich zou kunnen voeren om het tarief voor de grootste afstanden, dat thans per 3 minuten 50 cent bedraagt, te verhoogen.

Mr. G. H. DIJKMANS VAN GUNST.

VERZEKERAAR TEGENOVER VERZEKERDE.

Het is opmerkelijk met hoeveel lichtvaardigheid een verzekeringsovereenkomst — die ieder onzer te zijner tijd wel eens sluit — in den regel wordt aangegaan, hoe weinig aandacht door den a.s. verzekerde aan de verzekeringsvoorwaarden wordt geschonken. Deze lichtvaardigheid heeft teleurstellingen tot gevolg, die in zeer vele gevallen, hetzij door wijziging der voorwaarden, hetzij door het afsluiten der verzekering bij een anderen verzekeraar hadden vermeden kunnen worden.

In de eerste en voornaamste plaats geldt dit voor verzekeringsovereenkomsten, die op maatschappij-polisvoorwaarden zijn afgesloten. Het valt niet te ontkennen, dat de maatschappij-polis, een geschrift opgesteld door de maatschappij (verzekeraar), waarin de voorwaarden zijn uitgedrukt onder welke zij de verzekering afsluit, dikwijls scherp in haar eigen voordeel is geformuleerd, terwijl de redelijke belangen van den verzekerde niet voldoende tot hun recht komen. In de maatschappij-polis staat nu eenmaal het belang van den verzekeraar op den voorgrond. Bij de op beurspolis en op Lloyds'-polis gesloten verzekeringen zijn de voorwaarden in het algemeen ruimer. Een beurspolis — die het voordeel heeft, dat het risico door verschillende assuradeurs wordt gedragen — is echter slechts voor een viertal verzekeringen gedeponeed, terwijl een verzekering op Lloyds' conditiën m.i. iets onzekerers heeft, omdat volgens onze rechtspraak op deze, met het oog op het Engelsche recht opgestelde voorwaarden, het Nederlandsche recht van toepassing is. De makelaarspolis is uit den aard der zaak eveneens ruimer geredigeerd dan de maatschappijpolis. De makelaar weegt als tusschenpersoon de belangen van den verzekeraar en die van den verzekerde zorgvuldiger en objectiever tegenover elkaar af dan de verzekeraar — die immers partij in de verzekeringsovereenkomst is — dit in den regel in de door hem éénzijdig opgestelde polisvoorwaarden zal doen. Intuschen worden betrekkelijk weinig verzekeringsovereenkomsten op makelaarspolis afgesloten; bij de levensverzekering bijv. in het geheel niet.

Voor dengene, die een verzekering wil sluiten is het dus, indien hij geen gebruik maakt van de diensten van een makelaar of geen juridisch advies inwint — en dit geschiedt slechts zelden — van veel belang om met nauwkeurigheid zich rekenschap te geven van de betekenis der voorwaarden en van de gevolgen, die daaruit voor hem kunnen voortspruiten. Hij verlieze niet uit het oog, dat zijn belangen op sommige punten in botsing komen met die van den verzekeraar en hij sta er op, dat met zijn redelijke belangen rekening worde gehouden. Ook voor de ontwikkeling van de verzekeringsovereenkomst in het algemeen is het gewenscht, dat de overeenkomst tusschen *gelijkwaardige* partijen is aangegaan en dat *niet* het belang van de eene partij bij de overeenkomst prevaleert boven dat van de andere, zooals tot dusverre in vele gevallen wel geschiedde.

Ik stel mij voor het bovenstaande met een concreet voorbeeld wat uitvoeriger toe te lichten. Ik kies daartoe de Ongevallenverzekering, die, voor zoover ik weet, tot voor kort steeds op Maatschappij-polisvoorwaarden afgesloten werd, terwijl mij onlangs een recente makelaars-polis onder de oogen kwam, die belangrijk van de gebruikelijke maatschappijpolissen afwijkt.

Ook bij de Ongevallenverzekeringsovereenkomst domineerde tot dusver de positie van den assuradeur. Hoewel het zonder twijfel in zijn welbegrepen eigenbelang ligt om de voorwaarden der verzekeringsovereenkomst zoo te stellen, dat de belangen van beide partijen gelijkelijk op aannemelijke wijze worden gewaarborgd, redigeerde hij tot dusver de voorwaarden — blijkbaar bevreemd voor chicanes van den verzekerde — zóódanig, dat strikte nakoming van sommige van die voorwaarden voor den verzekerde zeer bezwaarlijk zoude zijn. Coulante assuradeuren vorder-

den weliswaar veelal de strikte nakoming niet, doch derderangs assuradeuren konden dikwijls, zich beroepende op de letterlijke voorwaarden, een uitkeering weigeren, hoewel het eigenlijke doel dier verzekering de uitkeering vorderde. Zoo is mij bijvoorbeeld een polis bekend, waarbij de voorwaarde geldt, dat binnen 2 maal 24 uur *aangifte* van het ongeval moet zijn gedaan. Deze bepaling stelt dus den assuradeur in staat om de uitkeering te weigeren, indien de aangifte meer dan 48 uur na het ongeval plaats zou vinden. Deze termijn is natuurlijk veel te kort. Wanneer den verzekerde een ernstig ongeval overkomt staat zijn hoofd noch dat van zijn naaste betrekkingen er naar, om zich direct op de verzekering te bezinnen, zoo hun de besproken bepaling, die met kleine lettertjes achter op de polis staat gedrukt, al bekend was. Bij een ongeval met doodelijken afloop in het buitenland is de aangifte binnen 2 maal 24 uur zelfs volslagen onmogelijk. Nu zal een coulante assuradeur — gesteld dat hij een dergelijke voorwaarde hadde gemaakt — natuurlijk geen bezwaar maken tegen niet-nakoming van die voorwaarde, indien de aangifte binnen redelijken tijd is geschied, althans tegenover verzekerden, die hij te goeder trouw acht. Tegenover een verzekerde bij wie hij kwade trouw vermoedt, zal hij echter van deze voorwaarde gebruik kunnen maken en de uitkeering weigeren. Zeer zwakke maatschappijen zullen natuurlijk eerder dan sterkere overgaan tot weigering der uitkeering.

Een andere voor den verzekerde ongunstige voorwaarde is deze: Indien door *ziekelijke omstandigheden*, waarin de verzekerde verkeerde op het oogenblik van het ongeval, de gevolgen van dit laatste vergroot worden, betaalt de verzekeraar geen hogere schadeloosstelling, dan die, welke hij, volgens het oordeel van zijn geneeskundigen adviseur zou hebben moeten uitkeeren aan een normaal persoon, door hetzelfde ongeval getroffen.

Indien bijv. een betrekkelijk licht ongeval met een aan suikerziekte lijdende verzekerde een langdurig ziekbed of den dood ten gevolge heeft, wenscht de assuradeur voor die schade *niet* aansprakelijk te zijn, indien hetzelfde ongeval op een normaal, gezond verzekerde geen schadelijke gevolgen teweeg zou brengen. Op het eerste gezicht schijnt dit exoneratieverlangen van den assuradeur bij ziekelijke personen redelijk. Vanuit een objectief standpunt bezien is zij dit echter geenszins en wel op dezen grond: Voor den verzekeraar loopen uit den aard der zaak de risico's bij de verschillende verzekerden uitéén en wijken, gedeeltelijk in gunstigen, gedeeltelijk in ongunstigen zin, van het normale risico af. De premie nu is berekend (natuurlijk met een behoorlijke veiligheidsmarge) op grond van een langjarige ervaring en van statistieken naar het *gemiddelde* (normale) risico. Ten aanzien van een verzekerde met een ijzersterke constitutie is het risico geringer dan het gemiddelde (normale) risico. T.a.v. een verzekerde met een zwakke constitutie kan het risico grooter zijn dan het gemiddelde (normale). Mag de verzekeraar zich nu in dit laatste geval beroepen op „ziekelijke omstandigheden”? *Nee*, dat mag niet zijn de bedoeling van het beding. De bedoeling is: te voorkomen dat de verhouding door *opzettelijke* selectie van verzekerden, die weten dat zij een abnormaal risico opleveren, ten nadeele van den verzekeraar wordt verstoord. Zijn de verzekerden te goeder trouw, dan behoeft niet te worden gevreesd, dat het gemiddelde risico in ongunstigen zin van de verwachting zal afwijken. Is de verzekerde te goeder trouw dan eischt ongetwijfeld de billijkheid en de bedoeling der overeenkomst, dat hij, door zijnerzijds het contract na te komen (premies te betalen) inderdaad verzekerd is. De verzekering zou een groot deel van haar nut en aantrekkelijkheid verliezen, indien de verzekerde, die te goeder trouw premie heeft betaald, er niet op kan rekenen, dat hij *in vollen omvang* tegen ongevallengevaar verzekerd is, doch ten allen tijde moet vreezen, dat

zijne nabestaanden, indien hij ten gevolge van een ongeval komt te overlijden, toch geen uitkeering zullen ontvangen. Het is dus in het welbegrepen billijke belang van den verzekeraar en in dat van den verzekerde, dat, ingeval van goede trouw van den verzekerde, de volledige uitkeering wordt gedaan, ook bij „ziekeliike omstandigheden”. In het belang van den verzekeraar is dan wellicht een geneeskundig onderzoek vóór het aangaan der verzekering aan te bevelen. De meerdere kosten zullen m.i. ruimschoots gedekt worden door grootere inkomsten aan premie en geringere uitgave aan procedures etc.

Nog een kort woord over de letterlijke beteekenis van „ziekeliike omstandigheden”. Vallen daar ouderdomsverschijnselen onder? Natuurlijk niet, zult ge zeggen. Ouderdomsverschijnselen zijn normale verschijnselen. In den loop der jaren treedt nu eenmaal een achteruitgang van het bloedvatenstelsel en aderverkalking in. De slechte conditie van het vaatstelsel is dan niet ziekelijk te noemen en het exoneratiebeding geldt daar niet voor. In de praktijk ondervindt de verzekerde of zijn rechthebbende echter ook bij goede verzekeringsmaatschappijen op dit punt moeilijkheden. Zoo oordeelde de medicus van één onzer grootste maatschappijen — in tegenstelling met eenige voor den verzekerde getuigende specialisten — ziekelijke omstandigheden aanwezig bij een verzekerde van 47 jaar, die een vaatstelsel bezat van een 55- à 60-jarige en dus wat te oud voor zijn leeftijd genoemd kon worden, hoewel de verschijnselen géén ziektebeeld op zichzelf vormden. Ik stip dit punt even aan om aan te toonen, hoeveel onzekerheid voor den verzekerde een dergelijk beding bergt en om ook op praktische gronden de verdwijning van dit beding te bepleiten. Ook de zinsnede „volgens het oordeel van zijn geneeskundigen adviseur” geeft natuurlijk aan minder betrouwbare assuradeurs ruime chicane-mogelijkheden.

Een derde beding, dat fnuikend kan werken voor de rechthebbenden van den verzekerde: Indien het ongeval den dood van den verzekerde ten gevolge heeft gehad, heeft de verzekeraar het recht de in- en uitwendige schouwing van het lijk van den verzekerde te doen verrichten. Dit beteekent dus, dat de nabestaanden het recht op de uitkeering der schadeloosstelling verliezen, indien zij zich verzetten tegen een — om welke reden dan ook — door den verzekeraar geëischte sectie op het lijk van den verzekerde! Nu verlieze men niet uit het oog, dat de doodsoorzaak uitsluitend door een sectie met zekerheid kan worden geconstateerd en deze zekerheid is natuurlijk met het oog op de verplichtingen van den verzekeraar gewenscht. Maar dat neemt niet weg, dat het door menigeen immoreel zal worden genoemd, de uitkeering afhankelijk te stellen van een sectie. Godsdienstige en piëteitsredenen zullen menigeen ten koste van alles (en dus ook van de uitkeering) zich doen verzetten tegen een „verminking” van het lijk van vader, moeder of echtgenoot. M.i. moet dan ook deze „verplichte sectie” uit de polisvoorwaarden worden geweerd, maar dan moet tevens — om geen verkapte verplichting te behouden — de doodsoorzaak slechts *waarschijnlijk* behoeven te worden gemaakt. De rechthebbende moet dan eventueel door overlegging van deskundigen-rapporten het causaal verband tusschen het ongeval en den dood van den verzekerde aannemelijk maken. Nabestaanden, die geen godsdienstige- of piëteitsbezwaren hebben, blijven intusschen bevoegd de sectie te doen verrichten.

Van groot belang voor verzekeraar en verzekerde is ook de wijze, waarop geschillen, die tusschen hen mochten rijzen, worden beslecht. Het behoeft geen betoog, dat de meest onpartijdige weg de beste is. Wordt deze weg tot dusver behandeld? Onder de verzekeringsvoorwaarden vindt men gewoonlijk een artikel, dat ongeveer aldus luidt: „Indien tegen een beslissing van den verzekeraar ter zake van een vordering tot uitkeering op grond van de polisvoorwaar-

den (cursiveering van mij, K.) door den belanghebbende bezwaar is gemaakt of indien de verzekeraar omtrent het recht op of omtrent het bedrag van de uitkeering een beslissing door derden wil uitlokken, zal onder afstand en met uitsluiting van andere rechtsmiddelen een arbitrage-commissie van drie leden in hoogste ressort in het geschil beslissen. De verzekeraar en de belanghebbende wijzen ieder een lid aan, terwijl het derde lid door de aldus aangeezenen zal worden gekozen”, enz. Hoe geruststellend lijkt op het eerste gezicht deze bepaling voor den verzekerde. Bezien wij haar echter wat nader dan blijkt, dat voor den verzekerde *alléén* de mogelijkheid van arbitrage openstaat *over den uitleg der polisvoorwaarden*. Indien er een geschil ontstaat bijv. over de mate van invaliditeit berust de beslissing van dat geschil bij den verzekeraar. De verzekeraar kan daarentegen naast zijn bevoegdheid om *alléén* over geschillen omtrent de mate van invaliditeit te beslissen, *altijd* en omtrent ieder geschil een beslissing door derden uitlokken.

Ook t.a.v. dit punt zien wij dus een bevoorrechte positie van den verzekeraar. Daar komt nog dit bij, dat de arbitrage de berechting van geschillen is, die de verzekeraar den verzekerde als het ware opdringt. Moet men hieruit afleiden, dat hij wat huiverig is om de Rechtbank over die geschillen te laten oordeelen, de Rechtbank, die in dubieuzen zaken wel eens geneigd is de belangen van hem zwaarder aan te slaan, die bij het aangaan eener overeenkomst zich niet voldoende rekenschap heeft gegeven van de draagwijdte van vele harer bepalingen en van den economisch zwakkeren, tegenover den meer bevoorrechte? Neen, dat mag natuurlijk niet worden verondersteld. Het geding voor scheidsmannen heeft ongetwijfeld voordelen boven de gewone procedure. Het is minder kostbaar en vordert minder tijd. Maar het kan *alléén* dan volkomen aan zijn doel beantwoorden, indien de arbiters volkomen betrouwbare, bevoegde en onpartijdige mannen zijn. Voor een zuiver-billijke uitspraak is dit een absoluut vereischte. En wat zien wij nu in de praktijk in negen van de tien gevallen gebeuren? Dat de verzekeraar (en werkelijk niet alleen de zwakkere broeder maar ook de grootste maatschappijen in ons land) zijn eigen medicus tot arbiter benoemt, den man, die in des verzekeraars dienst is en op wiens advies bouwende de verzekeraar zijne, van den verzekerde afwijkende, opvatting omtrent het geschilpunt heeft verkregen; dien medicus, die zich dus reeds een absoluut en vaststaand oordeel over het geschilpunt heeft gevormd en die bovendien, door zijn verhouding tot den verzekeraar, belang heeft bij het voorkómen van financieele verliezen van deze laatste. Men begrijpe mij wel: die medicus kan en zal in verreweg de meeste gevallen ongetwijfeld een betrouwbaar en eerlijk man zijn, maar hij heeft zich van te voren reeds een oordeel gevormd en het is, speciaal voor een medicus, nu eenmaal moeilijk en pijnlijk om een openlijk uitgesproken oordeel te herroepen. Een verzekerde te goeder trouw zal zeer zeker niet een arbiter benoemen, die in nauwe relatie tot hem met betrekking tot het geschilpunt staat; hij zal integendeel er op uit zijn een hoogstaanden, onafhankelijken arbiter aan te wijzen. M.i. is dan ook een prima verzekeraar het aan zich zelve verplicht een absoluut onpartijdigen scheidsman aan te stellen. Geen enkele reden dwingt den verzekeraar om zijn medicus aan te wijzen. Deze kan immers op verzoek van den verzekeraar zeer goed als getuige of deskundige gehoord worden en als zoodanig zijn wetenschap in dienst stellen van de scheidsmannen.

Uit het bovenstaande moge volgen, dat er in den strijd der belangen van verzekeraar en verzekerde, voor den laatste in menig opzicht onzekerheid bestaat omtrent de waarde, die hij aan zijn polis mag hechten, een onzekerheid, die de ongevallenverzekering niet al te aantrekkelijk maakt voor den verzekerde. Zijne positie is te zwak in vergelijking met de

positie van zijn medecontractant, den verzekeraar, en het is derhalve naar mijn meening in het belang van het instituut der Ongevallenverzekering, dat de positie van den verzekerde worde versterkt, waarbij echter zorgvuldig moet worden gewaakt voor de redelijke belangen van den verzekeraar en deze tegen misbruiken moet worden beschermd.

In de nieuwe makelaarspolis nu, waarover ik in den aanhef van dit opstel sprak, zijn de door mij genoemde bezwaren grootendeels vervallen. Bij het openslaan der polis constateeren wij reeds onmiddellijk een *grootte overzichtelijkheid* en wij missen tot onze vreugde die beruchte „kleine lettertjes” op den achterkant van de polis. Ik acht dit een groot voordeel. De candidaat-verzekerde kan zich binnen korten tijd geheel op de hoogte stellen van de, in korte, duidelijke bewoordingen gestelde voorwaarden van de overeenkomst, die hij zoo straks, door het plaatsen van zijn handteekening, zal aangaan. Onaangename verrassingen t.a.v. niet bekende voorwaarden wachten hem niet. Maar dit zijn min of meer uiterlijke voordeelen van deze polis die — zooals van zelf spreekt — niet kunnen opwegen tegen de waarde van den inhoud. Die inhoud nu brengt ons een belangrijke schrede in de goede richting. Voor de belangen van *beide* partijen wordt behoorlijk gewaakt. De positie's van verzekeraar en verzekerde zijn veel meer gelijkwaardig geworden. Aan de bovenomschreven bezwaren is ten bate van den verzekerde grootendeels tegemoet gekomen.

Is de *aangifte* binnen 3 maanden na het ongeval niet geschied, dan is de verzekeraar ontslagen van de verplichting tot uitbetaling. Voor het geval van overlijden tengevolge van het ongeval moet aan den verzekeraar „zoo spoedig mogelijk” kennis daarvan worden gegeven. Deze termijnen zijn m.i. alleszins redelijk; terecht is de termijn bij overlijden onbepaald gebleven; een erfgenaam, na maanden in het bezit van den boedel van den overleden erflater-verzekerde gesteld, wordt aldus in de gelegenheid gesteld, alsnog aangifte van het ongeval te doen.

De voorwaarde, dat *ziekelyke omstandigheden* van den verzekerde tijdens het ongeval de schadeloosstelling volgens het inzicht van den geneesheer van den verzekeraar verminderen, is geheel vervallen. Een put van eindeloze chicanes en geharrewar gedempt.

Schadeformaliteiten. „De verzekerde is verplicht alle gegevens aan den verzekeraar te verstrekken, welke deze redelijkerwijze mocht verlangen en zich, wanneer de verzekeraar dit in verband met het schadegeval wenscht, te onderwerpen aan een medisch onderzoek. De verzekeraar heeft het recht, indien door hem verlangd, in geval van overlijden door een *ongeluk*, het lijk van den verzekerde te doen *schouwen*.” Het eerste gedeelte van deze polisvoorwaarde is een redelijke bescherming van de belangen van den verzekeraar tegenover een verzekerde — helaas zijn er vele zoo — die tracht munt te slaan uit een betrekkelijk onbetekenend ongeval. Het tweede gedeelte acht ik echter onduidelijk w.b. de beteekenis van het woord *schouwen*. Wordt hiermede zowel in- als uitwendige schouwing bedoeld dan acht ik het op boven aangevoerde gronden wenschelijk, dat deze bepaling worde geschrapt. Wordt echter met de uitdrukking *schouwen* alleen de uitwendige schouwing bedoeld, dan behoort het woord „uitwendig” ook in de slotbepaling te worden ingelascht.

Een kleine wijziging in deze voorwaarde acht ik derhalve in elk geval wenschelijk. Ook de zinsnede „indien door hem verlangd” is niet gelukkig; beter ware m.i. „indien zulks op aannemelijke gronden door hem noodig geacht wordt.”

Arbitrage. „Alle geschillen uit of naar aanleiding van deze verzekeringsovereenkomst ontstaande, zullen door arbitrage in hoogste ressort worden beslist” enz.

Wij constateeren in deze bepaling weer een grooten vooruitgang op de boven geschetste gebruikelijke arbitrage-clausule. Immers, terwijl volgens die clausule

voor den verzekerde alléén de mogelijkheid van arbitrage openstond t.a.v. geschillen *omtrent den witleg der polisvoorwaarden*, kan volgens deze nieuwe polis de verzekerde bij bijna alle geschillen, die zich tusschen verzekeraar en verzekerde kunnen voordoen, arbitrage aanvragen. Niet alle geschillen, omdat een uitzondering gemaakt wordt voor het geval — dat zich in de practijk slechts uiterst zelden zal voordoen, — dat wanneer ingeval van *tijdelijke* invaliditeit de behandelende arts weigert een verklaring af te geven, de mate van ongeschiktheid door den geneeskundigen adviseur van den verzekeraar zal worden vastgesteld. Geschillen over die mate van ongeschiktheid kunnen dus door den verzekerde niet voor arbiters gebracht worden. Zooals reeds gezegd, zal in de practijk de behandelende arts wel nooit weigeren een verklaring omtrent de mate van ongeschiktheid af te leggen. Legt de verzekerde echter zulk een verklaring niet over, dan is het niet meer dan billijk, dat de verzekeraar zijn geneeskundigen advies enz. tot onderzoek kan sturen. Voor beide partijen is de regeling van de arbitrage derhalve zoo billijk mogelijk. Op de hierboven aangevoerde gronden zou ik echter aan dit artikel willen toevoegen de bepaling, dat de verzekeraar uitsluitend niet-in-zijn-dienst-staande personen tot arbiter zal benoemen.

Ik moge nog een enkel woord aan het arbitrage-instituut en speciaal bij geschillen terzake van ongevallen-verzekering wijden. In verreweg de meeste gevallen zal zulk een geschil loopen over een medische kwestie. Nu kan een zuiver medische vraag natuurlijk het best beantwoord worden door drie medici-arbiters. Maar naast de medische vraag zal zich nog voordoen de vraag omtrent de toepasselijkheid der polisvoorwaarden en zal bovendien de arbitrage-procedure aan de daarvoor gestelde wettelijke regelen moeten voldoen. Mij is een arbitrage-procedure bekend, waarbij door de arbiters tot schade van den verzekerde-eischer, de bekende bewijsrechtsregel: „de eischer behoeft alléén dat te bewijzen, wat door den gedaagde wordt *ontkend*” over het hoofd werd gezien. De eischer in de door mij bedoelde procedure had voor een door hem gestelde omstandigheid, die niet door den gedaagde was ontkend, op dien grond geen bewijsmateriaal aan de arbiters voorgelegd. Zijn vordering werd hem daarop ontzegt, omdat de bedoelde omstandigheid niet bewezen was. En waar — althans bij krachtens polis-voorwaarden aangestelde arbiters — door de arbiters *in hoogste ressort* wordt beslist, bestaat er geen enkele mogelijkheid om een fout of nalatigheid in een arbitraal vonnis te redresseeren, (een niet te onderschatten bezwaar tegen de arbitrage!). Uit dit voorbeeld zal het duidelijk zijn, dat de aanwezigheid van een bekwaam jurist onder de arbiters uitdrukkelijk gewenscht is. Bij de samenstelling: 2 medici en 1 jurist kan en zal zich echter vaak verschil van meening tusschen de beide medici over een medische aangelegenheid voordoen. De beslissing omtrent dat punt, zal dan bij den jurist liggen, waartegen m.i. geen overwegend bezwaar bestaat.

Hoewel ik vrij ernstige bezwaren in arbitrage zie en voorts niet goed kan keuren de arbitrage dwang door den verzekeraar aan den verzekerde opgelegd¹⁾, ben ik toch tot de conclusie gekomen, dat de voordeelen van arbitrage (goedkooper en sneller recht) voor berechting van geschillen bij de ongevallen-verzekeringsovereenkomst, het opnemen van het arbitrage-beding in de polis-voorwaarden wettigen. Wanneer men op dat standpunt staat, zal men moeten toegeven, dat de arbitrage in de nieuwe polis geregeld is op een wijze, die de belangen van beide partijen gelijkelijk in het oog houdt.

In het bovenstaande heb ik eenige punten besproken,

¹⁾ In dit verband kan ik niet nalaten te wijzen op de Fransche wet (Loi de 2 janvier 1922), welke nietig verklaart de bedingen, waarbij de verzekeringsmaatschappij aan den verzekerde die geschillenbeslechting opdwingt, die haar het gemakkelijkst is.

waarin de voorwaarden van de nieuwe polis verschillen van die der oude maatschappij-polissen. De genoemde verschillen zijn, naar mijn meening, practisch de belangrijkste. Ook op andere punten — ik noem bijv. de ruime en duidelijke omschrijving van het begrip „ongeval” — beteekent de nieuwe polis een vooruitgang. De positie van den verzekerde is belangrijk versterkt, terwijl aan den anderen kant de belangen van den verzekeraar niet uit het oog zijn verloren, zoodat een billijke regeling is verkregen, een regeling, die voor den verzekerde de oude onzekerheid, de oude afhankelijkheid van de inzichten en de coulançe van den verzekeraar grootendeels wegneemt en die den verzekeraar een voldoende en billijke bescherming biedt tegen chicanes en misbruik van den verzekerde. Deze regeling is er een tusschen gelijkwaardige partijen. De voorwaarden van deze nieuwe polis vormen derhalve een meer gezonde basis voor de ongevallenverzekeringsovereenkomst, waarop m.i. een voorspoedige ontwikkeling der verzekering mogelijk zal blijken. Mogen de in deze polis belichaamde beginselen tot heil der ongevallenverzekeringsovereenkomst binnen niet te langen tijd algemeen worden aanvaard.

Mr. B. KIST.

HET VRAAGSTUK DER HAVENSCHAPPEN IN HET LICHT DER CRITIEK.

II (Slot).

Een tweede vraag is natuurlijk, of wellicht tegen de instelling van havenschappen zulke groote praktische bezwaren bestaan, dat daarvan, ondanks alle ervan te hopen voordeelen, toch beter kan worden afgezien. Met deze vraag ben ik gekomen tot een beschouwing van de bezwaren van minder principieele strekking, van de utiliteitsoverwegingen, waarop van verschillende zijden bedenkingen zijn geopperd. Voor een groot gedeelte betreffen deze gronden de financiële zijde van de zaak. Het oude argument, dat altijd aantrekkelijk schijnt te blijven, luidt, dat de Engelsche havens, die veelal onder havenschappen ressorteeren, voor de scheepvaart zeer duur zijn.¹⁾

Hiertegen moet ik, zooals ook in onze meergenoemde studie reeds is geschied, opmerken, dat elk causaal verband te dezer zake ontbreekt. In de Engelsche havens neemt de goedkoope overlading van schip op schip een zeer bescheiden plaats in, zoodat voor den goederenomslag veel meer kosten moeten worden gemaakt. Dure kunstwerken, kostbaar onderhoud, hooge belastingen, enorme rentelasten drukken voorts onevenredig zwaar op het budget der Engelsche havenschappen. Dat de lading en lossing van goederen en met name van massagoederen onder deze omstandigheden in Engeland vaak duurder is dan hier, ontkent niemand, maar het is een onbewezen bewering, dat dit verschijnsel het kwade gevolg zou zijn van den bestuursvorm en zich daarom allicht ook zou vertoonen te onzent, onder zoo geheel andere geografische en economische verhoudingen.

Overigens zijn de schilderingen van Engelsche havenkosten ook niet altijd van overdrijving vrij te pleiten. Tegenover inderdaad zeer hoge tarieven staan andere, welke blijven beneden die, welke in Rotterdam worden geheven. Door deze verscheidenheid in feitelijke toestanden en in geschiedkundige ontwikkeling zullen vergelijkingen van dien aard nooit tot een bevredigend resultaat kunnen voeren.²⁾

Als oorzaak van de hooge havenkosten in Engeland wordt, met bijzondere verwijzing naar den toestand te Londen, mede genoemd de neiging der haven-

besturen om groote reserves te vormen en daartoe de tarieven hoog te houden¹⁾, doch dat is tenslotte een vraag van financieel beleid, die de verantwoordelijke personen voor zichzelf moeten uitmaken en die zich geenszins alleen bij havenschappen voordoet. Blijkens de jongste debatten in den Rotterdamschen gemeenteraad over de begroting voor 1929 is ook in dat college de vorming van een reservefonds ernstig bepleit.

Tegenstanders van de havenschapsidee wijzen verder op de zeer groote kapitalen, welke naar hun meening noodig zouden zijn voor overneming der verschillende activa, die thans in handen van anderen zijn.²⁾ Mede met het oog daarop stelt men zich voor, dat het havenschap een monsterorganisatie zou worden, een lichaam, dat welhaast niet zou zijn te besturen en dat op één plaats zoo ontzaglijk veel risico en verantwoordelijkheid zou ophoopen, dat daaruit groote gevaren voor den goeden gang van zaken zouden voortvloeien.

Alweder doet in dit verband een vergelijking met Engeland opgeld. Voor de verwerving van de eigendommen der oude Dock Companies van Londen moest in 1908 niet minder dan £ 23.000.000,— worden betaald. Een herinnering aan dat bedrag schijnt inderdaad voldoende, om alle hervormingslust te doen bekoelen. Maar deze vergelijking hinkt. De publiekrechtelijke lichamen, verreweg de voornaamste havenexploitanten te onzent, hebben hun werken betaald uit de opbrengst der gewone middelen of uit leeningen. De eenige verplichting, welke tegenover hun bezit staat, is dus deze, dat zij rente en aflossing moeten betalen op de overschotten dier leeningen. Daarnaast moeten zij jaarlijksche tekorten dragen op de exploitatie hunner eigendommen of genieten zij daaruit jaarlijksche baten. Die jaarlijksche tekorten (veroorzaakt door leening en exploitatie) of overschotten (op exploitatie) zullen een havenschap en de betrokken publiekrechtelijke lichamen op korter of langer termijn moeten verrekenen en als het waar is, wat de meeste deskundigen meenen, dat de rechtstreeksche uitgaven voor den havenexploitant hooger zijn dan zijn baten, dan zal die verrekening in vele gevallen bestaan uit uitkeeringen van de andere lichamen aan het havenschap.³⁾

Daarin steekt niets onbillijks. Bij een juiste berekening — welke moeilijk zal zijn, maar voor de ingewijden in de verschillende administratiën zeer wel mogelijk — zal de kaspositie dier publiekrechtelijke lichamen er niet slechter op worden. Voor het overige bedenke men, dat die lichamen uitsluitend bestaan in het belang en ten bate van de onder hen ressorteërenden. Als Nederlanders, als Rotterdammers, als ingelanden van Schieland zullen deze personen bij wijze van zeggen „schade lijden”, wanneer staat, gemeente of waterschap kostbare activa uit handen geven, maar als belanghebbenden bij het havenschap, dat dezelfde goederen ontvangt, zullen zij evenveel „winnen”. De voordeelen voor de gemeenschap blijven voor haar bestaan en in het algemeen belang is het onverschillig, welke der administratiën, die de gemeenschap in haar eigen belang heeft ingesteld, die baten voor haar zal winnen. Het staat ieder vrij, om, in plaats van te spreken over de belangen van de Dordtenaren of de Rotterdammers, dat te doen over de belangen van Dordrecht of van Rotterdam, maar hij dient dan daarbij in het oog te

¹⁾ Vermeij in E.-S. B. no. 665.

²⁾ Dr. Harthoorn t.a.p.

³⁾ Vgl. „Het vraagstuk der havenschappen”, blz. 56/57 en 71 en de daar aangehaalde literatuur. Bovendien de Cordemoy, Exploitation des ports maritimes, Paris 1920, blz. 51—52.

De opvattingen van Mr. Kolff zijn ten aanzien van de financiële vraagstukken in verschillende opzichten afwijkend van de mijne. Belangstellenden mogen worden verwezen naar hoofdstuk IX, onder *d* en *f*, van deel II van zijn boek.

¹⁾ Vg. Vermeij in „De Telegraaf” van 3 Januari 1928 en in E.S.B. nr. 665.

²⁾ Men vergelijke voor dit onderwerp: N.R.C. van 16 Juli 1927 (Een nieuwe sluishaven te Liverpool); N.R.C. van 27 Februari 1928 (De voorsprong van Rotterdam op de Engelsche havens); N.R.C. van 2 Maart 1928 (Rotterdam en Engelsche havens); S.E.T.A. van 5 Mei 1928. Anders Vermeij in „De Telegraaf” van 3 Januari 1928 en in E.-S. B. no. 665.

houden, dat deze abstractie nimmer in de plaats van de realiteit mag worden geschoven. De belangen van Dordrecht of van Rotterdam zijn de belangen van hun inwoners en deze kunnen evengoed worden gediend door de gemeenten van dien naam als door een havenschap, dat deze beide zal omspannen.¹⁾

Aan de noodzakelijkheid van het mobiliseeren van tientallen millioenen ten behoeve van het havenschap geloof ik dus niet. Evenzoo staat het met de vrees voor de moeilijkheden, welke het beheer en het bestuur over een dergelijk lichaam zou medebrengen. Men vergete niet, dat verreweg het grootste gedeelte dier organisatie reeds bestaat in de kernen der havenschappen: de groote wereldhavens, die daarvan eventueel de middelpunten zullen vormen. Wat zich daaromheen groepeerd, vormt thans een factor van onzekerheid en verwarring wegens het bestaande gebrek aan samenhang en saamhoorigheidsgevoel met de kern, maar eenmaal daarmee tot op zekere hoogte vereenigd, zullen deze nieuwe elementen eerder strekken tot natuurlijke completeering van het thans reeds bestaande groote geheel dan dat zij den goeden gang van de administratie zouden belemmeren.

Juist in die concentratie en in de rationalisatie, welke daarvan weder het gevolg zal kunnen zijn, moet het groote voordeel voor het havengebied worden gezocht. Wat thans verbrokkeld is en in zich verdeeld, overgelaten aan vele verschillende autoriteiten, die ook belangen van andere, ja van tegen-gestelde strekking moeten behartigen, zal dan worden vereenigd onder één leiding, die alles zal bezien uit het oogpunt van het havenbelang. Een dergelijke gang van zaken moet ten goede komen aan de exploitatie van de havens en de oeverterreinen en daarmee aan de belangrijkste, de primaire bron van welvaart van de geheele streek. Zouden daaruit de onverkwikkelijke en belemmerende administratieve verwickelingen voortvloeien, die ons worden voorgesteld van de zijde dergenen, wie dit vooruitzicht niet aanlokt?²⁾ Ongetwijfeld zal er wel eens, wellicht vrij vaak, wrijving ontstaan tusschen een havenbestuur eenerzijds en een gemeentebestuur anderzijds. Maar dergelijke botsingen van inzichten en belangen doen zich ook thans reeds voor met het enkele verschil, dat zij nu plaatsvinden tusschen twee gemeenten of tusschen de ambtenaren van verschillende takken van dienst. Het bestaan van een bijzonder havenbestuur, krachtig en deskundig opkomende voor het zuivere havenbelang, zal ongetwijfeld oorzaak kunnen zijn van besluiten, die anders uitvallen dan onder de tegenwoordige verhoudingen het geval zou zijn. Maar dat is dan ook juist de bedoeling en dat zou volkomen in overeenstemming zijn met de beteekenis, welke het havenbelang heeft voor de streek en dus voor de bewoners van die streek. Daartegen de belangen van „de gemeente” aan te voeren, is onlogisch, want deze heeft tenslotte geen belang naast of boven dat van de gemeentenaren.

Dat een havenschap waarschijnlijk ook wel eens wat al te energiek voor het havenbelang zou opkomen en daardoor andere belangen zou kunnen kwetsen, spreekt vanzelf. Doch dan is er het hooger bestuur, dat de balans houdt tusschen de verschillende overheidslichamen, hun wenschen en motieven tegen elkander afweegt en beslist.³⁾ Bij het voeren van een zoodanig administratief geding zal het havenbelang

¹⁾ Anders Burgemeester en Wethouders van Rotterdam in de memorie van beantwoording op het centraal rapport inzake het voorstel tot grenswijziging (Verzameling 1928, no. 225). Dit College verwisselt inderdaad fictie en realiteit, wanneer het schrijft: „Practisch zou het er op neer komen, dat de Gemeenten hare welvaartsbronnen voor een belangrijk deel zouden uitleveren aan een lichaam, dat voor het gemeentebelang uiteraard slechts weinig oog zou hebben.”

²⁾ Vgl. Prof. Veraart t.a.p. en de memorie van beantwoording op het centraal rapport inzake grenswijziging van Rotterdam (Verz. gedr. st. Gemeenteraad 1928, no. 225).

³⁾ Vgl. Mr. Kolff, t.a.p. blz. 245.

dan zijn eigen, onafhankelijken verdediger bezitten in het havenbestuur, zoodat de meest mogelijke waarborgen voor een billijke oplossing zullen bestaan. Verliest dan een gemeentebestuur het geding, dan zal dat de beste rechtvaardiging zijn voor de instelling van het havenschap; misschien onaangenaam voor de gemeentelijke autoriteiten en ambtenaren, maar in het belang van hun gemeentenaren.

Tenslotte nog deze opmerking: de vraag, waarom het gaat, is niet, of de tegenwoordige toestand goed is en bevredigende uitkomsten geeft, doch slechts of hij beter kon zijn en nóg bevredigender uitkomsten zou kunnen geven. Al te groote tevredenheid met het bestaande werkt remmend op overigens niet onmogelijken verderen vooruitgang.

Daarom stellen zij het probleem verkeerd, die zich het hoofd breken over de vraag, of wij hier dezelfde moeilijkheden kennen als in Engeland of Frankrijk vóór de instelling van havenschappen in die landen en hoe de daar verkregen resultaten zich verhouden tot hetgeen zonder havenschappen in ons land is verkregen.¹⁾ De vraag is slechts of van de instelling van havenschappen in ons land verbetering kan worden verwacht ten aanzien van onze moeilijkheden, zooals Engeland en Frankrijk die verbetering hebben gevonden of hopen te vinden ten aanzien van hun moeilijkheden. Daartoe zijn achtereenvolgens drie verschillende voorbereidende onderzoekingen te richten:

1o. worde nagegaan, wat in het buitenland is verricht, waarom en met welke resultaten;

2o. daarna worde onderzocht of een soortgelijke oplossing hier te lande voordeelen zou medebrengen en vervolgens

3o. of daartegen niet nog grootere bezwaren bestaan.

Dit procédé is gevolgd in onze meergenoemde studie; ik heb hierboven getracht het tegen de critiek te verdedigen. Het leggen van verder verband tusschen de buitenlandsche toestanden en hun ontwikkeling, acht ook ik misplaatst: vergelijking van ongelijksortige grootheden kan nooit gunstig werken.²⁾ Wie de drie bovenvermelde vragen heeft beantwoord, make zich bij de voortzetting van zijn studie los van het vreemde voorbeeld en trachte het denkbeeld, in groote trekken overgenomen, aan te passen aan Nederlandsche toestanden en Nederlandsche opvattingen. Van den aanvang af heeft mij in dezen gedachtengang onze typisch Nederlandsche waterstaatswetgeving voor oogen gestaan.³⁾ Ik acht mij in deze bijzondere materie niet voldoende competent, om te beoordeelen of het denkbeeld van Mr. R. H. Baron de Vos van Steenwijk⁴⁾, om een havenschap eenvoudig in den vorm van een waterschap op te richten, voor verwezenlijking vatbaar is en of in dat geval die verwezenlijking wenschelijk zou zijn.⁵⁾ Maar het uitgangspunt van den bekwamen Griffier der Tweede Kamer, aansluiting te zoeken bij de eigen vaderlandsche instellingen, heeft mijn volle sympathie. De tijd en de moeite, welke worden gegeven om in die richting een oplossing te zoeken, zijn nooit verloren, ook al zal niet elke vondst houdbaar blijken.

Ik mag tenslotte niet nalaten melding te maken van een andere oplossing, welke na de verschijning van onze studie is voorgesteld en welke daarvan eenigszins afwijkt. Ik bedoel de denkbeelden van Prof. Mr. C. W. de Vries, welke blijkbaar hun uitwerking hebben gevonden in het meergenoemde rapport van de „sub-commissie inzake Beneden-Maas-Gewest” aan het bestuur van het Departement Rotterdam van de Nederlandsche Maatschappij voor

¹⁾ Vgl. Prof. Veraart, C. Vermeij en Dr. Harthoorn t.a.p.

²⁾ Vgl. de gelijkgerichte beschouwingen van Mr. Kolff, blz. II en III.

³⁾ Vgl. „Het vraagstuk der havenschappen”, blz. 51.

⁴⁾ Econ.-Stat. Ber. nrs. 645 en 648.

⁵⁾ Contra: Mr. Kolff t.a.p. blz. 234.

Nijverheid en Handel. Deze commissie heeft haar inzicht gegeven „zonder eenige discussie te openen, omtrent de verschillen, die (tusschen haar rapport en onze studie) bestaan.” Het is daarom niet gemakkelijk te beslissen, in hoeverre bepaalde uitspraken der sub-commissie berusten op een principieel verschil van meening met ons. Het nieuwe bestuurslichaam, dat de sub-commissie zich denkt, noemt zij het „Beneden-Maas-Gewest”, dat echter, althans voor den eerstkomenden tijd, blijkens haar rapport groote overeenkomst met een „havenschap” moet vertoonen: „voorloopig echter zullen wij de doelstelling van het Beneden-Maas-Gewest bepalen tot de exploitatie van de haven, in ruimen zin genomen”.¹⁾ De commissie meent hier niet te maken te hebben met een toepassing van artikel 194 der Grondwet, doch met artikel 149, dat de samenwerking van twee of meer gemeenten betreft.²⁾ In haar gedachtengang zal het Beneden-Maas-Gewest in het leven worden geroepen door gemeenten, in vrijwillige of gedwongen samenwerking. Hoe dit verenigbaar is met de elders³⁾ door de commissie uitgesproken verwachting, dat het bestuur van het Beneden-Maas-Gewest, „in zijn beheerspolitiek geremd door het openbaar bestuur in de gemeenten”, dien „tegenstand” zal moeten overwinnen en tenslotte het publiek bestuur in die gemeenten ten deele zal moeten „vervangen”, is mij niet recht duidelijk. Dergelijke verhoudingen zijn toch onverenigbaar met *samenwerking*, zelfs met „gedwongen” samenwerking,⁴⁾ Ik blijf dan ook bij mijn meening, dat artikel 194 der Grondwet de gewenschte staatsrechtelijke basis voor havenschappen ten onzent biedt en kan het bezwaar der commissie, dat dit artikel niet voor deze lichamen is bedoeld en tot dusver nog nooit is toegepast, niet hoog aanslaan. Het nieuwe is nu eenmaal anders dan het oude en een wetsartikel, dat niet altijd een doode letter wil blijven, moet eenmaal voor het eerst worden toegepast. Dat de nieuwe publiekrechtelijke lichamen van artikel 194 nu juist enkel en alleen die zouden mogen zijn, waaraan de grondwetgever destijds heeft gedacht, zal toch niemand in ernst volhouden. Wie zoo rede-neert, werpt de deur dicht voor verdere ontwikkeling van onze staatsinstellingen.

Al kan ik de inzichten der genoemde sub-commissie dus niet geheel deelen, ik ben haar toch dankbaar voor den steun, welken zij mij biedt, voor zoover haar denkbeelden met de mijne parallel gaan.

Het geheele vraagstuk bevindt zich thans in een acuut stadium, omdat het groote Rotterdamse annexatieplan binnen afzienbaren tijd zal nopen tot een nauwgezet onderzoek van de geheele materie, welke reeds een belangrijke rol speelt in de voorbereidende stukken, welke tusschen den Gemeenteraad en het College van Burgemeester en Wethouders zijn gewisseld. Het zij derhalve belangstellenden aanbevolen thans hun aandacht op dit probleem te richten.

V. L.

BESTUURSHERVORMING IN ENGELAND.

In het E.-S. B.-nummer van 2 Mei 1928, werd een beschouwing gewijd aan de beteekenis van de Engelsche Begroting 1928/1929. Het bleek dat de Engelsche Regeering een nieuwe belasting op de benzine durfde voorstellen, om uit de opbrengst daarvan, verhoogd met het batig slot van den dienst 1927/1928 en met een te verwachten surplus op den nieuwen dienst, de kosten te dekken van een ander groot plan: het ontlasten van de productieve industrie en van den landbouw van de drukkende lasten der plaatselijke belastingen (het zoogenaamde „derating” plan). Tevens

¹⁾ Blz. 8 van het rapport.

²⁾ Blz. 19 van het rapport.

³⁾ Blz. 13 van het rapport.

⁴⁾ Vgl. blz. 50 e.v. van onze studie; voorts Kolff t.a.p. blz. 251.

bleek, dat vóór deze wijziging in de financiële verhouding van Rijk en plaatselijke besturen kon worden aanvaard nog noodig was een algemeene hervorming van het plaatselijk bestuur, opdat de meerdere rijksuitkeeringen, in den vorm van verhoogde „grants” van het Rijk aan de gemeenten te doen, ook goed besteed zouden worden. Het bleef toen in April 1928 bij de aankondiging van een nieuw groot wetsontwerp op de hervorming van het plaatselijk bestuur. Deze „Local Government Bill” is thans verschenen. Op 12 November 1928 ingediend en eenigen tijd van te voren naar den inhoud reeds bekend, entekende dit wetsontwerp een groot, politiek getint verzet bij de liberalen en bij de aanhangers van de Labour Party. Thans echter is in den laten avond van 28 November 1928 de tweede lezing van de „Local Government Bill” gehouden en voor de regeering goed afgegaan. Dit is een mijlpaal in de geschiedenis der wetgeving op het plaatselijk bestuur en der wetgeving op de financiële verhouding van Rijk en plaatselijke besturen in Engeland, waarop in het bijzonder de aandacht moet worden gevestigd, nadat in dit blad, bij de opening van den strijd in het Lagerhuis, ter gelegenheid van de behandeling van de Finance Bill in April/Mei 1928, werd stilgestaan. Voor het debat over de „Local Government Bill” in het Lagerhuis (in tweede lezing) had de regeering drie dagen beschikbaar gesteld. De gewoonte immers in het Engelsche Parlement brengt mede, dat de regeering beslist over den tijd van het aan de orde stellen van de wetsontwerpen, welke zullen worden behandeld en dat de regeering den duur van het debat beheerscht. De regeeringspartij in het Lagerhuis steunt haar regeering daarin volkomen.

Als immer werd de eerste lezing, dadelijk na de indiening, gehouden. Zij is meestal slechts van formeelen aard. Maar op 26 tot en met 28 November 1928 werd de groote strijd om het beginsel van het wetsontwerp geleverd bij de zoogenaamde behandeling van het wetsontwerp in de vergadering van het Lagerhuis „in tweede lezing.” De overwinning der regeering is volkomen. Zij zal na derde lezing en na het dan nog volgende eindebat van het Lagerhuis in den winter 1928/1929 een hervorming op het gebied van het plaatselijk bestuur en op het gebied van de financiële verhouding van Rijk en gemeenten hebben tot stand gebracht, die met de beroemde hervorming van 1888 en van 1894 kan wedijveren.

Nadat de Regeering de beschikking had gekregen over de geldmiddelen om de plaatselijke besturen (graafschappen, groote steden, kleine steden, plattelandsdistricten en nog kleinere plaatselijke gemeenschappen) te steunen moest zij de verdeling van het rijksgeld, dat beschikbaar was voor dit doel, benutten om de armere streken in het bijzonder te steunen. Daarbij moesten waarborgen worden geëischt voor een goed plaatselijk bestuur. Vrij algemeen werd door alle politieke partijen begrepen, dat het plaatselijk bestuur meerdere centralisatie behoefde. De oppositie wil hierin zelfs verder gaan dan de regeering. Zij wil de verzorging van de werklozen bijv. centraliseeren in een rijksdienst. De Regeering wil echter liever den rijksdienst niet nóg meer bezwaren en droeg daarom een geheel nieuw plan voor, waarin de zorg voor de armen en al wat daartoe behoort, de zorg voor de volksgezondheid en de zorg voor de groote wegen in beginsel gebracht werden voor de verantwoordelijkheid der graafschapsbesturen en der groote steden als gelijkgerechtigden. De kleinere steden zullen onder toezicht der graafschapsbesturen komen te staan. Ook de regeering centraliseert dus.

Wie zich daarover zoude willen verwonderen moet bedenken dat, naar onze verhoudingen gezien, de wettelijke regeling van het plaatselijk bestuur in Engeland en van de onderwerpen, welke door de plaatselijke besturen worden behartigd, een chaos is. Eén eenvoudige Gemeentewet voor alle gemeenten

gelijk en daarnaast één eenvoudige Provinciale wet voor alle provincies (graafschappen) gelijk ontbreken. Wel bracht een conservatieve regeering in 1888 een wet op het graafschapsbestuur tot stand en slaagde een liberale regeering in 1894 met een wetgeving op de organisatie van het bestuur in lagere gemeenschappen, maar hiermede is slechts een zeer klein deel der wettelijke regeling genoemd. Nu deze regeering in 1929 het plaatselijk bestuur, waaronder het graafschapsbestuur is begrepen, wil reorganiseeren en eenigszins centraliseeren, is dan ook een zeer omvangrijke arbeid te verrichten. De nieuw voorgedragen wettelijke bepalingen zijn dan ook verre van eenvoudig, al doet nu de Engelsche regeering alle moeite het publiek en de pers omtrent haar plannen in te lichten. Dit neemt niet weg, dat de liberalen en de Labour Party een hardnekkige campagne voeren, waarin zij nog wel door een kleine groep afgedwaalde conservatieven worden gesteund, waarbij in ruime mate wordt gewezen op de onduidelijkheid der nieuwe bepalingen. En dan is er natuurlijk in politiek zin bezwaar tegen het vergrooten van de macht der graafschappen „ter centraliseering” omdat de Tory-partij juist in de graafschapsbesturen overwegenden invloed heeft. En toch, zonder het terrein der politiek te betreden, durven wij wel te schrijven, dat het wetsontwerp ook bij de behandeling in het Lagerhuis „in committee” en bij de dan nog volgende derde lezing geen echee zal lijden.

Aan het einde van dit overzicht vermelden wij den inhoud van het hervormingsplan. Eerst nog een opmerking over de wijze, waarop de regeering elk verzet overwint.

Dit schijnt een uiterst moeilijk punt, maar in de praktijk hebben wij den indruk, dat de Engelsche regeering hier gebruik maakt van een uiterst eenvoudig middel, dat wij aan onze regeering waarlijk niet in overweging geven, wanneer onze wettelijke regeling van de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten aan de orde komt. En dit middel schijnt, dat de regeering de grootste moeilijkheden, opgeworpen door de plaatselijke besturen in nood, eenvoudig afkoopt door het toegeven aan allerlei financieele bezwaren en door het steeds weêr aandragen van nieuwe „garantiën”. Het is eenvoudig om van te duizelen, wanneer men leest, welke algemeene en welke bijzondere garanties worden verleend, om toch maar te voorkomen, dat enkele plaatselijke besturen achter uit zouden gaan in plaatselijke inkomsten. Het gevolg hiervan is, dat de rijksgeldmiddelen steeds in verhoogde mate, nu en voor de toekomst, zullen worden aangewend om de verliezen der plaatselijke besturen, die een stuk plaatselijk belastinggebied verliezen, te dekken. Dit schijnt voor de Exchequer geen bezwaar. Als dit zoo is en de Engelsche regeering mede hierdoor tegen de oppositie van liberalen en labour-mannen het pleit wint, veroverd de regeering de verwezenlijking van vier groote plannen op wetgevend gebied:

1o. zij zal dan in de eerste plaats de lasten van den landbouw, van de productieve industrie en van het verkeerswezen, maar ook de onkosten der zware industrie in het algemeen, hebben verlicht, zeer ten voordeele van de nationale welvaart.

2o. zij zal voor de oplossing van armenzorg- en verkeersvraagstukken een nieuwe organisatie van plaatselijk bestuur, met centraliseerende tendens, hebben tot stand gebracht, die op efficiency moet zijn gericht.

3o. zij zal de lasten van het openbaar bestuur in de niet welvarende streken hebben verlicht en toch de plaatselijke autonomie hebben gehandhaafd.

4o. zij zal door het geven aan de plaatselijke besturen van *vaste* bijdragen (block-grants) de schatkist hebben beschermd tegen onverwachte uitgaven en de noodzakelijkheid van inmenging van het rijkstoezicht op de gestie der plaatselijke besturen hebben ver-

minderd. Algemeen werd immers geklaagd over het steeds verder gaande rijkstoezicht. Dat zal nu niet meer behoeven voor te komen.

Het plan Churchill-Chamberlain is werkelijk een groot plan.

C. W. DE VRIES.

HET MUNTPROGRAM VOOR 1929.

Met het muntprogram voor 1929 komt de wet van 27 November 1919 (Stb. no. 786) tot verlaging van het gehalte onzer grove zilveren munten eigenlijk eerst tot volle uitvoering. Wel zijn er in de jaren, die achter ons liggen, partijen halve guldens, guldens en rijksdaalders van het 0,720 gehalte aangemunt¹⁾, doch op groote schaal is dat niet geschied in afwachting van het verschijnen van het Advies der Staatscommissie voor het Muntwezen. Dat advies is op 6 Maart 1926 uitgebracht en bevat den raad, de wet van 1919 in te trekken²⁾. Blijkens het thans bekend geworden muntprogram voor 1929 heeft de Regeering dezen raad niet gevolgd en worden omvangrijke aanmuntingen van grove zilveren munten van het lagere gehalte ter hand genomen³⁾.

De wet van 1919 is het product van de bekende bijzondere omstandigheid, dat de stijging van den zilverprijs de metaalwaarde van onze grove zilveren munten boven de nominale waarde dreigde op te voeren. Het ongewenschte gevolg van onttrekking aan den omloop en versmelting moest worden onderhouden door de mogelijkheid andere munten in omloop te brengen, waarbij dat gevaar niet zou bestaan. Men heeft dat toen gevonden in gehalteverlaging. Hetzelfde resultaat had kunnen zijn bereikt door met behoud van het gehalte het gewicht te verminderen of de munten te vervaardigen van een voor muntslag bruikbaar metaal van lagere waarde, als bijvoorbeeld nikkel. Het ligt voor de hand, dat men onder den drang der omstandigheden, die een snelle voorziening noodig maakten, dezen weg niet gekozen heeft. Want verlaging van het gehalte met behoud overigens van de bestaande modellen bood toen uiteraard verreweg de snelste en eenvoudigste oplossing uit de acute moeilijkheid.

Een principieele stap was met die gehalteverlaging intusschen niet gedaan. Want bij de vóór den oorlog geldende zilverprijzen maakte bij de grove zilveren munten van het hooge (0,945) gehalte de metaalwaarde toch slechts een gedeelte van de nominale waarde uit. Het verschil tusschen toepassing van de muntwet 1901 en die van 1919 is in dat opzicht dus niet anders dan een verschil van meer of minder.

Wat echter bevreemding kan wekken, is, dat men, nu aanmuntingen op groote schaal voor de deur staan, is gaan voortbouwen op dit zuiver incidenteele noodwetje van 1919, waarvan de aanleiding vrijwel even spoedig verdwenen is, als zij was ontstaan, en niets blijkt van overweging van de vraag, of een regeling, als in een dergelijke wet vervat, nu maar voetstoots als een grondsteen der wijzen moet worden aanvaard voor het muntgebouw, dat thans weer voor jaren staat te worden opgetrokken.

Zooals in dit tijdschrift reeds werd medegedeeld⁴⁾, zijn de Zwitsers in dit opzicht diligenter dan wij. Daar geeft men er zich blijkbaar terdege rekenschap van, of voor de in omloop te brengen nieuwe munten het bestaande munt-organisme nog wel geschikt is. De Staatscommissie voor het Muntwezen heeft hier

¹⁾ Zie *Muntverslag* 1924, blz. 4, v.

²⁾ Blz. 77, sub. 6.

³⁾ *Bijl. Hand. IIe Kamer* 1928/29, no 177, 3, blz. 4: voor Nederland: f 20 miljoen aan rijksdaalders; voor Indië: f 7 miljoen aan rijksdaalders, f 26 miljoen aan guldens en f 7 miljoen aan halve guldens. Voor 1930 wordt wellicht nog voor f 10 miljoen aan rijksdaalders vervaardigd. De aanmaak van rijksdaalders houdt verband met de voorgenomen intrekking der zilverbons.

⁴⁾ Jg. 1928, blz. 727: *Nikkelen Pasmunt*, door C. A. Verrijn Stuart.

in deze richting wel een wenk gegeven¹⁾, maar de Regeering heeft ook dien blijkbaar naast zich neergelegd.

Het ontbreekt toch niet aan de noodige aanleiding om zich voor de verzorging van onzen toekomstigen specie-omloop te bezinnen op het betreden van nieuwe paden, alvorens dien weder voor jaren volgens het oude systeem te gaan vastleggen.

Vooreerst is er de vraag van de zilverbons, die nu wel ten doode opgeschreven schijnen te zijn. Daarmede komt het gevolg van de vermindering van de koopkracht van het geld meer op den voorgrond. Want daardoor heeft men over het geheel vrij wat meer gewicht aan specie bij zich te dragen, dan voorheen het geval was. Daar komt bij, dat door de gehalteverlaging een grooter portie alliage dan voorheen van dat gewicht deel uitmaakt. Dat is niet doelmatig en vormt een bezwaar, dat ook elders is gevoeld²⁾.

Daarnaast behoort het gevaar voor namaak van de zilveren munten van lager gehalte, waarnaar ook de Staatscommissie gewezen heeft³⁾, de verantwoordelijke autoriteiten waakzaam te houden voor toepassing van verbeteringen, die de vooruitgang van de munttechniek op dit stuk brengt. Vrees voor een te groot écart tusschen metaal- en nominale waarde van onze teekmunten behoeft in dit opzicht niet hen te weerhouden, die zich thans opmaken om aan de gehalteverlaging van 1919 een feestelijken intocht te bereiden; bovendien waakt tegen losbandigheid ook altijd nog het betrouwbare bolwerk van de regeling, welke reserveering van de winsten op aanmuntingen in de muntfondsen voorschrijft.

Zijn aan dit blijmoedig voortbouwen op het noodwetje van 1919 de verzuchtingen over slapte in het bedrijf, die herhaaldelijk in de muntverslagen zijn vernomen, niet vreemd, dan rijst de vraag, hoe de zaak nu eigenlijk ligt: is het betalingsverkeer er voor het muntbedrijf of is het muntbedrijf er voor het betalingsverkeer. Is het eerste het geval, dan is de oplossing van het vraagstuk niet moeilijk; dan maar lustig er op los gemunt. Maar mag worden aangenomen, dat de tweede opvatting nog reden van bestaan heeft, dan rijst de vraag, of het onder de gegeven omstandigheden niet zaak was, te zinnen alvorens te beginnen met op een in 1919 inderhaast onder zoo abnormale omstandigheden in elkander getimmerd vaarttuig zee te kiezen.

In Zwitserland wordt er ernstig over gedacht, de zilvecirculatie geheel of ten deele door een omloop van nikkelen munten te vervangen. Het loont de moeite, van de argumenten, die daarvoor worden aangevoerd, kennis te nemen.

De nikkelen munten, die men klein van omvang kan maken, zijn lichter dan zilveren munten en zijn zeer moeilijk na te maken. Dat ligt hierin, dat zilveren munten na-gegoten plegen te worden, omdat vervalschers doorgaans over de mechanische hulpmiddelen voor andere vervaardiging niet beschikken. Nu schijnt bij nikkel het gieten te zijn uitgesloten, omdat nikkel daarvoor een te hoog smeltpunt bezit. Wel zijn er metalen, die op nikkel gelijken, maar vervalschingen langs dien weg zijn door de magneet

¹⁾ Blz. 69, waar gewezen wordt op proefnemingen, die elders worden genomen met aanmaak van munten van handig formaat en het instellen van een onderzoek naar het resultaat van die proefnemingen, wordt aanbevolen.

²⁾ *Muntverslag* 1927, blz. 6: „Dat deze grove zilveren munten” (de *crown*, die in lange jaren niet meer was aangemaakt, omdat de munt niet populair was gebleken en bij bankiers en anderen last veroorzaakte, maar uit overwegingen van traditie onlangs tot een beperkt bedrag opnieuw werd aangemunt) „in Engeland burgerrecht zou krijgen is wel uitgesloten; de kans daarop is zelfs nog verminderd, volgens het Engelsche muntverslag over 1926, „now that the shopping sex have no pockets owing to the lack of material in which to conceal them.””

³⁾ Blz. 63.

gemakkelijk te onderkennen. De groote marge, welke bij nikkelen munten aanwezig kan zijn tusschen metaal- en nominale waarde, werkt lust tot namaak in de hand, maar deze omstandigheid schijnt te worden gecompenseerd door de vrijwel uitgesloten mogelijkheid van namaak van behoorlijk vervaardigde nikkelen munten.

Deze voordeelen zouden voor ons land van niet minder beteekenis behoeven te zijn, dan voor Zwitserland het geval is. De baten, welke aan de muntfondsen zouden toevloeien, zijn niet gering, gelijk door Professor C. A. Verrijn Stuart in zijn reeds aangehaalde artikel globaal werd berekend. Men mag aannemen, dat een circulatie van nikkelen munten het dertig jaren en langer kan uithouden. Uitzetting van de muntfondsen tegen een rente van $2\frac{1}{2}$ pCt. kan in die tijdsperiode ruim een verdubbeling van fondsen opleveren.

Voor ons land is het dus, alles bijeengenomen, stellig zaak, vervanging van onze zilveren teekmunten, hetzij door zilveren munten van handiger formaat en minder noodeloos alliage-gewicht, hetzij door nikkelen munten, ernstig te overwegen, vóórdat het getij verloopt. Dat wil zeggen, vóórdat de uitvoering van het muntprogram te ver gevorderd is en andere landen ons vóór zijn met de vervanging van zilveren geldsomloop door nikkelen, in welk geval veel zilver op de markt zou komen met het gevolg van prijsdaling en vraag naar nikkel voor munt-doeleinden zou ontstaan met het gevolg van prijsstijging. In ieder geval mag aan de hand van hetgeen in het buitenland, met name Zwitserland, geschiedt, de eisch worden gesteld, dat men zoowel de technische als de monetaire zijde van het vraagstuk van aanmuntning van nikkelen munten van de hoogere nominale waarden ook hier te lande met bekwamen spoed in studie neemt.

Merkwaardig is, dat voorhands, gelijk Professor C. A. Verrijn Stuart in zijn artikel ook opmerkt, landen, wier geldwezen in en na den oorlog het zwaarste gehavend is geweest, thans tot zilveren munten terugkeeren en een land als Zwitserland, dat met zijn geld onder de „edel”-valuta's prijkte, invoering van nikkelen munten overweegt.

Men zou geneigd zijn, te denken: „edel”-valuta-landen kunnen zich dat veroorloven, omdat goede wijn geen zilveren krans behoeft.

12 November 1928.

C. W. RITTER.

DE TRUSTS EN KARTELS EN HET VRAAGSTUK DER PUBLICITEIT.

Bij de behandeling van het vraagstuk van trusts en kartels, waaraan de vergadering van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek ditmaal was gewijd, is ook de kwestie der z.g. publiciteit ter sprake gekomen. Dr. Wibaut had in zijn praeadvies met grooten nadruk de noodzakelijkheid betoogd van een volstrekte openbaarheid van het beleid, door trusts en kartels gevolgd. In den wensch naar openbaarheid bleek Dr. Wibaut niet alleen te staan. Bij de gedachte, dat een grootere publiciteit van de wijze, waarop de semi-monopolistische ondernemingen haar taak vervullen, wenschelijk is, sloten verschillende sprekers ter vergadering zich aan. Geen van hen echter gaf blijken, zoover te willen gaan als Dr. Wibaut en „nationaal geregelde, wettelijk verplichte, volledige publiciteit van de geheele gestie, ook van de meest geheime gestie van Kartels en Trusts” na te streven.¹⁾

Het verschil in den omvang der openbaarheid, dien Dr. Wibaut en de anderen blijken te wenschen, is intusschen niet enkel een van quantiteit, van meer of minder, maar wortelt veeleer in een omtrent den grondslag, waarop de eisch der publiciteit is gebouwd en waarvan het quantitatief verschil niet anders dan het uitvloeisel is.

¹⁾ Praeadvies bl. 110.

Waarom wil Dr. Wibaut een grootere openbaarheid van het ondernemingsbeleid? Hij acht die noodzakelijk, opdat de gemeenschap zich elk oogenblik ervan kan vergewissen, of de gestie door de ondernemingen gevoerd, niet strijdig is met het algemeen belang. Dat zulk een strijdigheid van belangen bestaat, acht Dr. Wibaut niet alleen mogelijk, maar zelfs waarschijnlijk. Zij wordt door hem bij de ondernemingsgestie als het ware voorondersteld. De onderneming heeft, volgens Dr. Wibaut, geen ander doel dan winstmaking. Mogelijk blijkt achteraf, dat het winststreven der onderneming zich met hetgeen door het algemeen belang wordt geëischt, behoorlijk heeft verdragen, maar dat is toch nimmer anders te beschouwen dan als een gelukkige omstandigheid, een toeval, waarop overigens niet te rekenen valt. Aangenomen moet, naar den gedachtengang van Dr. Wibaut, veeleer worden, dat een overeenstemming tusschen het private en het algemeene belang, wjl niet beoogd, niet wordt bereikt. Daarom moet de gemeenschap het beleid, door de ondernemingen gevoerd, onder toezicht stellen, opdat zij elk oogenblik, waarop tusschen het ondernemers- en het gemeenschapsbelang conflict blijkt te bestaan, zal kunnen ingrijpen.

Uit dien gedachtengang vloeit voort, dat de gemeenschap alles van de onderneming zal moeten weten en dat deze gereed moet staan om alles wat de gemeenschap ter zake van haar beleid wenscht te weten, aan deze mede te deelen. Dr. Wibaut steekt het niet onder stoelen en banken: hij verwacht, dat daarbij veel aan het licht zal komen, wat de verdenking omtrent de maatschappelijke juistheid van het beleid der ondernemingen zal blijken te rechtvaardigen en de onhoudbaarheid der ondernemingswijze productie zal aantonen.

Diametraal tegenover deze opvatting staat die van anderen, die publiciteit bepleiten. Deze stellen daarbij de groote ondernemingen ter zake van de waarneming van de maatschappelijke belangen, niet aanstonds onder verdenking. Niet omdat er volgens hen voor een vrees, dat de semi-monopolistische ondernemingen haar macht zullen misbruiken, nauwelijks eenige aanleiding zou bestaan, wjl, zooals ter vergadering van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde is aangevoerd, ook waar een semi-monopolie bestaat, de concurrentie nimmer geheel afwezig is en deze op den duur elk machtsmisbruik zal keeren. Want, *op den duur* moge dat juist zijn, op den duur — we are all dead. Er kan een langen tijd verstrijken, aler de latente concurrentie effectief geworden is en gedurende dien tijd kunnen de prijzen, vooral van die goederen, waaraan een weinig rekbare behoefte bestaat, een niveau handhaven, dat verder boven de kosten uitgaat dan sociaal gerechtvaardigd moet worden geacht.

Er ligt echter aan de ontwikkeling van de onderneming tot een semi-monopolistische grootonderneming een tendenz ten grondslag, die het verloop, dat mogelijk is, nochtans op den duur minder waarschijnlijk maakt. Bedoeld is de tendenz van de grootonderneming, op den duur zichzelf te „socialiseeren”, d.w.z. een instelling te worden, die een sociale taak vervult en die, bij de vervulling dier taak, zich meer en meer door sociale overwegingen leiden laat.

De kiem voor die ontwikkeling ligt in het verschijnsel der concentratie, dat het overwegend private karakter der onderneming noodwendig veranderen doet. Zoodra immers bij enkele ondernemingen de verzorging van bepaalde maatschappelijke behoeften berust, krijgt de taak, die zij in handen hebben, een onbestreden sociale beteekenis. Dat heeft gevolgen. Wie een gemeenschapstaak verricht, moet op den duur het gemeenschapsbelang tot richtsnoer nemen. Het ware onduelbaar en zou door de gemeenschap ook niet worden geduld, dat de vervulling van zulk een taak door louter private overwegingen werd geleid en het slechts aan het toeval overgelaten zou zijn

of er ten slotte tusschen het private en het gemeenschapsbelang harmonie zal bestaan.

Intusschen, het gevaar daarvoor, zoo het al grooter is waar een monopolie dan waar vrije mededinging bestaat, wordt door den groei der onderneming op den duur zelf bezworen. Het winstbelang treedt bij de leiding op den achtergrond, sociale overwegingen erlangen een grootere plaats.

Naarmate de onderneming zich uitbreidt en haar kapitaal door een steeds grooter aantal personen, die buiten de onderneming staan, wordt bijeengebracht, zal het doel der ondernemersleiding vanzelf minder dan voorheen, op winstmaking zijn gericht. Het winsteijfer verwaarloozen kan de onderneming uitteraard nimmer. Niet slechts ware dit niet gewenscht, omdat met de negatie van het winstpercentage ook het richtsnoer van doelmatige productie prijsgegeven zou zijn, maar ook omdat zonder winst de onderneming op den duur van het kapitaal verstoken zou blijven, dat zij voor uitbreiding van het bedrijf noodig heeft. Maar al kan de ondernemersleiding het winsteijfer niet geheel negeren, zij kan zich op den duur wel tevreden stellen met een „normaal” percentage en zich overigens bij de gestie van haar bedrijf vooral laten leiden door de bredere maatschappelijke belangen, die feitelijk in haar handen zijn gelegd.

Een vermaatschappelijking der onderneming in dezen zin is een gelukkig verschijnsel, niet alleen omdat zij een betere behoeftenbevrediging verzekert, maar ook en niet het minst, omdat zij het antagonisme vermag op te heffen dat, naar veler oordeel, aan de ondernemingswijze productie ten grondslag ligt. Dat antagonisme moet verdwijnen, wil het huidige productiestelsel zich handhaven. En dat kan. De voorwaarden daarvoor liggen in de ontwikkeling besloten, in zoverre de onderneming bij de vervulling van haar taak meer en meer het sociale belang tot haar voornaamste richtsnoer neemt. Voldoende is dit echter niet. De gemeenschap moet ook het vertrouwen bezitten, dat haar belangen bij de onderneming veilig zijn. Dat vertrouwen moet worden gevestigd en indien gevestigd, ook gehandhaafd blijven. Dan alleen zal de gemeenschap in de onderneming op den duur de sociale instelling kunnen zien en zal het stelsel van ondernemingswijze productie gedragen worden door het bewustzijn der gemeenschap, dat het haar belangen zijn, waaraan de „private” onderneming haar zorgen wijdt.

Ziehier de grondslag voor den eisch der publiciteit. Die eisch zelve is, Prof. G. M. Verrijn Stuart heeft in dit weekblad¹⁾ terecht er op gewezen, daarbij vaag gesteld. Maar bij den grondslag, waarop hij hier is gebouwd, kan het kwalijk anders. Wie openbaarheid verlangt, omdat hij meent, dat het beleid van den ondernemer als zoodanig terecht gewantwoord wordt, zal den omvang van de publiciteit, die hij verlangt, duidelijker kunnen afpalen dan hij, die daarmede slechts voorkomen wil, dat er bij de gemeenschap een wantrouwen in het ondernemingsbeleid ontstaat, hetwelk de verhouding, die bezig is zich tusschen onderneming en gemeenschap te ontwikkelen, in gevaar brengt.

In elk geval beteekent de eisch van openbaarheid niet de caricatuur, die Mr. Westerman ter vergadering er van heeft gemaakt, alsof de bedoeling zou zijn, dat nu voortaan de groote ondernemingen op het marktplein haar onderhandelingen zullen voeren. Er is in de ondernemingsgestie veel, waarom de gemeenschap zich nauwelijks bekommert en waarvan zij de geheimhouding rustig gedooft. Maar er is daarnaast een geheimzinnigheid, omtrent prijsafspraken, omtrent concurrentiemethoden en dwangmaatregelen, waaraan de gemeenschap aanstoot neemt, omdat zij daarin een politiek verborgen ziet, waarvan zij een benadeeling van haar belangen als consumente vreest. Het is die geheimzinnigheid, die gevaarlijk is en

¹⁾ Zie E.-S. B. van 21 Nov. jl.

waaraan door openbaarheid een einde dient te worden gemaakt.

Langs welken weg? Van een veranderende opvatting van de leiders der groote ondernemingen zelve in dit opzicht kan op den duur veel worden verwacht. Maar niet alles. Er zullen er altoos blijven, die de teekenen van den tijd niet verstaan en geheimzinnigheid bij hun beleid blijven handhaven, ook waar het gemeenschapsbelang openbaarheid verlangt. Hier zal de gemeenschap het recht moeten hebben de openbaarheid te vorderen. Wij denken ons daarbij de instelling van een orgaan van groote deskundigheid en onbestreden gezag, een Economischen Raad, wiens bevoegdheid tot onderzoek preventief zal werken en wiens uitspraak, als daaraan de publicatie van het onderzoek zal zijn verbonden, zijn invloed niet zal missen, maar die vooral beteekenis zal hebben als het instituut, dat bestemd is om de maatschappelijke functie der private onderneming te bevestigen.

H. FRIJDA.

INTERNATIONAAL WOLCONGRES TE PARIJS.

Frankrijk, Duitschland, Engeland, België, Italië en Tsjecho-Slowakije waren op dit Congres officieel vertegenwoordigd, d.w.z. de aanwezige handelaren en industriëlen uit die landen vertegenwoordigden de verschillende aangesloten nationale organisaties. De deelnemers uit de Vereenigde Staten en de delegatie uit ons land, welke bestond uit de Heeren:

Fr. Mutsaerts en Mr. B. J. M. van Spaendonck, resp. voorzitter en secretaris der Kamer van Koophandel te Tilburg,

Ir. A. C. Binnendijk, directeur der N.V. Sajat-fabrieken P. Olos & Leembruggen te Leiden,

J. von Gosen, vice-president der Vereeniging van Nederlandsche Wolimporteurs te Amsterdam,

Mr. H. L. de Beaufort, directeur der Wolbank te Amsterdam,

waren ad audiendum uitgenoodigd met de bedoeling, dat ook deze twee landen zich officieel zullen aansluiten. Trouwens eene permanente internationale organisatie van de wol bestond nog niet. Tot de oprichting hiervan is eerst op dit Congres het besluit genomen en Nederland heeft dus ook de gelegenheid gekregen, tot de medeoprichters dezer Internationale Wol Federatie te behooren.

De twee dagen, dat het Congres bijeen was (21 en 22 November) werd 's morgens en 's middags vergaderd. Tusschen de werkuren door werden de deelnemers op de meest gastvrije wijze door de Fransche gastheeren onthaald.

De behandelde onderwerpen waren o.m.: internationale bepaling van geoorloofde afwijkingen der vastgestelde nummers bij leveringen van weefgarens; beperking in tijd van credieten aan afnemers; het brengen van eenheid in de benamingen van de verschillende kwaliteiten wol; het brengen van eenheid in de douane-benamingen van de verschillende wollen artikelen; middelen om te komen tot een internationale wolstatistiek; maatregelen tegen ongeoorloofd gebruik van merken en modellen in de wol-industrie, alsmede tegen het verkoopen van wollen stoffen met onjuiste opgave omtrent de herkomst.

Verschiedende dezer onderwerpen waren reeds op vorige congressen aan de orde geweest en door subcommissies uitgewerkt. Indien ook thans nog niet op alle punten een definitief practisch resultaat kon worden bereikt, ligt dit zeker ook voor een deel hieraan, dat de internationale organisatie in de wolwereld nog jong en onvolkomen is. Men kan het op een Congres over de beginselen eens zijn, maar iets anders is het de algemeene toepassing dezer beginselen in de verschillende landen te verzekeren. Zoolang nog belangrijke groepen zooals b.v. de Duitsche kamgaren-spinners, niet deelnemen, zal het bereiken van practische resultaten worden vertraagd. Doch het enthousiasme van heeren als Eugène Mathon, die dit

congres presideerde, Maurice Dubrulle, die met algemeenen bijval als voorzitter van de Internationale Wol Federatie werd aangewezen, Alfred Damez, die een groot aandeel had in de werkelijk uitstekende organisatie van het Congres, en de stemming onder de delegaties, die uit andere landen naar Parijs waren opgekomen en waarin belangrijke kopstukken van handel en industrie niet ontbraken, doen het beste voor de toekomst hopen.

Het belangrijkste resultaat van het Congres is het besluit tot oprichting van een Internationale Wol Federatie. Hiervoor zal in elk land een centrale nationale organisatie worden gesticht, die alle takken van wolhandel en industrie omvat. In Frankrijk en België bestaan reeds zoodanige organisaties onder den naam van „Comité Central de la Laine". De Nederlandsche deelnemers aan het Congres zullen het initiatief nemen tot het vormen eener zoodanige organisatie van de in ons land daa.voor in aanmerking komende groepen, die tot nu toe onderling nog niet veel contact hebben gehad. Deze zijn de Tilburgsche weefnijverheid, de o.a. in Leiden en Veenendaal gevestigde sajetspinnerijen benevens wellicht enkele andere takken van wolindustrie, zooals tapijt- en wollen-dekenfabrieken en de uit den aard der zaak meer internationaal georiënteerde Amsterdamsche wolhandel met de nauw daarmee verbonden Wolbank.

Het volgende Internationale Wol Congres zal in 1929 te Bradford worden gehouden. Men mag verwachten, dat Nederland dan zijn inwendige organisatie zal hebben voltooid en tot de actieve deelnemers zal behooren.

Mr. H. L. DE BEAUFORT.

DE STIJGING VAN DE GELDRENTE IN DE VEREENIGDE STATEN EN DE HAUSSESPECULATIE AAN DE BEURS.

De Heer A. A. van Sandick te Amsterdam schrijft ons:

In het laatste kwartaalsbericht van Skandinaviska Kredit Aktiefbolaget wijdt Professor Gustav Cassel een bespreking aan bovenstaand onderwerp, waarbij hij stelling neemt tegen de vrij algemeen verbreide meening, als zoude de haussespeculatie aan de Amerikaanse Beursen ten gevolge hebben gehad, dat crediet aan het bedrijfsleven is onttrokken en waarbij hij voorts ontkent, dat de stijging der rente ook voor commercieel crediet in eenigerlei verband staat tot de beurspeculatie.

Cassel redeneert als volgt: als den haussiers crediet wordt verstrekt om hiermede fondsen te koopen (of dit al dan niet nieuw-geëmitteerde fondsen zijn is in dit opzicht irrelevant), dan komt dit credietbedrag uiteindelijk weer ten volle beschikbaar voor handel en industrie of voor den aankoop van gebruiks-goederen; de Beurs vervult immers slechts een intermediaire functie. Cassel gebruikt hierbij het voor de hand liggende argument, dat tegenover iederen koper van fondsen een verkoper staat. Als dan ook de rente voor commercieel en industrieel crediet in Amerika is gestegen (en dit feit wordt door Cassel natuurlijk niet ontkend), dan moet de oorzaak worden gezocht bij het bedrijfsleven zelf en is z.i. uitsluitend gelegen in de industriele hoogconjunctuur.¹⁾

Deze theorie van het optisch bedrog is, naar ik meen, niet geheel juist. Twee kwesties zijn hieraan de orde. Vooreerst de vraag of de Beurs in een hausseperiode blijvend crediet absorbeert en vervolgens het vraagstuk van den invloed van een hausse op het renteniveau op de geldmarkt. Prof. Cassel

¹⁾ The shortage of capital has nothing whatever to do with the speculation in New York, and it is fairly certain that production would have been saddled with as high rates of interest even without any speculation on the Stock Exchange (Octobernummer Skandinaviska Kredit AB. pag. 59).

houdt deze zaken niet streng gescheiden en hierdoor is hij naar mijn meening gederaillieerd.

Met Cassel's redeneering, dat het crediet, hetwelk de financiering der beurstransacties mogelijk maakt, uiteindelijk weer voor den aankoop van goederen en de credietverleening aan handel en industrie beschikbaar komt, kan ik mij grootendeels vereenigen. Grootendeels, doch niet geheel. Cassel ziet hierbij m.i. over het hoofd, dat de stijging der beurskoersen een vergrooting teweegbrengt van de bedragen, welke met den fondsenhandel zijn gemeoid (nog afgezien van de stijging van den omzet, welke in New York o.a. herhaaldelijk het noteeringssysteem in de war heeft gestuurd), waardoor de commissonnairs genoodzaakt zijn een grootere kas of een grooter saldo bij hun bank aan te houden, hetgeen in het laatste geval beteekent, dat de banken een grooter bedrag aan liquide middelen dienen aan te houden, met het oog op de grootere geldbehoeften van hun cliënten-commissionnairs. Het crediet, hetwelk over de Beurs wordt geleid zal dus niet meer ten volle voor het bedrijfsleven beschikbaar komen.

De Manchester Guardian had nog een ander bezwaar tegen Cassel's stelling, nl. dat deze kringloop tijd vordert en dat het crediet intusschen toch maar aan handel en industrie wordt onttrokken. Prof. Cassel voert hiertegen in de Telegraaf van 16 Nov. terecht aan, dat aangezien vrijwel alle beurstransacties in giro worden verrekend, van een dergelijke vertraging nauwelijks sprake kan zijn.

Thans nog een enkel woord over het tweede gedeelte van Cassel's stelling, inhoudende dat de hausse op de Amerikaansche Beurzen niet de oorzaak kan zijn geweest van de stijging der rente voor commercieel crediet. Op dit punt deel ik zijn meening in geenen deele. De stijging van de geldrente is uitgegaan van den haussespeculant, die met het oog op de winstmogelijkheden, welke den aankoop van fondsen hem naar zijn inzicht zou opleveren, bereid was een hoogere rente te betalen dan voorheen. Als nu het crediet, na (in C.'s gedachtengang) ter Beurze den vuurdoop te hebben ontvangen, weer voor productieve doeleinden disponibel komt, dan kunnen handel en industrie zich hiervan bedienen, doch zij zullen, ten gevolge van de concurrentie, welke van de Beurs uitgaat, eveneens een hoogere rente moeten betalen. Ik ontken niet, dat het conjunctuurverloop eveneens van invloed kan zijn geweest op de stijging van het renteniveau voor industrieel crediet, doch ik bestrijd, dat de stijging van de beursrente hierbij geen rol zou hebben gespeeld.¹⁾

Uit het bovenstaande volgt allerminst, dat de rente voor commercieel en industrieel crediet tot hetzelfde peil zal moeten stijgen als de beursrente. De hausse aan de New-York Stock Exchange heeft zulke onrustbarende proporties aangenomen, dat het begrijpelijk is, dat de beurspeculatie, vanwege het meerdere risico, dat de geldgever meent te loopen, een aanzienlijk hoogere rente moet betalen dan de bonafide handel. Terwijl de rente voor time money aan de Beurs sedert het begin van 1928 is gestegen van 4½ pCt. tot 7 pCt., is het disconto voor prime commercial paper tezelfder tijd gestegen van 4 pCt. tot 5½ pCt. Doch gestegen zijn zij beide. Hier manifesteert zich een correlatie, welke op de geldmarkt, plaatselijk zoowel als internationaal, steeds kan worden geconstateerd. Zoo zal een stijging van de callrente te Amsterdam het particulier disconto en de prolongatienoteering omhoogdrijven en b.v. een daling van het disconto in de open markt te Londen, indien deze van eenigszins bestendigen aard is, ook elders een verlaging van het disconto teweegbrengen.

¹⁾ Een andere vraag is, of de stijging van de geldrente in Amerika niet mede is toe te schrijven aan een „overlending” aan het buitenland, met name aan Duitsland.

AANTEKENINGEN.

De Nieuwe Engelsche Bankstaat.

Ten gevolge van de vervanging van de currency-notes door biljetten van de Bank of England heeft de jongste bankstaat van dit centrale instituut enkele wijzigingen ondergaan, waarop wij de aandacht willen vestigen, te meer waar het bestuur van de Bank of England deze gelegenheid heeft aangegrepen om enkele balansposten te specificeren, waardoor men een duidelijker inzicht in de positie van deze circulatiebank heeft verkregen.

Zooals bekend, heeft de nieuwe bankwet, waarvan de tekst reeds vroeger werd afgedrukt¹⁾, het bedrag der fiduciaire circulatie vastgesteld op £ 260 miljoen. In verband hiermede vertoont de balans van het Issue Department, die men hieronder te zamen met de balans van 21 Nov. j.l. volgens het oude model en de „currency-notes account” afgedrukt vindt, een geheel ander beeld.

Balans van het Issue Department per 28 Nov. 1928.

£		£	
Notes issued:		Gouvernm. debt.	11.015.100
In circulation ..	367.001.148	Other Govt-securities	233.568.550
In banking dep.	52.087.797	Other securities	10.176.193
		Silver coin	5.240.157
		Amount of fiduciary issue ..	260.000.000
		Gold coin and	
		bullion	159.088.945
			419.088.945
	419.088.945		

Balans per 21 November 1928

£		£	
Notes issued ..	180.964.085	Gouvernm. debt.	11.015.000
		Other securities	8.734.000
		Gold coin bullion	161.214.085
			180.964.085
	180.964.085		

Currency Notes Account
per 21 November 1928

£		£	
Notes and certificates outstand.	286.750.498	Silver coin	5.250.000
Investment Res. account	12.151.350	Gold coin and bullion	—
		B. of E. notes...	56.250.000
		Govt securities.	237.401.848
		Balance at B of E.	—
			298.901.848
	298.901.848		

In de eerste plaats is de post uitgegeven bankbiljetten gesplitst in de biljetten, die werkelijk in circulatie zijn en de biljetten, die zich in het Banking Department bevinden.

De andere kant van de balans is o.a. uitgebreid met den post Other Government Securities. Deze staatsobligaties, die eerst als dekking voor de currency-notes dienst deden, zijn met de vervanging van deze notes door bankbiljetten naar het Issue Department overgebracht evenals de zilvervoorraad ten bedrage van ruim £ 5 miljoen, die als gedeeltelijke dekking van de currency-notes fungeerde. De splitsing in „Government Securities” en andere „securities” verheldert ongetwijfeld het inzicht in deze posten.

De nieuwe balans van het Banking Department ziet er als volgt uit:

£		£	
Capital	14.553.000	Gouvernementsecurities.	52.180.327
Rest	3.254.001	Other securities:	
Public deposits.	21.452.051	Disc. and	
Other deposits:		advan.	13.586.293
Bank.	62.379.409	Secur.	20.214.855
Other			33.801.148
Acc.	37.185.203	Notes	52.087.797
	99.564.612	Gold and silver coin	757.041
Seven-day en other bills ..	2.649		138.826.313
	138.826.313		

¹⁾ Zie E.S.B. van 16 Mei jl.

Banking Department		Balans per 21 Nov. 1928	
£		£	
Capital.....	14.553.000	Gouvernementsecurities	48.340.327
Rest.....	3.204.147	Other securities.	34.757.491
Public deposits.	14.898.189	Notes	48.161.710
Other deposits..	99.472.105	Gold and silver coin	870.504
Seven-day en other bills ..	2.591		
	132.130.032		132.130.032

De veranderingen in deze balans, die direct in het oog springen bij vergelijking met het oude schema, houden geen direct verband met de omwisseling van de currency-notes. Reeds geruimen tijd werden van verschillende kanten bezwaren geuit tegen het geringe inzicht, dat deze balans in de credietverhoudingen geeft. De „Liberal Industrial Inquiry Committee” heeft in het begin van dit jaar nog in haar rapport sterk aangedrongen op een uitbreiding van de bankbalansen volgens hetzelfde principe als de balanspublicaties van de Rijksbank en de Federal Reserve Banken. De Bank of England heeft schijnbaar met deze en de wenschen van vele anderen rekening gehouden en wijzigingen in het balansschema aangebracht, die inderdaad zeer waardevol zijn. Zoo is de post „Other Deposits” uiteen gevallen in twee anderen, namelijk in de deposito's van banken en in die van particulieren en firma's. De eerstgenoemde post omvat de saldo's van de Londense en provinciale banken, de Schotsche banken en de banken van Noord-Ierland.

Op de actiefzijde trekt de verdeeling van de „Other Securities” in „Discounts and advances” en „Securities” de aandacht. De eerstgenoemde post, de discontierungen en beleeningen, geven aan voor welk bedrag de markt wissels aan de Bank of England heeft verkocht en voor welke bedragen zij daar heeft beleend, terwijl de op de open markt gekochte obligatiën, waarbij dus het initiatief van de Bank is uitgegaan onder het hoofd „Securities” worden opgenomen. Deze laatste post is van veel belang, daar hierin de open markt politiek van de Bank of England tot uitdrukking komt.

Hoewel deze veranderingen verre van volledig zijn, kan men deze voor het Engelsche conservatisme zeer ingrijpende wijzigingen toch als een eerste stap in de goede richting beschouwen.

BOEKAANKONDIGING.

W. Randolph Burgess, *The Reserve Banks and the Money market. New York and London (1927).*

Als assistent reserve agent van de Federal Reserve Bank te New York was schrijver in de gelegenheid de werking van het stelsel van zeer nabij waar te nemen; door zijn zuivere probleemstelling, zijn evenwichtige stofverdelingen, zijn helderen betoogtrant is het boek, waarin hij het resultaat zijner waarnemingen heeft verwerkt, tot een der beste publicaties geworden, die over het Federal Reserve System zijn verschenen.

Door de verhouding tusschen de reservebanken en de geldmarkt in het middelpunt te stellen is een perspectief verkregen, waarbij de essentiële functies der centrale banken in het volle licht worden gesteld. Een, wellicht onvermijdelijk, nadeel hiervan is, dat de autonomie der individueele reservebanken iets te veel naar voren komt en de leiding, die de Board bedoeld is en ook inderdaad heeft vermogen te geven, onwillekeurig op den achtergrond wordt gehouden.

Van de zes inleidende hoofdstukken, die zich met de werking van het Federal Reserve System in het algemeen bezig houden, zij slechts aangeteekend, dat ook deze toegelicht worden door sprekende diagrammen en, deels voor het eerst gepubliceerde, tabellen. Hierop volgt een analyse van de New Yorksche geldmarkt, gesplitst in markten van beursgeld, van com-

mercial paper (promessen, die de banken van haar cliënten ontvangen), van bankaccepten en van staatsfondsen. Het verdient de aandacht, dat sedert méér dan twee jaar de ontwikkeling op de geldmarkt van uur tot uur door de statistici van de reservebank te New York wordt gevolgd, teneinde den leiders in staat te stellen hun oordeel op de meest recente gegevens te baseeren. De ervaring heeft geleerd, dat de geldmarkt, hoewel haar omvang zeer groot is, steeds zoodanig in evenwicht is, dat kleine verschuivingen in vraag of aanbod voldoende zijn om den prijs van het geld te beïnvloeden, dat de reservebank in constant contact met de geldmarkt is, daar elke belangrijke wijziging in de circulatie van het bankgeld zich in de reserves der New Yorksche banken en daardoor in de mate, waarin deze een beroep op de reservebank moeten doen, weerspiegelt en eindelijk, dat het mechanisme van het Federal Reserve System in zoover automatisch functioneert als de door de banken verlangde credieten steeds verleend worden, mits zulks blijft binnen de perken, die door de credietpolitiek der centrale bank worden gesteld.

Het doel van deze credietpolitiek is, in het algemeen gezegd, mede te werken tot het tot stand brengen van een zoodanige aanpassing van de crediethoeveelheid aan het handelsvolume, dat iedere gerechtvaardigde credietbehoefte wordt gedekt, doch de crediethoeveelheid niet wordt uitgebreid buiten de legitieme behoeften. In de practijk blijkt het disconto gewoonlijk te liggen tusschen de open markt rente voor 3 maands bankaccepten en promessen met looptijd van 4 tot 6 maanden. Hierbij wordt de markt niet automatisch gevolgd; als regel gaat het initiatief tot een discontowijziging uit van de reservebank, die door haar open markt politiek (d.w.z. door verruiming van de markt door inkoop, inkrimping van de markt door verkoop uit haar portefeuille) de door haar gewenschte discontowijziging voorbereidt en zoodanige wijziging naar wensch meer of minder effectief kan doen zijn.

Van de andere factoren, die van invloed zijn op de credietpolitiek, worden genoemd:

- de veranderingen van het credietvolume in verhouding tot den normalen groei daarvan,
- de doeleinden, waarvoor de credieten worden gebruikt,
- de conjunctuurtoestand,
- de prijsbewegingen (inclusief die van effecten en arbeid),
- de internationale toestand, mede in verband met de goubewegingen.

De voornaamste methoden, waarin de credietpolitiek tot uitdrukking komt, zijn de discontopolitiek en open markt politiek; daarnaast beschikken de reservebanken nog over twee andere hulpmiddelen, die, hoewel minder als zoodanig bekend, voor de bereiking van het met de credietpolitiek gestelde doel van even groot belang zijn. In de eerste plaats wordt ervoor gewaakt, dat in het algemeen de banken slechts tot dekking van tijdelijke of seizoensbehoeften accommodatie van de reserve banken verlangen. Het feit, dat de gemiddelde looptijd der reserve-credieten slechts acht dagen bedraagt, bewijst, dat de groote meerderheid der banken zich aan dit beginsel houdt; in geval van afwijking leidt overleg met de betrokken bank meestal direct tot het gewenschte resultaat.

In niet mindere mate werkt de op groote schaal door het Federal Reserve System verbreide informatie mede tot de bereiking van financieele stabiliteit.

In de laatste jaren heeft de laatste der boven als op de credietpolitiek van invloed genoemde factoren een voorname rol gespeeld. Het hoofdstuk, dat zich met een terugblik op de in de afgelopen zeven jaren gevolgde politiek bezighoudt, draagt dan ook tot titel „The gold paradox”.

Deze paradox bestaat hierin, dat de Vereenigde Staten sedert 1920 groote hoeveelheden goud hebben geabsorbeerd, zonder dat daarmee de vroeger gebruikelijke stijging der goederenprijzen gepaard is gegaan. Ook wanneer men niet enkel den groot-handelsindex in het oog vat, doch het algemeen prijs-niveau — waarvan de ontwikkeling vrijwel parallel blijkt te loopen met die van de dagelijks opvraagbare banksaldi — beschouwt, blijkt de invloed der goud-importen voor een groot gedeelte te zijn uitgeschakeld. Zulks moet worden toegeschreven aan de invoering van het reservemechanisme in het Amerikaansche credietwezen en met name aan de door het reserve-stelsel gevolgde politiek. Zijn credietpolitiek toch heeft belet, dat de reservebanken zooveel crediet verleenden, als op grond van haar dekkingsvoorschriften mogelijk zou zijn geweest. Voorts heeft het, door goud op groote schaal in de circulatie te brengen, de goud-dekkingen der reservebanken kunstmatig verkleind en medegewerkt tot herstel van den gouden standaard elders, teneinde aldus de voornaamste oorzaak der goudimporten weg te nemen. Niettemin bleef het gevaar van wat schrijver noemt „primaire inflatie” bestaan: de particuliere banken kunnen steeds door goudstorting reservesaldi verkrijgen, waardoor zij haar credieten sterk kunnen uitbreiden zonder dat de centrale bank zulks kan beletten. Hiertegen kon slechts worden gewaakt door een credietpolitiek, waarbij het disconto hoog genoeg was om inflatie te voorkomen, laag genoeg om aantrekking van goud tegen te gaan en bovendien steeds bij de voortdurend wisselende binnenlandsche credietsituatie aangepast. De operaties op de open geldmarkt waren hierbij van groote betekenis.

In de toekomst zal men enerzijds met de mogelijkheid van nieuwe goudtoevoering moeten rekenen, want al is de stabilisatie der Europeesche geldstelsels reeds vrij ver gevorderd, van de jaarlijks voor monetaire doeleinden beschikbaar komende hoeveelheden geel metaal ter waarde van \$ 150-200 miljoen zal, daar andere landen aanschaffing te kostbaar vinden, een groot gedeelte naar de Vereenigde Staten stroommen. Anderzijds moet het Federal Reserve System ook in staat zijn de schokken op te vangen, die voor het Amerikaansche crediet zouden kunnen ontstaan bij terugvoering van een groot gedeelte der thans in de Vereenigde Staten aanwezige buitenlandsche saldi; waarvan de hoogte thans meer dan \$ 1 milliard bedraagt.

Dr. F. H. REPELIUS.

ONTVANGEN:

Don Juan Prim y su labor diplomática en México con una introducción por Genaro Estrada, Director del Archivo Histórico Diplomático Mexicano; Archivo Histórico Diplomático Mexicano Num. 25. México 1928; Publicaciones de la Secretaria de relaciones exteriores.

Industrielle Produktionsstatistik. Sammlung produktionsstatistischer Nachkriegszahlen bis zum Jahre 1926 mit Ergänzungen bis zum Jahre 1927. Bearbeitet im Statistischen Reichsamt. Sonderhefte zu Wirtschaft und Statistik, herausgegeben vom Statistischen Reichsamt Nr. 4. Berlin 1928; Reimar Hobbing.

La insubsistencia de una convención de reclamaciones con prologo de Antonio de la Peña y Reyes, Encargado de Investigaciones Histórico-Diplomáticas en la Secretaría de Relaciones Exteriores; Archivo Histórico Diplomático Mexicano. Num. 26. México 1928; Publicaciones de la Secretaria de relaciones exteriores.

Toelichting op de wet houdende nadere regeling der Collectieve Arbeidsovereenkomst (Wet van 24 December 1927, Stsbl. No. 415) met afdruk van den tekst der Wet, samengesteld door Het Secretariaat van het Verbond van Nederlandsche

Werkgevers te 's-Gravenhage en Het Secretariaat van Centraal Overleg in Arbeidszaken voor Werkgeversbonden te Haarlem. 's-Gravenhage, Juni 1928; Mouton & Co. (Prijs f 0,90).

MAANDCIJFERS.

RIJKSPOSTSPAARBANK.

OCTOBER	1926	1927	1928
Inlagen	f 9.791.329	f 10.385.323	f 10.795.372
Terugbetalingen	„ 10.881.439	„ 10.939.295	„ 11.826.808
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 312.552.911	„ 321.690.695	„ 330.880.235
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 41.945.450	„ 42.146.200	„ 42.225.800
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.463	10.649	11.240
Aantal geheel afbetaald	6.852	7.055	7.757
Aantal in omloop op ultimo	2.008.865	2.041.063	2.070.618

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** betekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1928				1927	1926	1914
	1 Dec.	26 Nov./ 1 Dec.	19/24 Nov.	12/17 Nov.	28 Nov./ 3 Dec.	29 Nov./ 4 Dec.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{7}{16}$ -1 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{4}$ -3 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{3}{8}$ -7 $\frac{1}{16}$	4 $\frac{1}{2}$ -3 $\frac{1}{16}$	3 $\frac{1}{8}$ -5 $\frac{1}{16}$	3 $\frac{1}{8}$ -3 $\frac{1}{16}$
Prolong.	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{4}$ -3 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{5}{16}$ -7 $\frac{1}{16}$	4 $\frac{3}{8}$ -4 $\frac{5}{8}$	4 $\frac{3}{4}$ -5	3 $\frac{1}{4}$ -3 $\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{4}$ -3 $\frac{3}{4}$
<i>Londen</i>							
Daggeld	2-3 $\frac{1}{2}$	2-5	2 $\frac{3}{4}$ -5	2 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{3}{4}$	3-5 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{3}{4}$ -2
Partic. disc.	4 $\frac{5}{16}$	4 $\frac{5}{16}$ -3 $\frac{3}{8}$	4 $\frac{3}{8}$	4 $\frac{3}{8}$	4 $\frac{3}{8}$	4 $\frac{5}{16}$ -1 $\frac{1}{16}$	2 $\frac{1}{4}$ -3 $\frac{3}{4}$
<i>Berlijn</i>							
Daggeld	8-9 $\frac{1}{2}$	5-9 $\frac{1}{2}$	5-7 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$ -8	5-9 $\frac{1}{2}$	6-8 $\frac{1}{2}$	—
Partic. disc.	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{5}{8}$	—
30-55 d.	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{5}{8}$	—
50-90 d.	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{5}{8}$	2 $\frac{1}{8}$ -1 $\frac{1}{2}$
Waren- wchsel.	6 $\frac{3}{4}$	6 $\frac{3}{4}$	6 $\frac{3}{4}$	6 $\frac{3}{4}$	7 $\frac{1}{4}$ -3 $\frac{3}{8}$	5-1 $\frac{1}{2}$	—
<i>New York</i>							
Daggeld ¹⁾	10-1 $\frac{1}{4}$	7 $\frac{1}{2}$ -10 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{2}$ -3 $\frac{3}{4}$	6-3 $\frac{3}{4}$	4-3 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{1}{2}$ -5 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{3}{4}$ -2 $\frac{1}{2}$
Partic. disc.	4 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{5}{8}$ -3 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{5}{8}$	4 $\frac{5}{8}$	3 $\frac{3}{8}$	3 $\frac{7}{8}$	—

¹⁾ Koers van 23 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹⁾
27 Nov. 1928	2.48 $\frac{1}{8}$	12.07 $\frac{1}{8}$	59.35 $\frac{1}{2}$	9.73 $\frac{1}{2}$	34.61 $\frac{1}{2}$	100
28 „ 1928	2.48 $\frac{1}{8}$	12.07 $\frac{1}{8}$	59.34 $\frac{1}{2}$	9.73 $\frac{1}{2}$	34.62 $\frac{1}{2}$	100
29 „ 1928	2.48 $\frac{1}{8}$	12.07 $\frac{3}{8}$	59.35	9.73 $\frac{1}{2}$	34.62	100
30 „ 1928	2.48 $\frac{1}{8}$	12.07 $\frac{9}{8}$	59.34 $\frac{1}{2}$	9.73 $\frac{1}{2}$	34.61 $\frac{1}{2}$	100
1 Dec. 1928	2.49	12.07 $\frac{3}{8}$	59.35	9.73 $\frac{1}{2}$	34.62	100
3 „ 1928	2.49	12.07 $\frac{1}{8}$	59.33 $\frac{1}{2}$	9.73 $\frac{1}{2}$	34.61 $\frac{1}{2}$	100
Laagsted.w. ¹⁾	2.48 $\frac{1}{8}$	12.07 $\frac{3}{8}$	59.33	9.72	34.60	99 $\frac{3}{4}$
Hoogste d.w. ¹⁾	2.49	12.08	59.37	9.74	34.64	100 $\frac{1}{4}$
26 Nov. 1928	2.49	12.07 $\frac{5}{8}$	59.36 $\frac{1}{2}$	9.73 $\frac{1}{2}$	34.62	100
19 „ 1928	2.49 $\frac{1}{8}$	12.08	59.34	9.73 $\frac{1}{2}$	34.62	100
Muntpariteit	2.48 $\frac{3}{4}$	12.10 $\frac{3}{4}$	59.26	9.75	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

¹⁾ Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan **)	Madrid **)
27 Nov. 1928	47.96	35.02 $\frac{1}{2}$	7.37 $\frac{1}{2}$	1.50	13.05	40.13
28 „ 1928	47.97	35.02 $\frac{1}{2}$	7.37 $\frac{1}{2}$	1.50	13.05 $\frac{1}{2}$	40.13
29 „ 1928	47.97	35.02 $\frac{1}{2}$	7.36 $\frac{1}{2}$	1.50	13.05	40.14
30 „ 1928	47.96	35.02 $\frac{1}{2}$	7.37 $\frac{1}{2}$	1.50	13.05	40.14 $\frac{1}{2}$
1 Dec. 1928	47.97	35.02 $\frac{1}{2}$	7.37 $\frac{1}{2}$	1.50	—	—
3 „ 1928	47.97	35.02 $\frac{1}{2}$	7.37	1.50	13.04 $\frac{1}{2}$	40.20
Laagsted.d.w. ¹⁾	47.93	34.90	7.35	1.47 $\frac{1}{2}$	13.03	40.10
Hoogste d.w. ¹⁾	47.98	35.05	7.39	1.52 $\frac{1}{2}$	13.07	40.30
26 Nov. 1928	47.97	35.02 $\frac{1}{2}$	7.36 $\frac{1}{2}$	1.50	13.05	40.13 $\frac{1}{2}$
19 „ 1928	47.95 $\frac{1}{2}$	35.02 $\frac{1}{2}$	7.37 $\frac{1}{2}$	1.50	13.05 $\frac{1}{2}$	40.15
Muntpariteit	48.—	35.—	2)	48.—	13.09	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

¹⁾ Particuliere opgave.²⁾ Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 $\frac{1}{5}$ en 7.21 $\frac{1}{2}$.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen*)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Mon-treal 1)
27 Nov. 1928	66.55	66.37 $\frac{1}{2}$	66.37 $\frac{1}{2}$	6.26 $\frac{1}{2}$	105	2.49 $\frac{3}{8}$
28 " 1928	66.55	66.40	66.40	6.27	105	2.49
29 " 1928	66.55	66.40	66.37 $\frac{1}{2}$	6.26 $\frac{1}{2}$	105	2.48 $\frac{7}{8}$
30 " 1928	66.55	66.40	66.37 $\frac{1}{2}$	6.26 $\frac{1}{2}$	104 $\frac{7}{8}$	2.48 $\frac{7}{8}$
1 Dec. 1928	66.55	66.40	66.40	6.27 $\frac{1}{2}$	104 $\frac{7}{8}$	2.48 $\frac{7}{8}$
3 " 1928	66.55	66.40	66.37 $\frac{1}{2}$	6.26 $\frac{1}{2}$	105	2.48 $\frac{3}{4}$
Laagste d.w.1)	66.50	66.32 $\frac{1}{2}$	66.30	6.25	104 $\frac{3}{4}$	2.48 $\frac{1}{2}$
Hoogste d.w.1)	66.60	66.42 $\frac{1}{2}$	66.40	6.29	105 $\frac{3}{4}$	2.49 $\frac{5}{8}$
26 Nov. 1928	66.57 $\frac{1}{2}$	66.40	66.40	6.27 $\frac{1}{2}$	105	2.49 $\frac{7}{16}$
19 " 1928	66.60	66.40	66.40	6.27 $\frac{1}{2}$	105	2.49 $\frac{1}{8}$
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 $\frac{1}{2}$	105 $\frac{5}{8}$	2.48 $\frac{3}{4}$

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatst bekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Dec. 1928 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 $\frac{3}{4}$	12.07 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{1}{2}$
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.35	7
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.73 $\frac{3}{4}$	3 $\frac{1}{2}$
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.62	4
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.92 $\frac{1}{2}$	
Zürich *)	100 "	48.—	47.97	3 $\frac{1}{2}$
Praag	100 Kronen	50.41	7.37 $\frac{1}{2}$	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.02 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.40	7
Boekarest	100 Lei	48.—	1.50	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.79 $\frac{1}{2}$	10
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.37 $\frac{1}{2}$	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.25	
Athene	100 Drachme	3.23	3.22 $\frac{1}{2}$	10
Milaan **)	100 Lira	13.09	13.05	5 $\frac{1}{2}$
Madrid **)	100 Peseta	48.—	40.20	5
Lissabon	Escudo	2.68 $\frac{1}{2}$	0.11 $\frac{1}{8}$	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.40	5
Oslo *)	100 "	66.67	66.40	5 $\frac{1}{2}$
Stockholm *)	100 "	66.67	66.55	4 $\frac{1}{2}$
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.63	
Warschau	100 Zloty	27.91	27.88 $\frac{1}{2}$	8
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.65	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.02	6—7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.68	7 $\frac{1}{2}$
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 $\frac{1}{2}$	6.27	7
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	
Danzig	100 Gulden	48.42	48.30	6
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	2.49	5
Montreal	Canad \$	2.4878	2.48 $\frac{3}{4}$	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.19 $\frac{1}{2}$	
Buenos Aires	Peso (papier)	1 05681	1.05	
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.9080	0.9190	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.80 75	0.29 $\frac{3}{4}$	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 $\frac{3}{8}$	6 $\frac{1}{2}$ - 7 $\frac{1}{2}$
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.4155	
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.49 $\frac{5}{8}$	
Lima (Peru)	Per. £	12.10 $\frac{3}{4}$	10.19	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.55 $\frac{3}{4}$	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 $\frac{1}{2}$	
Paramaribo	Gulden	1.—	0.97 $\frac{3}{4}$	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01 $\frac{3}{4}$	
San José (C. Rica)	Colon	1.16	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 $\frac{3}{4}$	2.49	
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 $\frac{3}{4}$	2.45 $\frac{1}{2}$	
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.22	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.90 $\frac{3}{4}$	6
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00	4 $\frac{1}{2}$
Kobe	Yen	1.24	1.14 $\frac{1}{2}$	5.48
Hong Kong	Dollar	1.234	1.234	
Shanghai	Taël	—	1.61	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.41	
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 $\frac{1}{2}$	
Bangkok	Baht	1.10	1.13 $\frac{1}{4}$	
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.24	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 $\frac{3}{4}$	12.04 $\frac{3}{4}$	5 $\frac{1}{2}$
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.38	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 $\frac{3}{4}$	12.01 $\frac{3}{4}$	
Nieuw Zeeland	£	12.10 $\frac{3}{4}$	12.04 $\frac{3}{4}$	

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. **) geen noteering te R'dam. op 1 Dec. 1928. Ov. not. part. opg. §) 1 Belga = 5 frank.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
27 Nov. 1928	4,85 $\frac{1}{4}$	3,91	23,84 $\frac{1}{8}$	40,18
28 " 1928	4,85 $\frac{7}{32}$	3,91	23,84 $\frac{1}{8}$	40,17 $\frac{1}{2}$
29 " 1928	—	—	—	—
30 " 1928	4,85 $\frac{1}{8}$	3,90 $\frac{1}{8}$	23,84	40,17 $\frac{1}{2}$
1 Dec. 1928	4,85 $\frac{1}{8}$	3,90 $\frac{7}{8}$	23,84 $\frac{1}{8}$	40,16 $\frac{1}{2}$
3 " 1928	4,85 $\frac{1}{16}$	3,90 $\frac{7}{8}$	23,83 $\frac{1}{2}$	40,16 $\frac{1}{2}$
5 Dec. 1927	4,88 $\frac{1}{4}$	3,93 $\frac{3}{8}$	23,91	40,42 $\frac{3}{4}$
Muntpariteit	4,8667	13,92	23,81 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{3}{16}$

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	17 Nov. 1928	24 Nov. 1928	26 Nov. 1928	1 Dec. 1928	1 Dec. 1928
Alexandrië	Piast. p. £	97 $\frac{1}{2}$	97 $\frac{1}{2}$	97 $\frac{1}{16}$	97 $\frac{1}{16}$	97 $\frac{1}{2}$
Athene	Dr. p. £	375	375	374 $\frac{3}{4}$	375 $\frac{3}{4}$	375
Bangkok	Sh. p. tical	1/10 $\frac{5}{16}$	1/10 $\frac{5}{8}$	1/10 $\frac{5}{16}$	1/10 $\frac{5}{16}$	1/10 $\frac{5}{16}$
Budapest	Pen. p. £	27.81 $\frac{1}{2}$	27.81	27.79	27.85	27.81 $\frac{1}{2}$
B. Aires	d. p. \$	47 $\frac{15}{32}$	47 $\frac{15}{32}$	47 $\frac{15}{32}$	47 $\frac{15}{32}$	47 $\frac{15}{32}$
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 $\frac{5}{64}$	1/6 $\frac{1}{16}$	1/6 $\frac{1}{64}$	1/6 $\frac{5}{64}$	1/6 $\frac{1}{16}$
Constantin	Piast. p. £	967 $\frac{1}{2}$	965	960	970	965
Hongkong	Sh. p. \$	2/0 $\frac{3}{8}$	2/0 $\frac{6}{16}$	2/0 $\frac{1}{4}$	2/0 $\frac{5}{8}$	2/0 $\frac{3}{8}$
Kobe	Sh. p. yen	1/11 $\frac{1}{32}$	1/10 $\frac{1}{8}$	1/10 $\frac{1}{8}$	1/10 $\frac{1}{8}$	1/10 $\frac{3}{8}$
Lissabon	Escu. p. £	107 $\frac{7}{8}$	108 $\frac{1}{2}$	108 $\frac{1}{4}$	108 $\frac{3}{4}$	108 $\frac{1}{2}$
Mexico	d. per \$	23 $\frac{3}{4}$	23 $\frac{3}{4}$	23 $\frac{1}{2}$	24	23 $\frac{3}{4}$
Montevideo	d. per \$	50 $\frac{7}{8}$	50 $\frac{3}{4}$	50 $\frac{1}{2}$	51	50 $\frac{3}{4}$
Montreal	\$ per £	4.84 $\frac{3}{32}$	4.84 $\frac{1}{4}$	4.84 $\frac{3}{16}$	4.85 $\frac{5}{8}$	4.85 $\frac{5}{8}$
R.d.Janeiro	d. per Mil.	559 $\frac{64}{64}$	559 $\frac{64}{64}$	557 $\frac{64}{64}$	559 $\frac{64}{64}$	511 $\frac{128}{128}$
Shanghai	Sh. p. tael	2/7 $\frac{13}{16}$	2/7 $\frac{13}{16}$	2/7 $\frac{1}{2}$	2/8 $\frac{1}{8}$	2/7 $\frac{3}{4}$
Singapore	id. p. \$	2/4 $\frac{1}{16}$	2/4 $\frac{1}{16}$	2/3 $\frac{1}{32}$	2/4 $\frac{1}{8}$	2/4 $\frac{1}{8}$
Valparaiso 1)	\$ p. £	39.58	39.65	39.59	39.67	39.67
Warschau	Zl. p. £	43 $\frac{5}{16}$	43 $\frac{5}{16}$	43 $\frac{5}{16}$	43 $\frac{7}{16}$	43 $\frac{5}{16}$

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

	Londen 1)	N.York 2)		Londen
26 Nov. 1928	26 $\frac{5}{8}$	57 $\frac{7}{8}$	26 Nov. 1928	84/11 $\frac{1}{2}$
27 " 1928	26 $\frac{5}{8}$	58	27 " 1928	84/11 $\frac{1}{2}$
28 " 1928	26 $\frac{11}{16}$	57 $\frac{7}{8}$	28 " 1928	84/11 $\frac{1}{2}$
29 " 1928	26 $\frac{5}{8}$	—	29 " 1928	84/11 $\frac{1}{2}$
30 " 1928	26 $\frac{9}{16}$	57 $\frac{3}{4}$	30 " 1928	84/11 $\frac{1}{2}$
1 Dec. 1928	26 $\frac{9}{16}$	57 $\frac{7}{8}$	1 Dec. 1928	84/11 $\frac{1}{2}$
3 Dec. 1927	26 $\frac{13}{16}$	58	3 Dec. 1927	84/11 $\frac{1}{2}$
20 Juli 1914	24 $\frac{15}{16}$	59	20 Juli 1914	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	23 Nov. 1928	30 Nov. 1928
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	f 8.961.395,72	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschot op ultimo Sept. 1928 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting...	" 936.626,06	f 90.375,73
Voorsschotten aan Suriname...	" 43.551.159,04	" 43.551.159,04
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven...	" 10.382.836,49	" 10.382.836,19
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 133.588.137,47	" 134.153.351,58
Vordering op het Staatsbedrijf der P. T. en T. 2)	" 16.900.000,—	" 1.650.000,—
Id. op andere Staatsbedrijven 2)	" 21.581.301,20	" 15.822.815,75
Vorderingen.	—	—
Voorsschot door de Nederl. Bank...	f 75.517.000,—	f 9.370.742,24
Schatkistbiljetten in omloop 1)	" 64.460.000,—	" 75.505.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" —	" 64.460.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank...	" 11.599.921,50	" 11.754.817,50
Zilverbons in omloop	" 29.849.953,19	" 32.626.589,75
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2)	" 22.234,15	" 38.873,89
Id. aan Ned.-Indië	" 634.293,87	" 261.327,37
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfonds 2)	" 26.726.360,41	" 22.603.519,98
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2)	" 1.640.000,—	" 1.640.000,—
Id. aan andere Staatsbedrijven 2)	" 7.648.128,36	" 7.617.046,16

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	24 Nov. 1928	1 Dec. 1928
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas	f 29.732.000,—	f 32.299.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	" 11.240.000,—	" 21.288.000,—
Vorderingen:		
Betaalmiddelen in 's Lands Kas...	—	—
Waarvan Muntbiljetten	" 43.813.000,—	" 43.679.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 813.000,—	" 813.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 657.000,—	" 591.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	—	—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 December 1928.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 53.096.474,18 Bijbnk. " 5.600.173,43 Ag. sch. " 14.967.792,44	f 73.664.440,05
Papier o. h. Buitenl. in disconto.	—	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 215.711.376,—	215.711.376,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 52.646.718,32 Bijbnk. " 10.827.064,91 Ag. sch. " 55.759.485,35	f 119.233.268,58
Op Effecten.	f 113.591.276,23	113.591.276,23
Op Goederen en Spec.	f 5.641.992,35	5.641.992,35
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt en Muntmateriaal	—	—
Munt, Goud	f 67.243.415,—	67.243.415,—
Muntmat., Goud	f 367.495.761,53	367.495.761,53
Munt, Zilver, enz.	f 434.739.176,53	434.739.176,53
Muntmat., Zilver	f 21.356.146,33	21.356.146,33
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfond.	—	—
Gebouwen en Meub. der Bank	—	—
Diverse rekeningen	—	—
	f 943.753.541,79	943.753.541,79
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	20.000.000,—
Reservefond.	f 7.157.903,12	7.157.903,12
Bijzondere reserve	f 8.000.000,—	8.000.000,—
Pensioenfond.	f 5.552.865,85	5.552.865,85
Bankbiljetten in omloop.	f 854.817.380,—	854.817.380,—
Bankassigatiën in omloop.	f 472.665,02	472.665,02
Rek.-Cour. Het Rijk	—	—
saldo's: Anderen	f 36.516.308,13	36.516.308,13
Diverse rekeningen	f 11.236.419,67	11.236.419,67
	f 943.753.541,79	943.753.541,79
Beschikbaar metaalsaldo	f 277.240.392,25	277.240.392,25
Op de basis van 1/5 metaaldekking	f 98.879.121,62	98.879.121,62
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	f 1.386.201.960,—	1.386.201.960,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
3 Dec. '28	67.243	367.496	854.817	36.989	277.240	51
26 Nov. '28	67.256	367.512	818.295	38.858	284.822	53
19 " '28	67.260	367.511	824.521	37.118	283.962	53
12 " '28	67.265	367.511	835.339	29.422	283.018	53
5 " '28	67.472	367.504	856.169	29.794	278.908	51 1/2
29 Oct. '28	67.483	367.504	828.703	34.207	284.109	53
5 Dec. '27	67.820	322.286	823.454	63.280	239.416	47
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 1/2	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
3 Dec. 1928	73.644	—	119.233	215.711	40.597
26 Nov. 1928	73.711	—	98.354	206.757	43.314
19 " 1928	82.560	—	103.066	194.669	46.047
12 " 1928	91.062	—	111.327	188.256	35.958
5 " 1928	89.953	2.000	136.357	188.194	29.698
29 Oct. 1928	82.408	21.000	117.041	186.795	26.813
5 Dec. 1927	150.299	—	127.582	144.690	66.756
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
13 Oct. 1928..	936	1.523	691	1.068	463
6 " 1928..	935	1.591	654	1.066	464
29 Sept. 1928..	960	1.626	566	1.067	456
22 " 1928..	961	1.460	590	1.062	434
15 " 1928..	961	1.496	629	1.061	470
15 Oct. 1927..	1.156	1.556	649	917	625
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
1 Dec. 1928	188.000	—	312.500	64.300	37.280
24 Nov. 1928	187.600	—	314.600	67.100	34.920
17 " 1928	187.600	—	319.700	69.300	32.000
3 Nov. 1928	170.965	16.500	320.963	65.259	32.976
27 Oct. 1928	171.121	16.229	320.662	62.750	33.985
20 " 1928	171.329	15.915	322.112	61.928	33.628
13 " 1928	171.560	15.642	327.506	50.277	36.089
3 Dec. 1927	178.604	17.665	318.023	63.838	120.230
4 Dec. 1926	198.147	28.845	328.772	72.793	147.292
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
1 Dec. 1928	—	164.400	—	***	50
24 Nov. 1928	—	166.400	—	***	49
17 " 1928	—	172.800	—	***	48
3 Nov. 1928	7.798	36.583	103.350	55.109	49
27 Oct. 1928	8.861	32.677	99.936	58.538	49
20 " 1928	10.029	34.474	95.128	61.090	49
13 " 1928	9.850	33.174	93.298	58.172	50
3 Dec. 1927	12.462	24.309	121.310	31.819	51
4 Dec. 1926	12.139	21.905	89.848	57.023	57
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling. 1)

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
28 Nov. 1928	159.846	367.001	52.088	13.586	20.215
21 " 1928	162.085	—	132.802	—	34.757
14 " 1928	162.467	—	133.344	—	39.460
7 " 1928	164.989	—	133.936	—	39.690
31 Oct. 1928	164.921	—	134.502	—	42.562
24 " 1928	166.737	—	133.179	—	39.396
30 Nov. 1927	149.919	—	136.905	—	57.355
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 2)
			Bankers	Other Accounts		
28 Nov. '28	52.180	21.452	62.379	37.185	52.845	43 5/8
21 " '28	48.340	14.898	—	99.472	49.032	42 13/16
14 " '28	44.358	15.543	—	99.417	48.873	42 1/2
7 " '28	44.553	17.739	—	99.589	50.804	43 1/4
31 Oct. '28	42.623	14.133	—	103.523	50.168	42 1/8
24 " '28	37.300	10.123	—	102.170	53.308	47 3/8
30 Nov. '27	41.275	18.372	—	95.183	32.764	28 7/8
22 Juli '14	11.005	13.736	—	42.185	29.297	52

1) Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. 2) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen franos.

Data	Goud 1)	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
23 Nov. '28	31.214	732	13.609	23.652	18.851	2.123	3.200
16 " '28	30.852	732	13.890	22.613	18.819	2.203	3.200
9 " '28	30.830	732	13.904	23.121	18.692	2.225	3.200
2 " '28	30.772	732	13.900	22.134	18.679	2.274	3.200
24 Nov. '27	5.545	343	58	1.793	7	1.689	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 2)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
23 Nov. '28	5.930	1.237	60.999	8.014	5.022	7.032
16 " '28	5.930	1.324	61.410	8.134	5.026	5.629
9 " '28	5.930	1.253	61.955	8.161	4.832	5.786
2 " '28	5.930	1.974	62.759	7.724	4.340	5.435
24 Nov. '27	—	24.628	54.962	302	—	10.698
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluitpost activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 December 1928.

De vaste houding, welke de beurs te New York gedurende de achter ons liggende berichtsperiode te zien heeft gegeven, heeft tegen het einde plaats gemaakt voor eenige reactie. De desbetreffende berichten hebben nog niet in het licht gesteld, aan welke oorzaken deze achteruitgang van het koerspeil moet worden toegeschreven. Tevoren heeft noch de krachtige toeneming van de makelaarsvoorschotten, noch de stijve geldmarkt — welke de noteering voor „call money” tot ongeveer 10 pCt. heeft doen stijgen — eenigen ongunstigen invloed uitgeoefend. Integendeel zijn de omzetten op een ongekend hoog niveau gekomen; op sommige dagen bereikte de handel een totaal van 7.000.000 aandelen. De „ticker” heeft ditmaal, door de verandering van systeem, de omzetten vrij goed kunnen registreeren. Ondanks de nog steeds gunstige berichten uit de kringen van handel en industrie, zijn de waarschuwende stemmen tegen overdrijving op de effectenmarkt echter dringender geworden. Wellicht in verband hiermede moet de reactie van de laatste dagen worden beschouwd.

Te B e r l i n is de beurs eenigszins weifelend geweest. Aan den ééne kant waren er goede factoren, zooals de betere houding van de geldmarkt, doch aan den anderen kant hebben de moeilijkheden bij de regeling van het conflict in de staal- en ijzernijverheid een druk op de markt gelegd. Toch waren er verschillende fondsen, welke een opgewekte stemming hebben getoond. O.a. moeten hiertoe worden gerekend aandelen Deutsche Reichsbank en aandelen Lindström. Ook aandelen in electriciteitsondernemingen, brouwerijen en sommige banken hebben een goede tendenz te zien gegeven. Tegen het einde der berichtsperiode is ook de algemeene stemming verbeterd, als gevolg van het vooruitzicht op een spoedig einde van het bovengenoemde conflict in de „zwarte” industrie.

Te L o n d e n heeft de ziekte van den koning een ongunstigen invloed op de beurs uitgeoefend. Het publiek heeft geen werkzaam aandeel aan den handel genomen en waar dit nog het geval was, bleek het verlangen tot winstneming overheerschend te zijn. Een krachtige uitzondering heeft de afdeling voor „gilt-edged”fondsen gevormd. Het conversie-aanbod van de schatkist heeft blijkbaar een gunstigen indruk gemaakt.

Te P a r i j s was de markt onregelmatig. De toch reeds niet groote omvang van den handel is nog afgenomen en de stemming was eenigszins loom. Er waren echter enkele belangrijke uitzonderingen op te merken. Zoo bleken b.v. aandelen Banque Nationale de Crédit sterk te zijn gevraagd, terwijl ook sommige aandelen in koloniale ondernemingen in groote posten uit de markt werden genomen. Voorts werd ter beurze van Parijs veel aandacht besteed aan komende samensmeltingen van verschillende maatschappijen, in verband waarmee o.a. aandelen in cementondernemingen goed gevraagd bleken te zijn.

T e n o n z e n t is de markt eenigszins verdeeld geweest. De afdeling voor *beleggingsfondsen* heeft weliswaar geen groote variaties aangetoond, doch onderling zijn toch wel enige verschillen voorgekomen. Deze moeten echter in de eerste plaats aan technische omstandigheden worden toegeschreven. Over het algemeen was deze afdeling ter beurze vast gestemd. 6 % Ned. Werk. Schuld 1922: 103⁷/₈; 4¹/₂ % Ned. Werk. Schuld 1917: 100¹/₂; 100¹⁵/₁₆; 4¹/₂ % Ned. Indië 1926: 99³/₈; 99³/₄; 5 % Brazilië 1903 £ 100: 88¹/₂; 86¹/₄; 5 % Brazilië 1913 £ 20—100: 76³/₄; 8 % Sao Paulo 1921: 106¹/₁₆; 106¹/₂.

De afdeling voor *industriële aandelen* heeft een onregelmatig karakter gehad. Aandelen Philips Gloeilampenfabrieken waren voortdurend sterk gevraagd; in verband hiermede zijn zelfs geruchten opgedoken omtrent een aanstaande nieuwe emissie van aandelen, terwijl de storting op de laatste emissie nog niet eens plaats heeft gevonden. Ook voor certificaten Margarine Unie bestond voortdurend goede belangstelling; in aansluiting hieraan waren ook aandelen Calvé-Delft gezocht, hoewel de hoogste koers hier niet behouden kon blijven. Daarentegen stonden kunstzijdesoorten op den achtergrond. Over het algemeen viel een dalende tendenz op te merken, waarop aandelen Hollandsche Kunstzijde Industrie — welke ex dividend verhandeld werden — een uitzondering hebben gemaakt. De overige soorten, welke in de vorige berichtsperiode in het brandpunt der belangstelling hebben gestaan, hebben thans veel minder de aandacht getrokken; de koersschommelingen zijn ook kleiner gebleven. Calvé Delft: 120¹/₂; 127³/₈; Centrale Suiker Mij.: 77¹/₄; 76; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 212, 207 (ex div. ad 8 %); Internationale Viscose: 109¹/₄; 105³/₄; Maekubee: 179¹/₂; 171; Margarine Unie: 266¹/₂; 278¹/₈; Ned. Kunstzijdefabriek: 437¹/₄; 427; Philips Gloeilampen (gem. bezit v. Aand): 732¹/₂; 768³/₄; Ougrée Marihaye: 365, 360; Separator: 175¹/₈; 175; Zweedsche Lucifer Mij.: 434¹/₂; 431.

In de *petroleummarkt* hebben aandelen Koninklijke, Dordtsche, Marland Oil, enz. een neiging tot achteruitgang aan den dag gelegd. Daarentegen ontstond zeer groote belangstelling voor aandelen Perlak, Gaboes en gedeeltelijk ook voor Peudawa. In aandelen Gaboes is later een daling ingetreden, welke nochtans de koerswinst niet geheel heeft uitgewischt. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 385¹/₈; 380¹/₂; Gec. Holl. Petr. Mij.: 219¹/₂; 224; Kon Ned. Petr. Mij.: 412³/₄; 403¹/₂; Perlak Petroleum 155, 164; Peudawa: 30, 31³/₄; Marland Oil: 47²⁵/₃₂; 45⁷/₈; Gaboes 74⁷/₈; 87.

Opmerkelijk is voorts de afdeling voor *aandelen in mijnbouwondernemingen* geweest. Er is groote vraag ontstaan naar aandelen Algemeene Exploratie Maatschappij, in verband met de toenemende productie van de terreinen dezer onderneming. Voorts is de handel in aandelen Billiton, welke gewoonlijk een bijzonder kalm karakter heeft, sterk toegenomen, als gevolg van de thans opengestelde inschrijving à pari op nieuwe aandelen, met recht van voorkeur voor aandeelhouders, in de verhouding 1:1. De claim, welke op den eersten dag, nadat de handel hierin was opengesteld, à f 4410 werd verhandeld, steeg op den tweeden dag reeds tot ongeveer f 5000. De overige aandelen uit deze rubriek waren kalm. Alg. Exploratie Mij.: 138¹/₂; 143¹/₄; Billiton 1e Rubr.: 1124, 690 (ex div. ad 30 % ex claim ad f 4900); Boeton Mijnbouw Mij.: 215¹/₂; 216; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 104³/₄; 104; Redjang Lebong: 163¹/₂; 164; Singkep Tin Mij.: 373¹/₂; 362.

Aandelen in suikerondernemingen hebben een rustig verloop gehad. Een uitzondering werd gevormd door aandelen H.V.A. op den laatsten dag van de berichtsperiode, toen een stijging van ongeveer 25 % is ingetreden. Er liepen ter beurze geruchten omtrent een aanstaande uitgifte van nieuwe aandelen met claim. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 154¹/₂; 153; H.V.A. 667, 698; Javasche Cultuur Mij.: 376, 371¹/₂; Maron: 238, 242; Ned. Ind. Suiker Unie: 244, 243¹/₂; Poerworedjo: 96, 95; Sindanglaet: 424³/₄; Tjepper: 679, 685.

De *tabakmarkt* heeft een minder gunstigen onderton gehad, welke nochtans niet voor alle aandelen gelijkmatig is geweest. Vrij sterk gedaald zijn certificaten „De Oostkust”, hetgeen vermoedelijk in verband heeft gestaan met de houding van de rubbermarkt. Vervolgens moesten aandelen Senembah een deel van hun koerspeil prijs geven. De koersverliezen voor aandelen Deli Batavia en Deli Maatschappij zijn geringer geweest. Arendsborg: 675¹/₂; 679³/₄; Besoeki Tabak Mij.:

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIJN PARIJS KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

538, 537¹/₂; Deli Batavia: 522¹/₂, 518¹/₂; Deli Mij.: 440, 440¹/₂; Ngoepit: 374; Oostkust: 185¹/₄, 176; Senembah: 517³/₄, 513³/₄.

Rubberaandeelen waren doorgaans lusteloos en over de geheele linie is hier een daling ingetreden, welke voor sommige fondsen — b.v. Indische Rubber — nogal vrij groote afmetingen heeft aangenomen. Amsterdam Rubber: 235¹/₈, 231³/₄; Deli Batavia: 160¹/₂, 161; Hessa Rubber: 308, 305¹/₄; Indische Rubber: 256, 237¹/₂; Java Caoutchouc: 144; Kali Telepak: 244, 240; Majanglanden: 299¹/₂, 297³/₄; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 278, 273.

Scheepvaartandeelen hebben op den achtergrond gestaan; de kleine handel is in overeenstemming geweest met de geringe koersvariatiën. Holland Amerika Lijn: 82¹/₂; Java China Japan Lijn: 139¹/₄, 138¹/₂; Kon Ned. Stoomboot Mij.: 93, 92; Ned. Scheepvaart Unie: 208¹/₄, 206; Nievelt Goudriaan: 122³/₄, 121¹/₄; Stoomvaart Mij. Nederland: 199¹/₂.

De afdeling voor bankaandeelen was rustig, doch vast, met uitzondering van Indische credietinstellingen. Amsterdamsche Bank: 186⁷/₈, 187; Holl. Bank voor Zuid Amerika: 65¹/₄, 67³/₄; Incasso Bank: 124; Koloniale Bank: 238¹/₂; Ned. Ind. Handelsbank: 163¹/₂, 160¹/₂; Ned. Handel Mij.: 172³/₄, 171; R'damsche Bankver.: 105¹/₂, 105¹/₈; Twentsche Bank: 140.

De Amerikaanse markt was tamelijk lusteloos voor industriële soorten; daarentegen hebben spoorwegaandeelen een opgewekte stemming kunnen behouden. Anaconda Copper: 221³/₄, 220; Studebaker: 76¹⁵/₁₆, 77³/₄; U. S. Leather: 34³/₄, 32³/₄; U. S. Steel Corp.: 168⁷/₈, 166¹/₂; Atchison Topeca: 202, 206; Baltimore & Ohio: 119¹/₂, 122; Erie: 69³/₄, 67¹/₄; Missouri Kansas & Texas: 54³/₈, 56³/₄; St. Louis & San Francisco: 118, 119⁷/₈; Union Pacific: 217, 215³/₄; Wabash Railway: 81⁹/₈, 80¹/₁₆.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

4 December 1928.

De tarwemarkt heeft deze week in Europa een zeer lusteloos aanzien gehad, hetgeen ditmaal vooral veroorzaakt is door oogstberichten en den loop der tarweprijzen van het Zuidelijk halfrond. Uit Australië zijn namelijk de rapporten bij voortduring gunstig en men meent daar nu op een oogst van 160 miljoen bushels wel met zekerheid te kunnen rekenen. Een record vormt zulk een Australische oogst niet, want dezelfde opbrengst is ook reeds in 1926 en 1924 bereikt. Veel meer tarwe dan in vroegere jaren ooit is voorgekomen, meent men echter in Argentinië te kunnen verwachten. In 1923 heeft de oogst 31 miljoen quarters bedragen, doch sedert dat jaar was die hoeveelheid nog niet weder bereikt en nu wordt gesproken van de mogelijkheid, dat Argentinië niet minder dan 37 miljoen quarters zal oogsten, hetgeen een uitvoeroverschot van 27 miljoen quarters zou opleveren. Wel is waar wordt van sommige zijden beweerd, dat de opbrengst kleiner zal zijn, maar in ieder geval zal Argentinië toch zeker wel een zeer groote tarweoogst binnenhalen en gedurende deze week heeft dit vooruitzicht ten gevolge gehad, dat Argentijnsche tarwe zoowel van den ouden als van den nieuwen oogst voortdurend dringend aan de markt was tot prijzen, welke in overeenstemming met de flauwe stemming aan de Argentijnsche termijnmarkt, geregeld afbrokkelden. Daarbij werd deze week zeer veel tarwe van den vorigen oogst uit Argentinië afgeladen en het is nu wel zeer duidelijk geworden, dat de officieele schatting van 1 October van het toen nog aanwezige overschot van het uitvoersurplus veel te laag is geweest. Er werd toen beweerd, dat dit overschot ongeveer 1.9 miljoen quarters bedroeg en reeds zijn sedert dien datum meer dan 3 miljoen quarters verscheept, terwijl het aanbod nog voortduurt. Ondanks de prijsdaling was in Europa de kooplust voor nieuwe Platatarwe zeer gering, hetgeen gemakkelijk te verklaren valt, niet slechts uit den verwachten grooten Argentijnschen oogst, doch tevens uit den uitermate grooten zichtbaren wereld-voorraad, welke speciaal ten gevolge der enorme Canadeesche voorraden een

ongekenden omvang heeft bereikt. Het totaal van dien zichtbaren voorraad bedroeg aan het einde van November 53 miljoen quarters, terwijl het hoogste totaal, dat sedert 1921 was voorgekomen, 37 miljoen bedragen heeft. Bovendien zijn de wereldverschepingen van tarwe deze week weder zeer groot geweest, ten gevolge zoowel van de groote Argentijnsche hoeveelheid als van ruime Noord-Amerikaansche afladingen. De naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid tarwe is dan ook weder toegenomen en is nu aanzienlijk groter dan om denzelfden tijd van het vorige jaar. Door al deze omstandigheden bestaat in de invoerlanden zeer weinig ondernemingslust, en bijna overal wordt slechts voor onmiddellijke behoefte gekocht. Op een enkelen dag der week hebben de Argentijnsche prijsdaling en de verlaagde prijzen, waartoe Canadeesche tarwe te koop was, tot iets meer zaken in Engeland geleid, doch aan het einde der week was de omzet overal weder uiterst gering. Dat Britsch-Indië deze week weder vrij wat Australische tarwe heeft gekocht, heeft aan de markt geen steun verleend, doch alleen voor Australische tarwe heeft dit prijsdaling voorkomen. Toch is het waarschijnlijk wel gedeeltelijk aan de in dit jaar abnormaal groote Britsch-Indische invoerbehoefte en aan de goede vraag uit het Verre Oosten te danken, dat althans aan de Noord-Amerikaansche markten den laatsten tijd geen belangrijke prijsdaling is ingetreden. De wereldverschepingen naar niet-Europeesche destinaties hebben sedert 1 Augustus reeds 5.6 miljoen quarters bedragen tegen 3.4 miljoen in denzelfden tijd van het vorige jaar, terwijl naar Britsch-Indië, waarheen gewoonlijk niet vóór Januari tarwe uit Australië wordt verscheept, nu van den ouden oogst reeds 573.000 quarters zijn afgeladen en nog een even groote hoeveelheid van den ouden oogst daarheen is verkocht. In de 3 afgelopen jaren hebben de geheele Australische verschepingen naar Britsch-Indië gemiddeld slechts 230.000 quarters bedragen. Op 1 December waren de termijnmarkten te Winnipeg en Chicago beter. Eerstgenoemde markt sloot op den derden nog 1 dollarcent per 60 lbs lager dan een week te voren, doch te Chicago was December ¹/₂ hooger en de latere termijnen vrijwel onveranderd. In Argentinië is de prijsdaling nog niet tot staan gekomen en in vergelijking met de prijzen van 26 November bedroeg zij op 3 December reeds 35 à 50 centavos per 100 Kgr.

In overzeesche rogge blijven de zaken naar Europa nog steeds tot de uitzonderingen behooren. Uit Noord-Amerika zijn de verschepingen deze week iets groter geweest dan in de vorige, doch de hoeveelheden, welke ter verlading komen, blijven zeer klein en in Europa blijft men zich bijna geheel uit de eigen oogsten voorzien. De verschepingen van rogge uit de Vereenigde Staten hebben tot nog toe sedert 1 Juli 1.2 miljoen quarters bedragen tegen 2.8 miljoen in dezelfde periode van het vorige jaar. In beperkte mate komen uit Duitschland exportzaken in rogge tot stand, doch van groote betekenis zijn die niet, omdat ook de meeste der andere verbruikslanden goede eigen oogsten hebben gehad. Rogge is aan de termijnmarkt te Chicago in den loop der week 1 à 2 dollarcent per 56 lbs in prijs gedaald.

Ook maïs is deze week flauw geweest en de vraag in Europa, welke reeds aanvankelijk niet groot was, is later nog verder ingekrompen. Toch zijn de verschepingen uit Argentinië deze week weder klein geweest en ook uit Zuid- en Oost-Afrika werd niet veel afgeladen, zoodat de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid maïs weder een verdere vermindering heeft ondergaan. Zij bedroeg op 1 December 3.1 miljoen quarters tegen 4.1 miljoen op hetzelfde tijdstip van het vorige jaar. Het verbruik van maïs in de Europeesche invoerlanden is echter dit jaar aanzienlijk kleiner dan in het vorige, nu rogge en tarwe zoo laag in prijs staan en voor maïs de prijzen zich altijd nog op een hoog niveau bevinden. Ook de lage prijzen voor verschillende gerstsoorten blijven een sterke belemmering vormen voor een goeden afzet van maïs, evenals het zachte weder, ten gevolge waarvan in Noordwestelijk Europa verschillende voederartikelen van eigen bodem gedeeltelijk de plaats van

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25 Nov. 1928	1 Dec. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	25 Nov. 1928	1 Dec. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	1928	1927
Tarwe	33.379	33.379	2 030.943	2.560	61.543	43.124	2.092.486	2.099.750
Rogge	841	841	191.679	—	—	743	191.679	378.289
Boekweit	653	653	15.459	—	—	67	15.459	21.497
Maïs	23.769	23.769	951.985	10.166	204.733	216.764	1.156.718	1.488.161
Gerst	18.086	18.086	508.263	575	14.481	14.084	522.744	472.071
Haver	1.256	1.256	181.435	98	715	2.829	182.150	197.346
Lijnzaad	7.137	7.137	189.677	9.076	352.486	220.745	542.163	459.812
Lijnkoek	1.835	1.835	180.213	—	1.184	—	181.397	177.144
Tarwemeel	973	973	100.583	602	34.841	40.499	135.424	159.130
Andere meelsoorten	371	371	11.615	—	—	—	11.615	11.719

maïs blijven innemen. Daarbij was Argentinië voor maïs flauw met nogal eenige prijsdaling aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario, ondanks afname in de voorraden in de Argentijnsche havens, die nu aanzienlijk kleiner zijn dan een jaar geleden. Meer en meer doet zich het vooruitzicht van groote Noord-Amerikaansche verschepingen gelden. Kleine hoeveelheden zijn reeds in deze week uit de Vereenigde Staten afgeladen en de prijzen daarvoor zijn ongeveer dezelfde als voor Platamaïs in die positie, doch Noord-Amerikaansche maïs ter verscheping in December en later is veel goedkooper te koop en binnenkort zal dus de markt te Chicago wel den toon gaan aangeven voor den prijsloop in de invoerlanden. Maïs heeft te Chicago deze week wel is waar weinig in prijs gefluctueerd, doch vast was de markt er niet en bij den geringen Europeeschen kooplust kwamen weinig nieuwe zaken van Amerika tot stand. Zelfs bevonden de prijzen zich daar aan verschillende markten beneden het Amerikaansche niveau, hetgeen soms weder aanleiding heeft gegeven tot terugverkoop naar Amerika. Slechts uit Italië wordt bij voortdurende goede vraag naar maïs gemeld, doch die is blijkbaar niet voldoende om de prijzen voor Platamaïs op peil te houden. Zelfs heeft de onvoldoende vraag der invoerlanden gedurende de laatste dagen verdere flinke prijsdaling aan de Argentijnsche termijnmarkten met zich gebracht, welke van 26 November tot 3 December voor oude maïs te Buenos Aires 25, te Rosario zelfs 45 centavos per 100 KG. heeft bedragen. In verband met de uitstekende ontwikkeling van den nieuwen oogst daalde de Mei-termijn te Buenos Aires 40 centavos in prijs. Tot dalende prijzen komen in nieuwe Platamaïs vrij geregeld zaken tot stand naar Italië en Centraal Europa, doch in de Noordwestelijke invoerlanden bestaat daarvoor weinig belangstelling.

Gerst is aan de termijnmarkt te Winnipeg aanvankelijk in prijs gedaald, doch later kwam die prijsdaling tot staan. In Europa valt echter in den loop der gerstrijzen tegenwoordig slechts zeer weinig gewone met de markt te Winnipeg te bespeuren en voor de gebande soorten werd gerst uit Canada en de Vereenigde Staten bevonden de prijzen zich, althans in Nederland en Duitschland, beneden het niveau der uitvoerlanden. Aanvoeren in verschillende havens van Noordwestelijk Europa zijn nog steeds te groot voor de vraag, terwijl voor latere verscheping zooveel hogere prijzen worden gevraagd, dat ook daarin van de Vereenigde Staten en Canada nauwelijks zaken worden gedaan. Een uitzondering maakt daarop nu en dan Engeland, dat ook in beperkte mate deze week wel gerst in spoedige posities van Amerika heeft gekocht. Donau-gerst is nog altijd zeer moeilijk te plaatsen, doch desondanks hebben de Roemeensche gerstverschepingen deze week een niet onbelangrijke uitbreiding ondergaan. Nu de verkoopen van een groot gedeelte der vroeger naar Duitschland verkochte voergerst der Vereenigde Staten vervangen is door andere en in het bijzonder Canadeesche soorten, waarmede men in Duitschland niet de bekende moeilijkheden ondervindt, bestaat er steeds minder aanleiding om hogere prijzen te betalen voor Donau-gerst. In Nederland hoort men steeds minder van den last, welke Noord-Amerikaansche voergerst zoo langen tijd heeft veroorzaakt. In vergelijking met 26 November sloot gerst aan de termijnmarkt te Winnipeg op 3 December ongeveer 1½ dollarcen per 48 lbs lager.

Ook haver blijft stil en de zaken hebben zich in Engeland deze week voornamelijk beperkt tot Chili-haver op aflading en een beperkten omzet in nieuwe Platahaver. Omtrent den nieuwen Argentijnschen haverogst komen zeer tegenstrijdige berichten binnen. Gedurende eenige dagen is er sprake van geweest, dat die oogst ten zeerste zou tegenvallen, maar later heeft blijkbaar een verbetering plaats gevonden, want aan de termijnmarkt te Buenos Aires is haver gedurende de laatste dagen in prijs gedaald.

SUIKER.

Ook de afgelopen week bleef de stemming op de verschillende suikermarkten kalm en verliepen over het algemeen de liquidaties der December posities op de termijnmarkten zonder tot noemenswaardige fluctuaties aanleiding te geven.

In New York was het slot op de termijnbeurs als volgt: Dec. 2.10; Jan. 2.10; Mrt. 2.16; Mei 2.22; en Sept. 2.38, terwijl Sp. Centrifugals de geheele week met 3.96 genoteerd bleef.

In ruwruiker ging iets meer om en daarom werd weder 2.3/16 d. c. & fr. op basis van Cubasuiker betaald.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen deze week 53.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons tegen 48.000 tons in 1927 en de voorraden 204.000 tons tegen 200.000 tons.

De Cuba als volgt:

	1928	1927	1926
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 27 Nov.	4.037.833	4.508.521	4.884.658
Consumptie	90.107	139.521	145.000

Weekontv. afscheephavens...	54.257	34.429	40.490
Totaal sedert 1 Jan.	3.788.880	4.179.693	4.658.820
Weekexport	87.319	67.652	83.473
Totale export sedert 1 Jan. ...	3.424.791	3.782.906	4.433.228
Voorraad afscheephavens....	324.894	396.787	225.592
Voorraad Binnenland	198.041	189.307	80.838

Volgens F. O. Licht was het in Europa bijna allerwege natte weer in November niet bijzonder gunstig voor het te velde staande bietgewas. Over het algemeen echter is de invloed van het zeer goede Septemberweer te ingrijpend geweest, zoodat Licht zelfs aanleiding vond de cijfers van zijn 3e raming van den Europeeschen beetoogst zoodanig te wijzigen, dat hij sluit met een totaal (excl. Rusland) van 125.000 tons suiker meer dan bij zijn vorige raming.

De gedetailleerde cijfers volgen hier:

	1928/1929		1927/1928
	3e Raming 30.11'28	2e Raming 31.10'28	
Duitschland	1.725.000	1.655.000	1.664.766 Tons
Tsjecho Slowakije ..	1.050.000	1.075.000	1.239.155 "
Oostenrijk	110.000	110.000	110.004 "
Hongarije	210.000	180.000	186.701 "
Frankrijk	860.000 ¹⁾	860.000 ¹⁾	863.205 "
België	260.000 ²⁾	260.000 ²⁾	273.113 "
Nederland	310.000 ³⁾	280.000 ³⁾	259.964 "
Denemarken	165.000	165.000	142.800 "
Zweden	160.000	165.000	145.335 "
Polen	700.000	700.000	566.961 "
Italië	380.000	380.000	284.276 "
Spanje	238.000	238.000	259.964 "
Brittannië	245.000	245.000	228.910 "
Andere landen	304.000	279.000	313.579 "
Tot. Europa z. Rusland	6.717.000	6.592.000	6.538.733 Tons
Rusland	1.380.000	1.430.000	1.501.986 "
Tot. Europa incl. Rusl.	8.097.000	8.022.000	8.040.719 Tons

¹⁾ Inclusief 40.000 tons suiker van uit Nederland en België geïmporteerde bieten.

²⁾ Excl. 20.000 t. suiker } die als bieten naar Frankrijk
³⁾ " 20.000 " " } zullen worden gezonden om daar
verwerkt te worden.

Op de termijnmarkt in Londen konden prijzen eerst wegens groote levendigheid aantrekken om daarna weder scherp terug te vallen. De Ruwsuikermarkt sloot op de volgende noteeringen:

Dec.	Sh. 9/9	Mei.....	Sh. 9/9 ³ / ₄
Mrt.	" 9/9	Aug.	" 10/-
		Sept.	" 10/0 ³ / ₄

Op Java kwamen deze week geen afdoeningen door de Visp. tot stand. De tweedehands markt was stil en lusteloos, terwijl prijzen tusschen $f\frac{1}{8}$ en $f\frac{3}{8}$ terugliepen.

Hier te lande opende de termijnmarkt prijshoudend, doch konden de openingskoersen, die ongeveer $f\frac{1}{8}$ boven het slot der voorafgaande week lagen, zich niet handhaven. Langzaam brokkelden de noteeringen af. De markt sloot kalm als volgt: Dec. $f\frac{13}{4}$; Mrt. $f\frac{14}{14}\frac{1}{4}$; Mei $f\frac{14}{14}\frac{1}{4}\frac{1}{2}$ en Aug. $f\frac{14}{14}\frac{1}{4}\frac{1}{4}$ geboden en gelaten. De omzet bedroeg 2950 tons.

KATOEN.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28 tot 23 Nov. '28	Overeenkomstige periode	
		1927	1926
Ontvangsten Gulf-Havens.	5337	5033	6663
" Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	675	401	978
" "t Vasteland etc.	1989	2099	2330
" " Japan.....	634	464	513

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	23 Nov. '28	Overeenkomstig tijdstip	
		1927	1926
Amerik. havens.....	2223	2581	2823
Binnenland	1153	1307	1455
New York	9	215	93
New Orleans	309	457	613
Liverpool	393	615	582

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.

Manchester, d.d. 28 November 1928.

Sedert ons laatste bericht is de Amerikaansche katoenmarkt te New-York grotendeels onder invloed van speculanten geweest. Prijzen werden dagelijks opgeschroefd, totdat de

markt gisteren eenigszins daalde en 19 tot 24 punten lager sloot. Liverpool futures zijn ook aanzienlijk gestegen en Liverpool opende vanmorgen 8 tot 9 punten lager. Ook Egyptische katoen is lager, terwijl men verwacht, dat de oogst ongeveer 1½ miljoen cantars groter zal zijn dan het vorig seizoen. De basis van Amerikaansche katoen is iets flauwer. Door de stijging van katoenprijzen wordt er meer gekocht en loco-verkopen bedroegen in Liverpool deze week 42.000 balen, een cijfer, dat wij sedert enige weken niet gezien hebben. Het is wel vermeldenswaard, dat bijna een vierde gedeelte van deze verkopen uit Peru- en Braziliaansche katoen bestond en 2650 balen Oost-Indische.

Gedurende de laatste dagen der vorige week was de vraag naar Amerikaansche garens vrij levendig en de meeste soorten twist en weft werden grif verkocht. Deze week is de stemming echter kalmer. Er bestond gisteren een goede vraag, doch prijzen waren grotendeels gebaseerd op de noteeringen van de vorige week voor het ruwe materiaal, zoodat er slechts weinig omging. Verschillende spinners rapporteerden een geringen handel, terwijl daarentegen velen verklaarden, dat zij een goeden dag hadden gehad; in enkele gevallen werden zelfs groote partijen niet geaccepteerd op prijsverschillen van slechts 1/8 d. per lb. Naar getwijnde garens bestaat weinig belangstelling, zoowel voor het binnenland, als voor export. Naar Egyptische garens heeft ook een goede vraag bestaan, terwijl diverse partijen ringgarens tot vrij loonende prijzen verkocht zijn; daarentegen konden enkele hoeveelheden twist en weft slechts tot de prijzen van de vorige week worden afgesloten. Enkele koopers hebben wat meer dan hun wekelijksche behoefte gekocht. Wat bundelgarens betreft, schijnt de stijging van katoenprijzen zaken, zoowel in enkele als getwijnde garens, tegen te houden, want er ging gisteren slechts weinig om.

Doekprijzen zijn bepaald vaster in overeenstemming met den loop van het ruwe materiaal. Dit heeft een vrij goede vraag van alle markten ten gevolge gehad, doch tot nu toe zijn verkoopers er nog niet in geslaagd een nieuwe basis voor Manchesterprijzen te vestigen. Men blijft naar prijzen informeerden, doch een groot gedeelte der zaken, hetwelk de vorige week ongetwijfeld nog geboekt zoude zijn, is voor hogere prijzen teruggevozen. De toon is echter meer hoopvol. Garens zijn bepaald vaster en het staat te bezien, of speculanten in Amerika in staat zullen blijken te zijn katoenprijzen op het tegenwoordig niveau te blijven handhaven, en indien zulks het geval mocht zijn, of koopers den moed zullen hebben de markt te volgen. Tot nu toe zijn de tot stand gekomen zaken voornamelijk het resultaat van orders, waarover men vóór de stijging reeds onderhandelde en die naderhand geboekt zijn geworden.

Liverpoolnoteeringen	Oost. koersen 20 Nov. 27 Nov.
	21 Nov. 28 Nov.
F.G.F. Sakellaridis	18,30 19,10 T.T. op Br.-Indië 1/6 1/6 1/4
G.F. No. 1 Oomra	7,10 7,20 T.T. op Hongkong 2/0 2/0 2/4
	T.T. op Shanghai 2/7 2/7 2/4

KOFFIE.

De stemming bleef ook in de afgelopen week onveranderd kalm. De kost- en vracht-aanbiedingen van Brazilië liepen bij de meeste afladers voor Santos 1/- à 1/6 terug, waartegenover de offertes van Rio doorengenomen onveranderd bleven. In Nederlandsch-Indië liep de prijs van Palembang Robusta ten gevolge van het uiterst beperkte aanbod eer nog iets op, terwijl die van de andere ongewassen soorten vrijwel onveranderd bleef. W.I.B. Robusta f.a.q. echter zakte een fractie in. Tengevolge van het nog verder oploopen van Palembang Robusta en het onveranderd blijven van de andere ongewassen soorten is thans eerstgenoemde soort aldaar in verhouding te hoog gekomen en het merkwaardige geval doet zich voor, dat deze koffie nog iets hooger genoteerd staat dan de in elk geval betere Benkoelen Robusta.

Aan de termijnmarkt liepen de noteeringen, in navolging van New-York, eerst iets op om daarna wederom ongeveer evenveel te dalen, waardoor bij het afsluiten van dit bericht de noteeringen bijna gelijk zijn aan die van een week geleden.

Nieuws uit Brazilië werd in de afgelopen week niet ontvangen buiten de mededeeling, dat thans gerekend wordt met de mogelijkheid, dat de Staat Parana, waarvan de eerste oogst in 1924/25 slechts enkele tienduizenden balen groot was en waarvan de raming voor den loopenden oogst 600.000 balen bedraagt, in het volgende oogstjaar reeds 700.000 balen zal leveren.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in November de aanvoer geweest is als volgt:

	1928	1927	1926
	balen	balen	balen
in Europa	881.000	944.000	854.000
„ Ver. Staten v. Amerika	924.000	1.070.000	905.000
Totaal....	1.805.000	2.024.000	1.759.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika te zamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar bedroegen 20.385.000 balen tegen 19.306.000 balen in 1927 en 18.751.000 balen in 1926.

De Afleveringen in November waren:

	1928	1927	1926
	balen	balen	balen
in Europa	899.000	944.000	888.000
„ Ver. Staten v. Amerika	866.000	1.018.000	916.000
Totaal....	1.765.000	1.962.000	1.804.000

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE HardWinter No. 2 loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No.2) loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer.No.2) loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche bunkerkolen, ongezeefd I.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s. g. per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	fl.	0/0	fl.	0/0	fl.	0/0	fl.	0/0	fl.	0/0	fl.	0/0	\$	0/0	Sh.	0/0	£	0/0
Jaargemidd. 1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62,1/6	100,0
Januari 1926	*16,90	98,3	11,47 ⁵	87,8	190,25	82,0	184,25	78,1	370,75	80,2	10,05	93,1	1,51	89,9	70/-	95,9	59,3/-	95,3
Februari	*16,30	94,8	11,52 ⁵	88,1	174,00	75,2	175,00	74,2	353,00	76,3	10,20	94,4	1,80	107,1	70/6	96,6	59,12/-	96,0
Maart	*15,37 ⁵	89,4	11,47 ⁵	87,8	167,75	72,5	174,50	73,9	330,00	71,4	9,85	91,2	1,80	107,1	70/6	96,6	58,15/6	94,7
April	*16,10	93,6	11,45	87,6	177,50	76,7	194,75	82,5	335,75	72,6	10,00	92,6	1,80	107,1	70/6	96,6	57,7/6	92,4
Mei	*16,32 ⁵	94,9	11,00	84,1	168,50	72,8	192,50	81,6	334,50	72,3	13,10	121,3	1,93	114,9	73/-	100,0	56,9/6	91,0
Juni	*16,12 ⁵	93,7	11,12 ⁵	85,1	171,00	73,9	198,75	84,2	360,25	77,9	13,85	128,2	2,05	122,0	76/6	104,8	56,17/6	91,6
Juli	*16,20	94,2	12,17 ⁵	93,1	175,25	75,7	200,50	85,0	382,50	82,7	16,35	151,4	2,05	122,0	87/-	119,2	58,2/-	93,6
Augustus	15,35	89,2	11,82 ⁵	90,4	170,50	73,7	190,50	80,7	376,50	81,4	17,25	159,7	2,05	122,0	90/6	124,0	58,19/6	95,0
September	14,80	86,0	11,95	91,4	170,00	73,5	204,75	86,8	360,25	77,9	25,50	236,1	2,05	122,0	94/6	129,5	58,15/-	94,6
October	15,75	91,6	12,32 ⁵	94,3	175,50	75,8	218,75	92,7	367,75	79,5	31,10	288,0	2,05	122,0	118/-	161,6	58,7/6	94,0
November	16,02 ⁵	93,2	12,60	96,4	177,75	76,8	215,00	91,1	382,50	82,7	38,25	353,7	1,81	107,7	120/6	165,1	57,6/6	92,3
December	15,40	89,5	12,20	93,3	173,50	74,9	210,75	89,3	373,75	80,8	19,00	175,9	1,75	104,2	99/6	136,3	56,19/6	91,8
Januari 1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55,7/6	89,2
Februari	15,22 ⁵	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54,16/-	88,3
Maart	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55,17/-	89,9
April	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55,2/6	88,8
Mei	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54,14/-	81,1
Juni	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54,2/6	87,2
Juli	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53,19/-	86,9
Augustus	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55,5/6	89,0
September	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54,13/-	88,0
October	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55,5/-	89,0
November	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59,1/-	95,1
December	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60,2/-	96,8
Januari 1928	13,25	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62,1/-	99,9
Februari	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	108,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65/-	89,0	61,12/-	99,2
Maart	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	103,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61,3/6	98,6
April	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61,14/6	99,4
Mei	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62,15/-	101,1
Juni	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63,17/-	102,9
Juli	14,25	82,8	13,07 ⁵	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62,18/-	101,3
Augustus	12,00	69,8	12,62 ⁵	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62,10/6	100,7
September	11,65	67,7	11,57 ⁵	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63,8/-	102,1
October	12,27 ⁵	71,4	12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	65,12/-	105,7
November	12,32 ⁵	71,7	12,07 ⁵	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	386,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	67,18/-	109,4
3 December	12,35	71,8	12,00	91,8	221,00	95,5	178,00	75,4	385,00	83,2			1,18	70,2	66/-	90,4	68,15/-	110,8

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering van Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

De Afleveringen in Europa en in Amerika te zamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar waren 20.138.000 balen tegen 19.591.000 balen in 1927 en 18.896.000 balen in 1926.

Vanaf 1 Juli tot 30 November waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika te zamen 8.174.000 balen tegen 8.643.000 balen in 1927 en 8.414.000 balen in 1926, terwijl de Afleveringen bedroegen 8.560.000 balen tegen 9.003.000 balen in 1927 en 8.256.000 balen in 1926.

De zichtbare voorraad was op 1 December in Europa 1.912.000 balen tegen 1.930.000 balen op 1 November. In Amerika bedroeg hij 751.000 balen tegen 693.000 balen op 1 November. In Europa en in Amerika te zamen was de zichtbare voorraad dus op 1 dezer 2.663.000 balen tegen 2.623.000 balen op 1 November. Hij bedroeg op 1 December 1927 2.190.000 balen en op 1 December 1926 2.379.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 December 5.269.000 balen tegen 5.332.000 balen op 1 November en 5.365.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, waarvan het cijfer van 1 December nog niet bekend is, doch die op 1 November bedroegen 13.669.000 balen en op 1 December 1927 12.271.000 balen).

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 98/- à 101/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 101/- à 103/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 78/- à 79/-.

Van Robusta op afloading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, December-verscheping, 40¹/₂ ct.; Benkoelen Robusta, December-verscheping, 40¹/₄ ct.; Mandheling Robusta, December-verscheping, 45¹/₂; W.L.B. f.a.q. Robusta, December-verscheping, 52¹/₄ ct., alles per ¹/₂ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 63 ct. per ¹/₂ KG. voor Superior Santos en 53 ct. voor Robusta.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
3 Dec.	\$ 15,71	\$ 14,94	\$ 14,32	\$ 13,42
26 Nov.	„ 15,76	„ 14,93	„ 14,24	„ 13,35
19 „	„ 15,95	„ 14,97	„ 14,30	„ 13,44
12 „	„ 15,72	„ 14,90	„ 14,43	„ 13,60

Rotterdam, 4 December 1928.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
3 Dec. 1928	320.000	28.950	1.187.000	33.500	512 ⁵ / ₁₂₈
26 Nov. 1928	317.000	28.250	1.154.000	33.500	512 ⁷ / ₁₂₈
19 „ 1928	317.000	28.800	1.107.000	33.500	512 ⁷ / ₁₂₈
5 Dec. 1927	305.000	22.750	1.228.000	31.000	563 ⁶ / ₆₄

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
1 Dec. 1928	71.000	1.400.000	201.000	3.520.000
3 Dec. 1927	113.000	2.034.000	224.000	4.829.000

¹⁾ In Reis.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 November in duizenden balen.

	1928	1927	1926	1925	1924	
Voorraad in Europa..	1.930	1.494	1.525	1.564	1.270	
Stoomend (Brazilië ..	557	721	638	831	993	
n. Europa (Oost-Indië.	163	147	75	130	115	
	2.650	2.362	2.238	2.525	2.378	
Voorraad Ver. Staten	693	634	899	583	752	
Stoomend } naar } Ver. Staten }	Brazilië ..	593	707	683	605	630
	3.936	3.703	3.820	3.713	3.760	
Voorr. in Pernambuco	7	—	—	—	—	
„ „ Bahia	25	37	31	15	28	
„ „ Victoria ..	109	143	—	—	—	
„ „ Rio	275	391	318	256	266	
„ „ Santos	942	966	680	1.225	1.705	
„ „ Paranagua .	38	—	—	—	—	
Totaal	*5.332	*5.240	*4.849	*5.209	*5.759	
Op 1 October	*5.365	*4.985	*4.856	*5.230	*5.727	
Op 1 Juli	*5.729	*4.720	*4.571	*5.085	*5.071	

* Niet inbegrepen de binnenl. voorraden in Sao Paulo.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton	KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.	WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.	RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ¹ / ₂ K.G.	THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ¹ / ₂ KG.	Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913=100 tot 1925=100	Indexcijfer van The Economist, herleid v. 1901-5=100 tot 1925=100
£	cts.	pence	pence	Sh.	fl.	cts.	cts.	100,0	100,0
261.17/-	23,25	55,00	29,50	2/11,625	18,75	61,375	84,5	100,0	100,0
283.6/-	20,75	48,75	26,00	3/4,25	100,0	90,0	103,5	98,7	93,4
286.3/-	20,55	46,50	25,00	2/7,625	16,87 ⁵	57,5	103,5	122,5	96,1
285.14/-	19,40	47,50	25,50	2/5,125	91,3	58	94,5	122,5	96,1
282.19/6	19,10	47,50	25,00	2/1,25	87,3	57,25	100,25	118,6	93,5
268.14/6	18,95	47,50	24,25	1/10,5	87,3	54,25	88,4	97,5	92,3
268.13/6	18,45	47,50	24,00	1/8,375	87,3	52,25	88,4	115,4	90,4
283.6/-	18,80	47,50	23,75	1/8,375	65,0	55	89,6	102,25	92,3
294.10/6	18,45	47,50	24,50	1/7,625	88,7	56	91,2	100	92,9
307.19/6	17,35	47,50	23,75	1/8,375	87,3	57	92,9	105,6	91,0
314.14/6	13,25	57,0	24,75	1/8,875	87,3	57,75	94,1	—	89,7
308.1/6	12,90	55,5	24,00	1/8	92,0	57,25	93,3	87,75	90,3
307.-/6	12,60	54,2	24,50	1/6,5	95,3	53,5	87,2	89,5	92,3
289.13/6	13,45	57,5	25,25	1/8,125	104,7	51,625	84,1	85,25	94,8
309.8/6	14,15	50,6	26,00	1/7,375	116,7	50	81,5	79,25	94,8
312.15/-	14,25	61,3	26,50	1/7,125	117,3	50	81,5	71	93,5
304.1/-	14,75	63,4	26,25	1/8,25	112,7	48,75	79,4	71,25	94,2
295.12/-	16,15	69,5	26,00	1/8,25	112,7	48	78,2	70	92,9
296.9/6	16,85	72,7	26,00	1/7,75	108,0	48	78,2	72,25	92,3
289.15/6	17,90	77,0	26,50	1/6	108,0	47	76,6	86,5	93,5
292.-/6	17,70	84,7	26,50	1/6	98,0	47	76,6	81,25	96,2
287.12/6	22,05	94,4	26,50	1/4,75	99,3	47	76,6	84	99,4
264.2/6	20,65	88,8	26,75	1/5,25	98,7	45,375	73,9	—	96,1
264.4/6	20,25	87,1	28,50	1/4,25	95,3	44,25	72,1	94,5	96,8
266.13/6	19,70	84,7	28,75	1/4,375	90,0	45,25	73,7	93	96,8
255.1/-	19,25	82,8	29,75	1/6,5	92,0	46	74,9	96	97,4
233.10/6	18,35	78,9	31,75	1/7,75	93,3	46	74,9	89,25	97,4
233.17/6	19,35	83,2	33,25	1/7,25	92,7	46	74,9	84,5	98,7
234.6/-	20,65	88,4	33,25	1/3,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1
230.13/-	21,55	92,7	33,00	1/9,375	90,0	47	76,6	79	93,5
218.8/6	21,35	91,8	32,25	1/9	90,0	47	76,6	74,25	98,7
211.19/-	21,75	93,5	31,25	1/9,25	88,7	48,25	78,6	78,25	98,1
211.18/-	19,30	83,0	31,75	1/9,25	84,0	49	79,8	73,25	98,7
214.7/6	18,55	79,8	30,00	1/9,25	82,7	49,875	81,3	71,25	95,5
221.19/-	19,45	83,7	29,00	1/8,5	85,3	51,875	84,5	67,75	92,9
232.10/6	19,90	85,6	27,25	1/8,8	84,7	52,75	86,0	70,25	93,5
241.12/6	92,3		27,50	1/8,625	78,0	53	86,4	73	86,4
				1/8,4375	74,1	53	86,4	75,75	89,6
					75,3	53	86,4		

de huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). ³⁾ = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). ⁴⁾ Jaar- en maandgemiddelden afgerond op ¹/₈ pence.

De binnenlandsche voorraden te			
		Santos	Rio de Janeiro
1 Juli	1924	4.592.000 balen	
1 Juli	1925	1.786.000 "	
1 October	1925	2.604.000 "	
1 November	1925	3.652.000 "	
1 Juli	1926	2.833.000 "	
1 October	1926	5.255.000 "	
1 November	1926	6.144.000 "	
1 Juli	1927	3.312.000 "	
1 October	1927	9.570.000 "	
1 November	1927	11.049.000 "	
1 Juli	1928	11.672.000 "	1.180.000 balen
1 October	1928	13.469.000 "	826 000 "

THEE.

Aan de theemarkt kan in de afgelopen week een vaste ondertoon niet worden ontzegd. De hoedanigheid der te Londen aangeboden theeën liet dikwijls te wenschen over, hetgeen uiteraard den prijs ongunstig beïnvloedde.

Wij meldten reeds, dat Noordelijk Britsch-Indië in October bijna 2,5 miljoen lbs. minder uitvoerde dan het vorige jaar. Hetzelfde blijkt nu het geval te zijn geweest met Ceylon, dat 14,2 miljoen uitvoerde tegen 18 miljoen lbs. in 1927.

In de Londensche veilingen werd de stemming tegen het einde der week iets flauwer. Calcutta was echter vast en in de veiling heerschte een levendige stemming.

Amsterdam, 3 December 1928.

COPRA.

In de afgelopen week is de markt voor Copra zeer kalm geweest. Het aanbod van Indië was tamelijk gering, maar de vraag van consumenten laat op het oogenblik ook te wenschen over.

De markt in Marseille sloot zeer kalm met gedrukte prijzen voor stoomende partijen.

De slotnoteeringen zijn:

Nederl. Indische fms, aflad.,	Oct./Nov.	f 30 ¹ / ₄
" "	Nov./Dec.	" 30 ³ / ₈
" "	Dec./Jan.	" 30 ¹ / ₂

IJZER.

In de laatste veertien dagen is de toestand op de continentale ruwijzermarkt vrijwel dezelfde gebleven. Alleen op de Belgische markt is de vraag in de laatste week iets verminderd. Op de Cleveland markt is wat meer vraag van de zijde van den binnenlandschen verbruiker té bespeuren. Het Roheisenverband verkoopt in December tegen onveranderde prijzen. Ook de Fransche noteeringen (O.S.P.M.) blijven tot het eind van dit jaar ongewijzigd.

Er was in de afgelopen week duidelijk een verzwakking van de positie van de staalmarkt op te merken, niettegenstaande de stopzetting der Ruhrindustrie. De prijzen liepen over de geheele linie terug.

Intussen nadert de uitsluiting in het Ruhrgebied haar einde.

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was deze week zeer kalm. Dank zij het geringe aanbod van tonnage konden de prijzen der vorige week zich echter handhaven. Van de Northern Range werd bevracht naar Rotterdam direct tegen 15 cents per half Januari en met optie Boston of Portland naar Havre en/of Duinkerken tegen 17 cents één haven, 17¹/₂ cents beide havens per November. Van St. John werd een Januariboot naar de Middellandsche Zee bevracht tegen 19¹/₂ cents met optie Spanje tegen 20 cents, terwijl naar Huelva/Barcelona Range een boot werd afgesloten tegen 23 cents per half December. Naar het Oostelijk gedeelte der Middellandsche Zee werd per 2e helft December de goede vracht van 27 cents naar Konstantinopel en/of Beyrout betaald met de optie Levant en Griekenland tegen vrachten naar verhouding. Van de Golf van Mexico was voornamelijk weinig vraag naar tonnage. Naar Piraeus werd per begin Januari 23¹/₂ cents betaald met de optie van Northern Range te laden tegen 2 cents minder, terwijl naar Belfast en/of Londonderry tegen 4¹/₂ per qtr. één haven, 4⁷/₂ beide havens per December/Januari werd bevracht.

De suikerbevrachters van West-Indië zijn terughoudend gebleven met het oog op de concurrentie van andere Amerikaansche markten. Hun vrachtidée voor booten van 6/7000 ton van Cuba naar de gewone U.K./Continent Range per December en December/Januari is 20/- tot 20/6, maar zij zijn er nog niet in geslaagd op deze basis tonnage te vinden.

Van de Noord Pacific was de beschikbare tonnage schaarsch en als gevolg hiervan zijn de vrachten iets opgelopen. Van

Vancouver werd naar Antwerpen of Rotterdam bevracht tegen 33/9 per Januari met optie Hamburg 34/-, Londen, Hull of Tyne 34/3; verder is in den loop van de week tegen 32/9 naar U.K./Continent per 15 Februari/15 Maart afgesloten met 6 d. minder voor Antwerpen of Rotterdam. Er was vraag naar tonnage van Vancouver naar Calcutta tegen 30/- per Januari/Februari, maar over het algemeen was de markt toch kalm.

Ofschoon van de La Plata niet veel afgesloten werd zijn de vrachten verder opgelopen. Per begin December werd een boot tegen 25/6 van de boven La Plata naar U.K./Continent afgesloten en dezelfde vracht werd betaald van Santa Fé naar het Continent. Een groote boot werd bevracht naar U.K./Continent per December tegen 23/-. Verder werden afgesloten; een 5100 tonner, 10 %, van Buenos Aires naar het Continent tegen 22/- per 10 Januari/10 Februari, een 7500 tonner, 10 %, van Bahia Blanca naar U.K. tegen 23/3 per December met optie Continent tegen 22/9 en een boot van 8500 ton, 10 %, naar U.K./Continent met optie Middellandsche Zee tegen 22/6 per 25 Januari/25 Februari.

Voor salpeter is de vraag naar tonnage naar Europa sedert het laatste bericht geringer geworden en het is tot dusver niet mogelijk geweest om de vracht der vorige week, nl. 29/6 voor Januari-belading naar het Continent, te herhalen. Tevens is de tonnage zeer schaarsch ten gevolge van het oploopen der vrachten van de La Plata. Over het algemeen houden de reeders vast aan een cijfer van 29/6 voor Januari- en Februari-belading. De eenige afsluiting dezer week is een boot per Maart tegen 28/6 naar Bordeaux/Hamburg Range, 29/6 Noord-Spanje, 30/6 Middellandsche Zee, 32/- Adriatische Zee of Alexandrië. De vrachtcijfers der lijnbooten vertoonden een lichte stijging. Een partij van 4000 ton werd per Januari afgesloten naar Havre/Hamburg tegen 31/- en 1000 ton per Januari/Februari naar Antwerpen/Rotterdam, Bremen of Hamburg tegen 29/6 netto.

De Oostersche markten bleven kalm en de vrachtprijzen konden zich handhaven. Voor soyaboonen, stegen de vrachten iets door het tekort aan ruimte. Een boot per Februari/Maart werd bevracht van Wladiwostok naar Rotterdam of Hamburg tegen 35/3 met volle opties Hull of Scandinavië tegen 36/6 en optie Dalneybelading tegen 1/- minder. Van Saigon en Kolsichang was de vrachtprijs onveranderd 32/6 tot 33/9 voor Januari- en Februari-tonnage, doch er is niet veel vraag. Van Zuid-Australië of Victoria werd een 7300 tonner per 27 December/10 Januari naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent tegen 45/- afgesloten. Burmah is nog zonder rijstorders. De meening is, dat, wanneer zaken naar het Continent gedaan kunnen worden, de vracht ongeveer 30/- zal bedragen. Van Bombay/Karachi/Marmagoa naar de Middellandsche Zee of het Continent werd per December tegen 25/- bevracht, en naar Antwerpen voor denzelfden termijn tegen 24/6 één, 25/3 beide havens.

De vrachtprijzen van de Middellandsche Zee verbeterden, iets. Ertsafsluitingen: La Goulette/Duinkerken 5/9, Melilla/Duinkerken 6/9, Algiers/Tyne Dook of Sunderland 6/10¹/₂, La Calera/Middlesborough 8/6 en Hornillo Bay/Rotterdam 7/9. Fosfaatafsluitingen: Susa en Sfax/Gent 7/1¹/₂, Vlaardingen 8/3, Tunis/Rotterdam 7/6, Antwerpen 8/6.

Door het stormachtige weer bleef de Engelsche kolenmarkt van prompte tonnage verstoken met het gevolg, dat de vrachtprijzen overal gehandhaafd bleven, terwijl zij in sommige gevallen zelfs vaster werden. De vraag was vrij groot. Van Zuid-Wales werden de volgende afsluitingen gemeld: Havre 4/-, Gibraltar 9/-, Genua 9/6, Alexandrië 12/6, Port-Saïd 12/-, Buenos Aires 13/6. Van de Oostkust: Hamburg 5/-, Rouaan 4/6, Gibraltar 9/6, Genua 10/3, Port-Saïd 12/6, Las Palmas 9/9 en Buenos Aires 13/6.

RIJNVAART.

Week van 25 November t/m. 1 December 1928.

De aanvoeren van zeezijde bleven ongewijzigd. Scheepsruimte was over het algemeen voldoende beschikbaar, de vraag daarentegen gering. Men betaalde voor erts naar Ruhrhavens gemiddeld 45 cent met ¹/₄ en f 0,55 met ¹/₂ lostijd, alsmede 2¹/₂ ct. per ton liggeld na afloop van den lostijd, indien de lossing door de uitsluiting wordt vertraagd. Naar Mannheim bedroeg de vracht ca. f 1,10 à f 1,20 per last met verkorten lostijd. De ladingen van diverse binnenkomende ertsbooten werden op den wal gelost, zulks in verband met de nog niet geëindigde uitsluiting in het Ruhrgebied. Het sleeploon bedroeg minimum f 0,40 en maximum f 0,60 tarief. De waterstand was sterk wassend, zoodat zoowel naar den Boven- als naar den Benedenrijn op vollen diepgang werd afgeladen.

In de Ruhrhavens bleef de algemeene toestand ongewijzigd. Bij matige vraag was de scheepsruimte voldoende. De vracht voor exportkolen handhaafde zich op M. 1,20 per ton inclusief sleeploon.

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

Gestort Kapitaal f 80.000.000,— Statutaire Reserve f 40.000.000,—

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Rente voor Deposito's:

Direct opvorderbaar	2 % per jaar	6 maanden opzegging	4 % per jaar
1 maand opzegging	3 % " "	12 " " " "	4½ % " "
3 maanden opzegging	3½ % " "	Voor andere en VASTE termijnen, zoomede voor groote bedragen rentevergoeding nader overeen te komen.	

SAFE-DEPOSIT

1

A. E. C. VAN SAARLOOS,

Balanslezen

Handleiding voor fondsenbezitters, directeuren en commissarissen van Naamlooze Vennootschappen en studeerenden in de Handelswetenschappen.

Tweede druk f 2.90

Productiekostenverrekening en Wetenschappelijke Bedrijfsleiding

Leidraad voor Fabrikanten, Ingenieurs en Accountants f 3.50

HANDELSECONOMISCHE BOEKERIJ

Deel I. Dr. PAUL FELDKELLER,

Het denken in de koopmanspractijk

Leidraad voor het logisch denken in het dagelijksch leven f 1.75

Deel II. J. F. HALKEMA KOHL,

Het Betalingsverkeer f 1.90

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ — ROTTERDAM

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM

Wijnhaven 111-113

Tel. 7841-'42-'43-'61

Practisch Administratieboek voor Huiseigenaren

Prijs gecartonneerd f 2.25

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam.

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE ROTTERDAM
BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOE-ROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA

EEN VEELZIJDIGE ERVARING

in het maken van Reclame-
drukwerk waarborgt een
smaakvolle en pakkende uit-
voering. Wij zullen U gaarne
van advies dienen. ✂ Een
verzoek per briefkaart of
telefoon brengt U een tech-
nisch vertegenwoordiger.

NIJGH & V. DITMAR'S
HANDELSDRUKKERIJ
WIJNHAVEN 113 · ROTTERDAM
TELEFOON 7841
(VIER LIJNEN)

Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt
gekocht en geraadpleegd door tien-
duizende groote firma's over de
geheele wereld, en U, wanneer Uw
naam daarin opvallend is gedrukt,
voortdurend exportaanvragen zult
ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen
in van alle handelslichamen, welke
in Uw artikel belang stellen, zoodat
de gelegenheid om het aantal Uwer
relaties uit te breiden, voor het grij-
pen ligt.

Wanneer U *Exporteur, Importeur,
Fabrikant* of *Groothandelaar* is,
moogt U niet nalaten zich ten minste
van de uitstekend bekend staande
Kelly's Directory op de hoogte te
stellen. Vraagt kosteloos prospectus
of bezoek van een vertegenwoordi-
ger aan

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 — ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843

Florilegio de Prosistas Españoles

de los períodos romántico, realista, actual, con notas
biográficas y con una breve historia de la literatura
española, compilado y ampliamente anotado

POR J. B. KERPESTEIN

Profesor de la escuela superior de altos estudios comer-
ciales, de la escuela superior técnica y de la escuela de
comercio pública.

TOMO I y II

Prijs per deel f 3.25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ — ROTTERDAM

Werkloon- berekening

Onmisbaar boekje voor allen
die werklieden in hun dienst
hebben. - Met berekeningen
in uurloon van 5—100 cent

Prijs f 1.50

Geb. f 1.90

Verkrijgb. bij den boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-
MAATSCHAPPIJ, ROTTERDAM